

kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

ŞUBAT 2004 SAYI: 87 2.000.000 TL (KDV DAHİL)

Jülide Kural:

yaşasın
hayat!

- TCK'da değişiklik: Cinsel yönelim maddesi eklendi
- Zeynep Aksoy: Çekirdek aile yok olmalı!
- Kadın örgütleri töre cinayetlerini değerlendirdi
- Bir dünya şampiyonu: Nuran Pehlivan

ISSN 1300-8536

PAZARTESİ

Sahibi Kadın Kültür ve İletişim Vakfı

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Ayşe Düzkan

Yayın Yönetmeni Beyhan Demir.

Görsel Yönetmen Ömer Süvari

Adres Abdullah Sokak No:9 Beyoğlu-İstanbul

Tel-Faks 0 212 249 5959 / 0 212 245 8358

GSM 0 532 510 09 65

E-Posta pazartesi@pazartesi.org

pazartesidergi@mynet.com

Katkıda Bulunanlar

Amy Spengler, Ayşe Düzkan,
Ayşegül Babalık, Ayşe Kısmet, Ayşegül Oğuz,
Ayten Ağirdemir, Ceren Ünlü, Deniz Demir,
Devrim Gökçek, Emek Ergun, Eylem Polat, Firdevs Hoşer,
Gülfer Akkaya, Handan Çağlayan, Handan Koç,
Hatice Tekdal, Haziran, Marina Crespın, Mürüvet Yılmaz,
Lale Aykent Tunçman, Nazan Askeran, Necla Akgökçe,
Nermin Yıldırım, Nilgün, Nur Balkanlı, Özgen Altaş,
Özgün Akduran, Sırma Koksall, Şirin Tekeli,
Ülkü, Yelda Yücel

Renk Ayrımı Arda Grafik

Baskı Mart Matbaacılık Sanatları (212) 321 2300

Dağıtım Yay-Sat

ABONE FORMU

Pazartesi'yi güçlendirmek için daha fazla
kadına ulaşmaya ihtiyacımız var.
10 abone bulana bir. kitap veriyoruz.

Abone olmak istiyorum

Adı Soyadı

Adres

Telefon

E-Posta

Abone Süresi 1 yıl () 6 ay ()

Başlangıç Tarihi

Türkiye içi

Yıllık 24 milyon, altı aylık 12 milyon

Aboneler için posta çek numarası: 662965

Bağışlarınız için T. İş Bankası Taksim Şubesi
Hesap No: 1052 30000 758921 Beyhan Demir

Yurtdışı

Yıllık 40 Euro 6 aylık 25 Euro

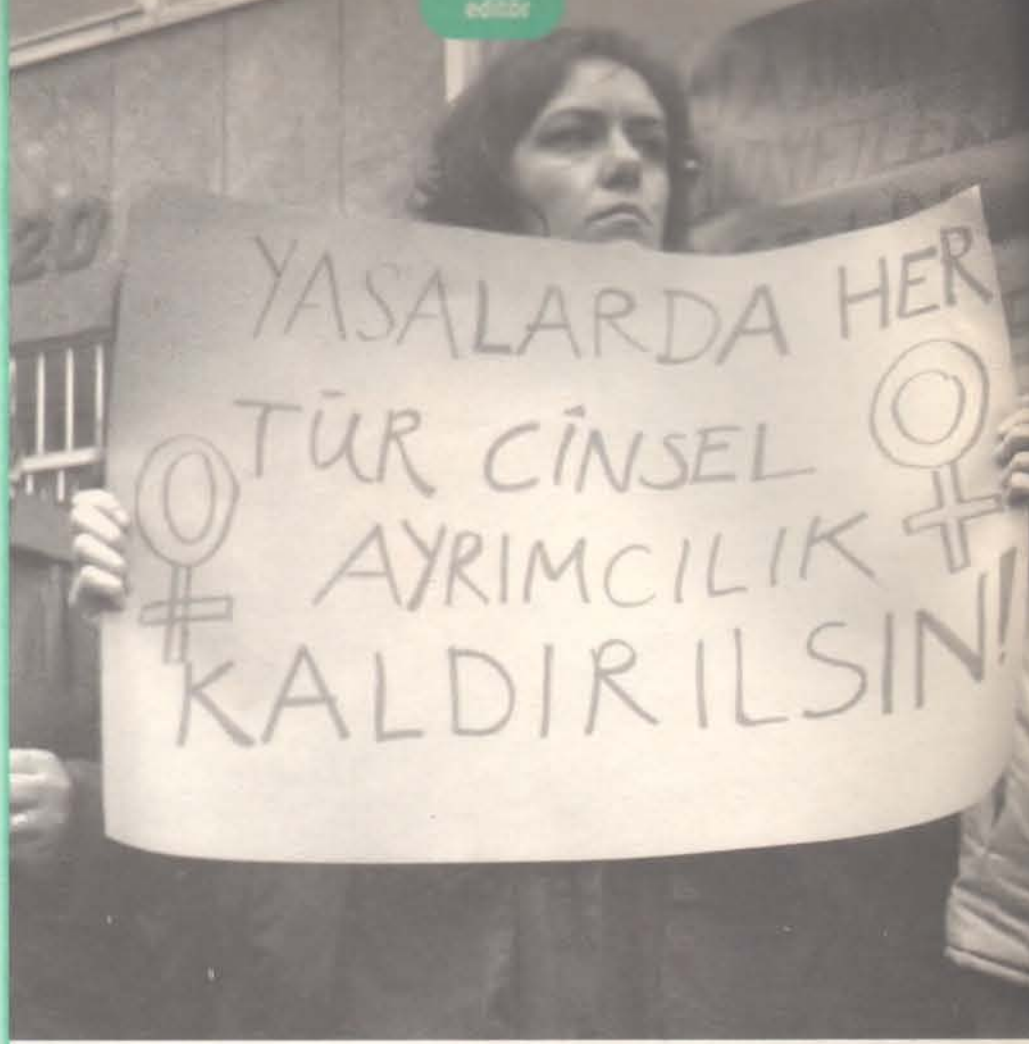
Döviz Hesabı

T. İş Bankası Taksim Şubesi Hesap No:

1052 301000 3330429

Beyhan Demir

Abone ücretini yatırdığınızda dair
belgeyi ve abone formunu bize
gönderin, biz de her ay
Pazartesi'nizi gönderelim.

Merhaba,

Geçtiğimiz ay Türk Ceza Kanunu'ndaki değişiklik tartışmalarını hep birlikte izledik. Birçok kadın bağımsız ya da kurumsal olarak telefonlarıyla fakslarıyla meclis alt komisyonuna taleplerimizi iletmeye çalıştı. Sürdürülen kampanyanın etkileri de görülüyor. Değişiklikler henüz istediğimiz boyutta değil ama ümidimizi de kesmedik. Doğan Soyaslan'ı artık hepimiz tanıyoruz. TCK tartışmaları sürerken tecavüzcüsüyle evlenirse tecavüz mağdurlarının bu duruma alacaklarını iddia eden zat ı muhterem. Eskiden bu tip incileri Cemil Çiçek'ten duyardık. Görünen o ki Soyaslan Çiçek'in tahtına talip. Soyaslan geçen ay da boş durmadı. Rüzgârda eteği açılan kadınların eteğini tutmadığı takdirde hayasız olacağını ve daha bir dünya sinir bozucu laf sarfetti. Fakat öğreniyoruz ki Soyaslan bunları öyle suya yazı yazar gibi söylemiyormuş. Beyefendinin hukuk fakültesinde okutulan kitabı bu minvalde nice maddeyle dolu. Uzatmayalım, gelişmeleri hep birlikte takip edeceğiz. Ayten Ağirdemir TCK'da yapılan değişiklikleri derledi. Önümüzde yerel seçimler var. Her yer partilerin aday adaylarının seçim afişleriyle dolmaya başladı. seçimler toplumsal cinsiyet üzerine yazdığı yazıyla Handan Çağlayan AKP'yi geçmişi ve bugünüyle değerlendirdi. Jülide Kural şimdilerde Yaşasın Hayat adlı oyununu oynamaya devam ediyor. Jülide'yle oyununu, Frida'yı, tiyatroyu

Nilgün konuştu. Hiç bilek güreşi yapan kadın tanıdınız mı? Biz Nermin sayesinde tanıyoruz artık. Nuran Pehlivan dünya şampiyonluğu olan yirmi üç yaşında bir kadın. Nermin Yıldırım Nuran'ın hikâyesini yazdı. İlgiyle okuyacağınızı düşünüyoruz. Sporun her alanında ilginç bir şeyler oluyor. Ayşe Kısmet Fenerbahçe kadın takımına yükselen Rebeka'nın Asala örgütüne üye olma dedikodusuyla nasıl takımdan uzaklaştırıldığını yazdı. Ayşegül Oğuz ve Amy Spengler yeni kitabının ardından Zeynep Aksoy'la bir söyleşi yaptılar. Geçtiğimiz ayın en çok konuşulan konularından biri de model olduğu için ünlü olan uyuşturucudan ölen nice insan arasından A Takımlarını Siyaset Meydanlarını dolduran aile, narkotik, eğitim, televole dörtgenine hepimizi hapseden Burçin Bircan oldu. Burçin ve onun gibi uyuşturucudan ölen çok insan var. Sırma Koksall Burçin'in ardından düşündüklerini yazdı. Gökkuşluğu Kadın Derneği, Törecinayetleriyle ilgili dosyanın ilk bölümü, Erzurum'da AIDS'li olduğu gerekçesiyle teşhir edilen Ukraynalı kadın, Elveda Lenin filmi bu ayın konuları arasında. Son olarak Pazartesi abone kampanyası sürüyor. Cezaevlerinde Pazartesi okumak isteyenleri de abone yapmak istememiz misiniz?

Önümüzdeki ay görüşmek üzere...

namus cinayetine müebbet hapis istiyoruz

Türk Ceza Kanunu Tasarısı tartışmalar alt komisyonda sürüyor. TCK Çalışma Grubu'ndan Ayten Ağirdemir gündemdeki değişiklikleri ve kadınların taleplerini fazartesi için yorumladı.

Tasarının 4. maddesinde Kadın: Bu tanım kızları da kapsar" şeklinde düzenlenmiş idi. Biz bu maddenin kaldırılmasını talep etmiştik. Alt komisyonda bu madde kaldırıldı. Namus cinayetlerinde faillere indirim sağlayacak olan 31. maddede yer alan "HAKSIZ BİR TAHRİK" yerine "HAKSIZ BİR FİİLİN" ibaresi kullanılarak namus cinayetlerinin kapsamı daraltılmaya çalışılmıştır. Komisyon üyeleriyle yaptığımız görüşmelerde madde gerekçesinde yer alan: "Örneğin, başkasıyla cinsel ilişkide bulunan veya cinsel ilişkide bulunmak üzere olan veya cinsel ilişkide bulunmuş olduğundan şüphe edilmeyecek surette görülen bir karı veya koca tarafından birbirine karşı veya adı geçenlerce bunların suç ortaklarına veya her ikisine karşı suç işlenmesi halinde bu hal tahrik nedeni olarak kabul edilecektir." Bölümünün gerekçeden çıkarılacağı söylendi. Haksız tahrikle ilgili maddede yapılan değişiklik yetersiz olup, haksız tahrik maddesinin gerekçesinde, "Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, Pekin + 5 BM Özel Oturumu Sonuç Bildirgesi ile verdiği taahhütler ve Avrupa Konseyi'nin 30.04.2002 tarihli tavsiye kararları çerçevesinde namus cinayetlerinin failleri ağır tahrik hükmünden yararlanamaz." Bölümünün yer almasını talep ediyoruz. Haksız tahrik maddesindeki düzenleme yetersiz olup, namus saikiyle işlenen insan öldürme suçlarında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilmesini talep ediyoruz. Bu düzenleme kabul edilmediği müddetçe, 31. mad-

dede yapılacak değişiklik hiçbir zaman yeterli güvence oluşturmayacaktır. Alt komisyon, namus saikiyle işlenen suçlarda faillere ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının verilmesi önerimiz kabul edilmedi. Cinsel Suçlar bölümü olarak, Topluma Karşı Suçlar bölümünden çıkarılarak, kişilere karşı suçlar bölümüne alındı, bölüm başlığı Edep Törelere Karşı Suçlar idi, alt komisyonda bölüm başlığı Cinsel Dokunulmazlığa karşı suçlar oldu. Cinsel tecavüz maddesi vücutta herhangi bir aracın sokulması şeklinde tanımlandığı için, tanım içinde, anal, vajinal, oral her türlü tecavüz girdi. Böylece copla tecavüz de kabul edilmiş oldu. Tecavüzcüyle evlendirme maddesi kaldırıldı. Evlilik içi tecavüz suç mağdurun şikayetine bağlı olarak suç kabul edildi öngörülen cezası 7-12 yıl. İşkence sırasında taciz ve tecavüz gerçekleşirse, taciz halinde faile işkenceden verilen ceza arttırılmakta, işkence ile birlikte tecavüz de gerçekleşmişse faile hem işkencenin hem de tecavüzün cezası ayrı ayrı toplanarak verilecek. Alt komisyonda, aile içi şiddet işkence bölümü altında düzenlendi. Faile aile içinde gerçekleştirdiği her bir şiddet olayından dolayı ayrı ayrı ceza verilecek ve cezanın alt sınırı iki yıl olduğundan dolayı erteleme kapsamında olmayacak. Verilen ceza fail tarafından çekilecek.

Kadın milletvekilleri tecavüzlere ortak olmayın!

TCK ile ilgili çalışmalar 2002 yılından itibaren başladı. kadınlar ve kadın örgütlerinin TCK kadın platformu olarak adlandırdıkları grup TCK Kadın Çalışma Grubu adı altında sürdürüyor. Grup, Kadın Bakış Açısından TCK başlıklı bir broşür hazırlayarak kamuoyuna ve TCK alt komisyonuna gönderdi. TCK ile ilgili tartışmalar komisyonca yürütülürken eşcinseller ve kadınlar basın açıklamalar düzenleyerek taleplerini dile getirdiler. Lambdaİstanbul Eşcinsel Sivil Toplum Girişimi, kamuoyuna ve basına yaptığı açıklamada TCK tasarısında "ayrımcılık" maddesini düzenleyen 170. Maddeye "cinsel yönelim" ibaresinin eklenmesini istediklerini belirtti. Eşcinsellerin, uğradığı ayrımcılıklardan dolayı hukuki yollara başvurmak istediklerinde gereken yasal dayanak mevcut mevzuatta bulunmadığından hukuki yolların baştan kapanmış olduğunu belirten Lambdaİstanbul TCK'da cinsel yönelim nedeniyle ayrımcılık yapmanın açıkça suç olarak tanımlanmasını istedi. Cinsel şiddete karşı kadınlar imzasıyla Galatasaray Postanesi'nden TCK alt komisyonuna yüzlerce mektup gönderen kadınlar TCK'daki değişikliklerle ilgili taleplerini dile getirdiler. Cinsel Şiddete Kadınlar imzasıyla okunan açıklamada: "Biz kadınlar, yıllardır erkek egemen sistemi temelden güçlendiren, tecavüzü meşru sayan, tecavüz edenleri koruyan yasalara karşı mücadele ediyoruz. Mecliste TCK'nın 2002 yasa tasarısı görüşmelerinde kadın-kız ayrımı, evlilik dışı doğan çocuğun öldürülmesinde suç indiriminin kalkması yeterli değil. Şu anda çoğunluğu erkek olan TBMM biz kadınlara yönelik cinsel şiddetin dozunu belirliyor."

seçimler ve kadınlar

İktidar partisinin yerel yönetim seçimleri için çok sayıda kadını aday göstermeyi hedeflediğini deklere etmesi, kimi popüler kadınların isminin aday adayları arasında geçmesi, ilginç olduğu kadar üzerinde durmaya değerlidir de. En azından şimdilik ortada AKP'nin radikal bir zihniyet dönüşümü yaşıyarak kadınlara samimi bir çağrıda bulunduğunu düşünmemizi sağlayacak söylem ve pratikler bulunmadığına göre, esas nedenler aramak kaçınılmaz hale gelmektedir.

" Kadınlar sadece toplumumuzun yarısını oluşturdukları için değil, her şeyden önce birey ve sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinde birinci dereceden etkin oldukları için, yılların ihmali sonucu biriken her türlü sorunlarıyla ilgilenilmesi partimizin öncelik verdiği bir konudur. " AKP'nin programında kadınlı ilgili bölümünün giriş cümlesi idi okuduğunuz uzun cümle. Toplumun yarısını oluşturuyor olmalarının da ötesinde "...her şeyden önce birey ve sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi" şeklinde ifade edilen kutsal ve elbette ki geleneksel rolleri sayesinde AKP'nin ilgisine mazhar olmaktadır kadınlar. Kadınların, sağlıklı bir şekilde yetiştirilmesinde oynayacakları rol dolayımı ile önem kazanabildikleri birey ise kuşkusuz ülke, devlet, millet meseleleri ile ilgilenecek, ekonomiyi ve siyaseti yürütecek, toplumu yönetecek 'erkek'lere gönderme yapmaktadır, bütün geleneksel ideolojilerde ve kurgularda olduğu üzere. Bu saptamada yeni, bilinmeyen ya da şaşırtıcı bir yan olmadığı doğru. Ancak böyle si bilinen bir yaklaşımın sahibi olan iktidar parti-

sinin yerel yönetim seçimleri için çok sayıda kadını aday göstermeyi hedeflediğini deklere etmesi, kimi popüler kadınların isminin aday adayları arasında geçmesi, ilginç olduğu kadar üzerinde durmaya değerlidir de. En azından şimdilik ortada AKP'nin radikal bir zihniyet dönüşümü yaşıyarak kadınlara samimi bir çağrıda bulunduğunu düşünmemizi sağlayacak söylem ve pratikler bulunmadığına göre, esas nedenler aramak kaçınılmaz hale gelmektedir. Parti programında açıkça ifade edildiği üzere asli görevleri yönetmek değil, iyi yöneticilerin anneleri olmak şeklinde kurgulanan kadınların böylesine şaşırtıcı bir şekilde yerel yönetimlere çağırılmalarında faydacı yaklaşımın etkileri görülmektedir. Her şeyden önce AKP' nin oluşturmaya çalıştığı 'muhafazakar ama aynı zamanda modern' imajını tazele-

meye hizmet edecek bir girişimdir kadınları yönetim vitrinine yerleştirmek. Demokratik toplum ile kadınların siyasal yaşamdaki etkinliklerinin artması, bu alandaki en popüler ve sık başvuru- lan denklem olma özelliğini korumaktadır. Bilindiği gibi kendi kimi pratikleri ile belli konularda yaşanan gerginlikler oluşturulmaya çalışılan bu imajı zedelemişti. Konu imaj olunca, kadınların yerel yönetimlere çağırılmasını, modern bir imaj yaratma çabasıyla sınırlı görmemeli. Demokratiklik, şeffaflık ve katılımcılığa ilişkin kanalların yeterince tıkalı olduğu ülkemizde, tüm bunların yokluğunda yerel yönetimlerin birer rant alanına dönüştüğü bilinen bir gerçek. Türkiye'de üretim karşılığı olmayan gelirlerin yüzde altmışından fazlasını kent rantları oluşturmaktadır. Yerel yönetimler çoğu yerde; arsa spekülatoşleri, arazi mafyası ve bilumum kirli ilişkilerle kuşatılmış durumdadır. Böylesine kirletilmiş bir alanda, kadınların temiz siyaset imajı yaratmada işlevsel olacağı da gözden kaçmamış olsa gerek. Kadınların merkezi bürokratik siyaset kurumları yerine

yerel siyasete daha ilgili oldukları genel kabul gören bir olgudur. Bunda belediyelerin hizmet alanlarının erkeklere göre daha fazla kadınların yaşam alanları ile kesişmesinin de rolü bulunmaktadır. Temiz içme suyundan, yeşil alanlara, yaşlı ve çocukların bakım kolaylıklarından çöplerin toplanmasına kadar bir çok belediye hizmeti kadınların yaşamını kolaylaştırmakta ya da zorlaştırmaktadır. Bu durum kadınları yerel hizmetlerin birincil muhatapları kıldığı gibi yerel seçim kampanyalarının da hedef kitlesi haline getirmektedir. Özellikle toplumun muhafazakar kesimlerindeki kadın seçmenlere en iyi ulaşma yolunun kadınlardan geçtiğini ilk keşfeden Refah Partisi idi ve bu keşfinin yararını fazlasıyla gördü. Seçim kampanyalarında disiplinli bir şekilde ve yoğun emek harcayarak çalışan kadınların eline bir şey geçmemiş olsa da Rehaf Partisi, hedefine ulaşmıştı. Tüm bunlar AKP'nin yaklaşan yerel seçimler için kadınlara ilgisini açıklamayı kolaylaştırmaktadır. Üstelik, kadınların yerel hizmetlerin temel alıcıları olmasının ya da temiz siyaset ve kadın ilişkisinin geçerliliği oranında, iktidar partisinin amaçlarına ulaşmasını sağlamada işlevsel oldukları da vurgulanmalıdır. AKP'nin niyeti belli de, asıl sorulması gereken kritik soru; kadınların yerel yönetimlerle ilişkisinin, sadece yukarıda sözü edilen ve benzeri durumdaki faydacı, araççı yaklaşımların taşıyıcıları, gösterenleri ya da pasif muhatapları olmaktan mı ibaret olacağıdır? Gerçekten böyle olduğu takdirde, Türkiye'de siyasetin merkezileştiği, bürokratik, maskülinist-militarist öğelerden arınarak demokratik ve toplumsal bir özellik kazanması ve yerel yönetimlerin şeffaflaşması, demokratikleşmesi için bilinmeyen bir geleceğe kadar beklemek gerekebilir! Çünkü siyasetin demokratikleşmesi, yerel yönetimlerin rant alanı olmaktan çıkarak ekolojik demokratik toplumun lokal uygulama alanları haline gelmesinde kadınların belirleyici bir rolü olacaktır. Bunu iddia ederken Gülay Aslıtürk'ü ya da Tansu Çiller'i elbette ki unutmamış değilim. Üstelik kadın-

ların doğaları gereği barışçı ya da demokratik oldukları yolunda tarih dışı, özcü bir yaklaşımdan da hareket etmiyorum. Siyasetin kadınlarla birlikte demokratikleşeceği yolundaki önerme, kimi tarihsel, toplumsal ve siyasal olgulara dayanmaktadır. Burada uzun uzadıya tartışma olanağı bulunmadığından hareketle, bir iki noktaya vurgu yapmakla yetineceğim. Mesela kadınların tarih boyunca siyasetten, yönetimden dışlanmaları ve daha da önemlisi iktidardan ve iktidar kültüründen uzak tutulmuş olmalarının bugün için pekala bir avantaj oluşturduğu belirtilebilir. Hem bizzat yaratıcısı ve uygulayıcısı olmadıkları hem de erkeklere göre daha fazla mağduru oldukları mevcut siyaset ve iktidar kültürünün değişmesi için daha fazla sebepleri bulunmaktadır. Muktedirlik ile erkekliğin 'iktidar' ana başlığı altında birlikte ele alındığı bir dilin kullanıcıları olarak her halde buna itirazımız olmayacaktır. İktidar için dünyada akıtılan kan ve dönen dolaplar siyasetin içerdiği ataerkil şiddet ve egemenlik göz önüne alındığında, bu avantaj hiç de yabana atılır türden sayılmaz. Kültürün kadına ve erkeğe atfettiği duygu, davranış ve rol kalıpları göz önüne alındığında özellikleri birbirine zıt iki ayrı dünya kurgusu yapıldığı görülecektir. "Erkeksi"lik kadar "kadınsı"lığında olmadığı yeni bir kurguya ihtiyaç bulunmaktadır. Egemen sistemin 'ötekileştirerek dışına ittiği emekçiler, yoksullar, üçüncü dünya halkları, eşcinseller gibi kadınlar da mevcut sistemi sorgulama ve değiştirme potansiyelini, sistemin içine aldıklarına göre daha fazla taşımaktadır. Ancak bunun daha demokratik ya da daha devrimci olmak için bir zorunluluk ilişkisi doğurmadığının, sadece bir avantajlı konum ve potansiyel oluşturduğunun altını bir kez daha çizmekte de fayda var. Çünkü kadınlar tarihsel ve toplumsal şekillenişin kendilerine sağladığı bu avantajlı konumu ve değiştirme potansiyellerini doğaları gereği değil, ancak bilinçli, örgütlü bir güçle ve politik bir tercihle harekete geçirebileceklerdir. Başka türlü değil. Yaklaş-

makta olan yerel seçimler kadınların bu potansiyeli açığa çıkarmaları ve politik tercihlerini yapmaları için önemli bir mücadele alanı sunmaktadır. Böylece sadece faydacı söylemlerin nesnesi olarak değil, alternatif demokratik siyaset mücadelesinin öznelere kadınlar olarak siyasal alanı yeniden kurma fırsatı bulacaktır. Bu imkansız değildir. 80'li yıllarda yükselen feminist mücadele deneyimi, edinilen tecrübeler, dağınık da olsa hareketli kadın grupları, akademik alandaki katkılar ile 90'lı yıllarda yükselen bir seyir gösteren son birkaç yıldır Türkiye kadın hareketinin en güçlü bileşeni durumunda olan Kürt kadınlarının ortak bir perspektifle ve programla yürütecekleri seçim çalışması, Türkiye'de yerel yönetimin ve siyasetin toplumsal cinsiyet ilişkilerini gerçekten değiştirebilir ve alternatif kadın yönetim örnekleri yaratılabilir.

Kaos GL'den sempozyum

Bir sistemi, bir eylemin sürecini ve sonucunu anlatan eğitim, yetişkin neslin yetişmekte olanları toplum kurallarına hazırlamak için onların üzerinde tatbik ettiği eylemlerin tümü olarak tanımlanmakta. Söz konusu eylemlerin tatbik edildiği sürece ise sosyalizasyon denmektedir. Sonuçta bireyin toplumla bütünleşmesinin beklediği toplumsallaşma süreci, gey-lezbiyen bireyler açısından heteroseksüel sosyalizasyon süreci olarak yaşanmaktadır. Zorunlu eğitimin zorunlu heteroseksüelliğe dönüştüğü mevcut eğitim sisteminde, gey-lezbiyen bireylere kendi özgül kişiliklerini kazanma fırsatı ve olanağı sunulmamakta, bunun sonucunda da gey-lezbiyen öğrenciler, örgün eğitimde yaşadıkları ruhsal, sosyal ve kültürel sorunlardan dolayı toplumla sağlıklı bir bütünleşme gerçekleştirememektedir. Toplumsal cehalet düşünüldüğünde eğitim üzerine genel bir ortaklaşma görüldüğü

halde mevcut eğitim sisteminden eğitenden eğitilene, velilerden devletin ilgili kurumlarına kadar neredeyse şikayetçi olmayan bir kişi ve kurum bulmanın imkânsız hale geldiği görülmektedir. Heteroseksüel öğrencilerin yaşadığı ve tüm taraflarca kabul edilen sorunlara, gey-lezbiyen öğrenciler ruhsal ve fiziksel bir kuşatma ile katmerli bir şekilde mâruz kalmaktadırlar. Gey-lezbiyen öğrenci realitesinin tanınması ve bundan hareketle hazırlanıp uygulanacak politikalar, eğitim sistemindeki sorunların çözümü için barışçı ve ilerletici olacaktır. Bu bağlamda sempozyumun bir adım olmasını diliyoruz. Öğretmenler, ebeveynler, eğitimciler, psikologlar, sendikacılar, gey-lezbiyen ve heteroseksüel öğrenciler, eğitim alanında çalışan herkes... Eğitimde Sosyalizasyon Politikaları ve Gey-Lezbiyen Öğrencilere Yansımaları Sempozyumuna öneri, katkı ve katılımınızı bekliyoruz.

Kaos GL, ilk sempozyumunu "Gey ve Lezbiyenlerin Sorunları ve Toplumsal Barış İçin Çözüm Arayışları" üst başlığı altında gerçekleştirmişti. Bu yıl ikincisi gerçekleştirilecek olan Sempozyumun konusu, eğitim ve gey-lezbiyen öğrencilerin bu alanda yaşadıkları.

Kaos GL

17-18 Nisan 2004, Cumartesi-Pazar

Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, 29/12,

Demirtepe-Ankara

Tel&Faks: 0312 230 0350

www.kaosgl.com / dergi@kaosgl.com

yaşlı, şişman ve çirkin

Clare Short, İngiltere eski Denizaşırı Yardım Bakanı. Eski, çünkü Irak'ta işgali eleştiren ve bu nedenle Tony Blair'ın kabinesinden ayrılan muhaliflerin temsilcisi olması ona işini kaybettirmiş. Elli yedi yaşındaki Short, bundan yedi sene önce, The Sun'ın "üçüncü sayfa güzeli" nin yasaklanmasını önermişti. Birkaç ay önce, konuyu yine gündeme getirince, başına gelmeyen kalmadı.

The Sun, İngiltere'nin en köklü ve en çok okunan gazetelerinden biri. 1970'ten beri, her gün, üçüncü sayfasını üstsüz güzellere ayırıyor. Tıpkı bizim gazetelerin en arka sayfasındaki "moda" fotoğrafları gibi. Clare Short, bir kadın gazeteciyle öğle yemeğindeyken, The Sun'ın bir erkek gazetesi olduğunu ve kadınların bu gazeteden tiksindiğini söyleme gafletinde bulundu.

Gazetenin kadınları aşağıladığını iddia ediyordu, bunun pornografiden farkının olmadığını ve basından uzak tutulması gerektiğini söylüyordu. Bunun üzerine, The Sun ve gazeteye şimdiye kadar poz vermiş iki bin güzel, Short'a savaş açtı. Gazete, onun yüzünü foto-shop yöntemiyle zayıf ve şişman üstsüz güzellere ekledi. Daha sonra The Sun güzelleri saldırdı. O yaşlı, şişman ve çirkindi. Gösterecek bir şeyi olmadığı için, genç ve güzel kadınları kıskanıyordu. Güzeller kırılgan ve kızgındı. Tepkilerini göstermek için Short'un evin bastılar. İki katlı bir otobüs ve temsilci mankenler, evin önüne kamp kurdu. Bir manken, adını mahkeme kararıyla Clare Short olarak değiştirdi ve The Sun'a poz verdi.

Rebekah Wade, yani The Sun'ın editörü de, iyi günler geçirmiyor. Wade, bir yıldır bu görevde ve gazete son bir yılın en kötü tirajına sahip. Elbette Short'la başlattığı mücadele, ilginin yeniden The Sun'a çevrilmesini ve Wade'nin gazeteyi memeye bulamak için mazeret bulmasını sağladı.

Öte yandan, Short'un yanında yer alanlar da vardı. The Guardian gazetesi, The Sun'ı acımasızca eleştirdi ve Short'u destekleyen birçok yazı yayımladı. Pek çok kişi, hatta pek

çok kadın, The Sun'a eleştiri mektupları faksıladı. İngiliz basını, bu olayı tarihlerinde utançla hatırlayacaklarını bildirdi.

Clare Short, önemli bir akademisyen, politikacı ve muhalif. Bir torun sahibi, ve kadınların adamların hoşuna gidecek insanlar olarak yetişmesini istemiyor. Ama bir kusuru var: "yaşlı", "şişman" ve dolayısıyla "çirkin".

Günahların en büyüğü...

Aslında zayıf ve güzel olsanız bile, yaşlıysanız, yani fizyolojik gelişiminizin son kısımlındaysanız, işiniz zor. Örneğin bir Hollywood oyuncusuydysanız ve geçmişinizde fırtınalar koparan güzelliğinize çizgiler ve kaloriler ekleniyorsa haberiniz olsun, siz de farketmişsinizdir, işleriniz pek parlak değil. Debra Winger'i tanırınız, gençliğinde güzel, ünlü ve başarılıydı. Tam üç kez Oscar'a aday gösterilmişti. Yaşlanınca ise yapımcılar onu geri çevirip, "git diyet yap," dediler. Bu talihsiz hikâye birilerine ilham verdi ve işsizlikten şikâyetçi kırk yaşın üstünde olan, aralarında Meg Ryan, Whoopy Goldberg gibi isimlerin de olduğu otuz kadar kadın Winger'in öyküsünü film yapmaya karar verdi. Otuz sekiz yaşındaki Adrienne Shelly'nin dediği gibi, "Önemli olan, stüdyoları yöneten erkeklerin seninle cinsel ilişkiye girebileceklerini düşünmeleri." Kadınlar genç, güzel, iyi yemek yapan, icabında üstsüz poz verebilen, uysal, tatlı, doğurgan, namuslu, sarışın, esmer, yaz-kış bronz, yaz-kış beyaz, gündüz-gece makyajlı ama makyajsız da güzel, bulaşık yıkayabilen, dikişten anlayan, çocuk da yapan ama kariyerden eksik durmayan olmak zorundadır... Aksi dünyanın sonunu getirir.

ben lezbiyen olamam

Yıllar geçtikçe merak ettiğim, başkalarının bu tür duygularıyla ne yaptıkları oldu. Mutlaka diğer çocuklar da benzer duygular hissediyor ama ne kimse bundan bahsediyor ne de kimsenin aynı cinsten sevgilisi oluyordu. Herhalde bunlar yaşanabilir olması için fazla güzel şeylerdi, nedense bunlar bastırılıp sorumluluk duygusuyla sadece –benim için bir anlam taşımayan– karşı cinsten ilişkiler yaşıyordu. Madem herkes böyle yapıyordu, ben de hayallerimle yetinmiydim, fazlasını istemek sorumsuzluk olurdu, yoksa diğerleri de bilmez miydi böyle bir mutluluğu yaşamayı? ‘İlgi duyduğum arkadaşlarım o kadar sıradışı ve mükemmeller ki, onların cinsiyeti bile önem taşımadığı için onlara bile aşık oluyorum’ diye düşünüyordum. Yoksa genel bir yönelim olamazdı bu. Sezgisel olarak aslında bunun yasak olduğunu farkettiğim için kimseyle bu konuyu konuşmuyordum ve ergenlik zamanlarımı içime kapanarak geçiriyordum. Bir şeyi isteyip olması için çabalarsam başarabileceğim fikri gitgide benden uzaklaşıyor, imkânsızlık duygusu içimde kök salıyordu. Unutmadığım bir olay da lise zamanlarında Rüya Eser’in Lezbiyen adlı kitabının toplatıldığını okumam. Yazıdaki kinama duygusu, kendi hissettiklerimin bu kavramla bir yandan ilişkili, bir yandan da çok farklı olması gerektiğini düşündürmüştü. Demek lezbiyenlik bu kadar kötü bir

İlkokul biterken, hayranlık duyduğum kızlar olduğunu fark ettiğimde bu güzel duyguları yaşamaktan hoşnuttum. Platonik duygular yaşamak o yaşlarda doğal olarak rahatsız etmiyordu.

şeydi, ama ben duygularımda kötü şeyler olabileceğine inanamıyordum. Bu soruların içinden çıkmam uzun yıllarımı aldı, saklanması gereken bu bilgi beni her şeyin paylaşılabildiği yakın dostluklardan mahrum etti. Ailem de dahil herkesten– belki de en çok onlardan– sevdiğim insanın cinsiyetini saklamam gerektiği fikri yakamı bir türlü bırakmadı. Yukarıdaki kişisel deneyim, benim çoğunlukta olan karşıcinsel yönelimin dışında kalan ve Türkiye’de en az yüz binlerce kadın veya erkek eşcinsel/biseksüelden biri olarak yaşamak zorunda kaldıklarının bir özeti. Üç aşağı beş yukarı her birimiz böyle dönemler geçirmeye zorlanıyoruz, hatta ezici çoğunluğumuz için bu hayat boyu sürüyor. Aslında tıpkı heteroseksüellik (karşıcinsellik) gibi

doğal cinsel yönelimlerden biri olan eşcinsellik, ataerkilliğe karşı en büyük tehditlerinden biri. Bu yüzden yok sayılması ve bastırılması gereken bir durum. Çünkü kadının erkeğe tabi olup hizmet ettiği aile kurumunu tehdit ediyor oysa bunun tek olasılık olmadığına hatırlatılması istenmiyor. Kadınların erkeğin koruması, erkeklerin kadının bakımı olmadan da yaşayabileceği gerçeğinin ortaya çıkmaması gerekiyor çünkü. Cinsleri özünde karşıt ve birbirlerini tamamlamak zorunda olarak gösteren anlayış olmadan, erkek egemenlik temelinden sarsılacağı için, toplum kendi cinsinden kişilere karşı duyulan duyguları lanetliyor, yok sayıyor. İktidarların sarsılmaması adına ataerkil toplum tüm sevgilerin özgürce yaşanacağı daha mutlu bir dünya yerine, düşünebileceğimizden çok daha fazla sayıda yalana mahkûm ve uzak çocuk-aile ilişkileri, mutsuz eşler, anne-babalar, gerçekleştirememiş hayatlar yaratıyor. Sorunun bizde değil toplumda olduğunu artık anlamış olmak bizi rahatlatmış kadar sorumluluk da yüklüyor. Yaşamımızın geri kalanında ezilmekten kurtulmak için örgütlenip güçlenmemiz gerekiyor. Ancak bu şekilde değişmez varsayılan heteroseksist anlayışı (bir kadının bir erkekle olmasını dayatan ideolojiyi) aşmak ve yeni kuşakların yukarıdaki türden baskıları yaşamalarını engellemek olası olabilir.

20 Ocak 2004 günü Yaşar Yardımcı, eşinin sevgilisi olduğunu iddia ettiği Yelda Yıldırım’ı on üç yerinden bıçaklayarak öldürdü. Hürriyet Gazetesi, olayı ‘Lezbiyen aşkı kocayı katil yaptı’ manşetiyle verirken suçlunun aslında gözü dönmüş katil değil, canice öldürülen lezbiyen kadın olduğunu ima ediyordu. Kadın ve eşcinsel örgütleri TCK’daki ‘haksız tahrik’ kavramı ile uğraşırken, muhabir ‘çileden çıkarılan’ adama masum hatta kurban rolünü biçmişti bile. Bu bana ergenliğimde yönelimimi kabul etmediğim dönemleri anımsattı. Acaba, dedim kendi cinsinden kişilere aşık kaç genç kadın ve kız çocuğu bu yazıdan, lezbiyenlerin defalarca bıçaklanarak öldürülmeyi hak eden kötü insanlar olduğu yolunda sonuçlar çıkardı, kendisinin lezbiyen olamayacağına karar verdi ya da en azından kendisinin diğer bütün korkunç lezbi-

basında eşcinsellik

yenler gibi olmadığına inanmaya çalıştı, kendi yönelimini inkâr etti? Tabii eşcinsel erkek çocuklar ve genelde heteroseksüel, eşcinsel, biseksüel tüm toplum etkilendi bu yaklaşımlardan, yapılan ayrımcılıktan. Kafalarda bir yere kazındı bu anlayış bir kez daha. Bir gün sonraki gazetelerde Yelda’nın yakınları, basını onun aslında lezbiyen olmadığına inandırmak için çaba gösterdiler. Manşetler lezbiyen bir kadının öldürülmeyi hak edeceğini ima ettiği için Yelda’ya sahip çıkamadılar. Yaşar Yardımcı’nın şiddete eğilimi hiç tartışılmadı ertesi gün, kimse araştırmadı bu konuyu. Sadece Yelda’nın futbol oynaması, gerçekten lezbiyen olup olmadığıydı merak edilen. gariip olan. kınanacak olan. Katil

kocaya tutuklandığı yerde -yine basının da yönlendirmesiyle- namusunu temizlemek zorunda kalan mağdur şeklinde davranılıyordu. ‘Ne de olsa zavallı adam mecbur kalmıştır, töreler böyle der. Bak sen şu kadına, haddini bilmeyip ‘malını’ elinden almak istemiş, hem de kadın haliyle; bu sapıklar her şeyi yaptırır insana, elini zorla kana bulatır’. Biliriz ki, kötü giden bir evliliği sona erdirmek yerine bizde cinayet ve ‘namusuna sahip çıkmak’ tercih edilir. Ve yine toplumumuzda erkekler için kayırılmak, hoş görülme doğal ayrıcalıklardır, onlar buna alışık. Bizden ve anlaşılabilir olan, sevgi değil şiddet; kadın değil her zaman erkek... Yukarıdaki yazıyı bir hafta önce dergiye yollarken bu konunun bu kadar acil olduğunu ve bu kadar çabuk gereğini duyacağımızı düşünemezdim. Toprağın bol olsun Yelda...

töreyi kim besliyor?

Kadınlara ve kadın kurumlarına töre cinayetleriyle ilgili görüşlerini sorduk. Aldığımız cevaplar bu konusunun neden ve çözümleri konusunda farklı görüşler olduğunu gösteriyor. Konuya yaklaşımlar mücadele biçimleri için de önemli veriler sunuyor.

Son dönemde töre cinayetlerinin sayısında bir artış varmış gibi görünüyor. İstatistiki veriye sahip olmadığımız için daha önce yoktu, azdı, ya da farklıydı diyemeyiz. Bu yansımanın nedenleri ve yapılabilecekler üzerine bu konu üzerinde de çalışma yürüten kadın kurumlarının bakış açılarını içeren bir dosya hazırlamak istedik. Töre cinayetlerinin eskiden ya da bugünkü nedenleri arasında fark var mıydı? Kürt illerinde daha yoğun yaşanması bölgedeki dini ve feodal değerlerin daha ağır basmasından mı yoksa patriyarkanın gerici yüzünü bölgede sergilemede devletin sağladığı ortam ve yarattığı avantajlardan dolayı mıydı acaba? Kürt kadınlarının yaşadıkları değişim, siyasete katılım düzeylerinin artması, savaş koşullarının yaşanıp ardından başlayan dönemde katettikleri yol ve buna karşı direnen erkek egemen yapılar söz konusu. Bu çelişkinin töre cinayetlerine yansıyor yansımadığı da önemli bir soru olarak karşımızda. Son dönemde TCK'daki değişiklik çalışmaları da töre cinayetlerini tartışmada başka bir ayağı oluşturdu. Çünkü TCK töre cinayetlerinde indirim maddesi uygulayarak kadınları öldüren erkeklerin katil değil, tahrik edilmiş namus bekçileri olduğunu söylüyordu. Töre cinayetlerini sebepleriyle ve sonuçlarıyla incelediğimizde erkeğin egemen olduğu bir sistemde, değişen dünya koşullarında kadınlar açısından değişen bir şey olmadığını görüyoruz. Şiddet sorun çözme yöntemi olarak devam etmekte, toplumsal yapının en alt tabakasından en üst organizasyonuna kadar bu durumdan mağdur olanlar ise her zamanki gibi kadınlar olmaktadır. Kürt halkına dolayısıyla da Kürt kadınlarına yönelik devlet politikaları ve erkek egemen sistemin kadınlar üzerindeki baskı biçimlerine gelince daha katmerli yaşanan bir şiddet söz konusu. Devletin kadınlara genel anlamda uyguladığı politikalar farklı olmasa da özellikle Kürt kadınlarına yönelik politikalarında farklılıklar olduğu da açık. M.G.K'nın dahi özel toplantı gündemini oluşturun Kürt kadınlarının maruz kaldığı şiddette özel yanların olduğunu görmek gerekiyor. Kaldı ki sistem bunu yıllardır süren (bilinçli olarak sürdürülen) değer yargılarına vs. yaslanarak devam ettirmektedir. Dolayısıyla bu olgunun nedenleri ve sonuçları itibarıyla derinlemesine tartışılması gerektiğini düşünüyoruz.

"Bu cinayetler İstanbul'un varoşlarında da oluyor"

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Vakfı adına Güvem Pınar Töre

Son dönemlerde töre cinayetlerinde bir artma olmadı. Hep vardı da iletişimin gelişmesi sonucu-

cunda daha çok duyulmaya ve yayılmaya başladı. Nedenleri hep aynıydı ama bilinmediği için irdelenmiyordu. Töre cinayetlerinin geçmişteki nedenleriyle şimdiki nedenler arasında pek fark yok. Kadının "mal" olmasından kaynaklanan bakış açısı değişmedikçe de yapılacak çok iş var demektir. Kadın birey olarak kabul edilmedikçe, kadına karşı işlenen suçlar topluma ve ailenin namusuna karşı işlenen suçlar olarak algılandıkça cinayetlerin de önü alınamaz. Cinayetlerin Kürt kimliği nedeniyle, doğuda daha yoğun görünmesi için medyaya yansıyan kısmı. İstanbul'un varoşlarında da işleniyor bu tür cinayetler. Kentin orta yerinde adam karısını atmış altı yerinden polislerin gözü önünde bıçaklayabiliyor. Ancak doğu Türkiye'nin geri bırakılmış bölgesi olduğu için eğitimsizlik ve feodal ilişkiler daha baskın rol oynuyor. Sadece Kürt kadınlar değil, 1980'den itibaren Türkiye'de kadınlar değişimi daha yoğun yaşıyorlar. Yurt dışında yaşanan feminizm bizde de rüzgârını 80'lerde daha çok hissettirdi. Kadınlar siyasette yer aldılar, evden çıktılar kendilerini bilmeye başlayarak hayata katıldılar. Feodal ilişkideki rahatlıklarını sürdürmek isteyen erkekler direnç göstermeye çalıştılar. Fakat bu değişim ve dönüşüm olacak. Eğitimin ulaşabildiği yerlerde değişimin ivmesi de artıyor.

Töreler, yasaların önüne geçemez. Kadınlar 2001'de Medeni Kanun'un değiştirilmesinde gösterdikleri çabayı şimdi de TCK'nın değiştirilmesi için gösteriyorlar. 2002 yılından itibaren TCK konusunda çalışmalar başladı. Çalışmaların başlangıcında kendilerini "TCK Kadın Platformu"olarak adlandıran birliktelik, çalışmalarını

"TCK Kadın Çalışma Grubu" adıyla sürdürmekte. Adalet Bakanlığı Alt Komisyonunda çalışmaları ve tartışmaları sürdürülmekte olan TCK'ya kadınlar sahip çıkmakta ve konunun önemine kamu oyunun da dikkati çekilmekte. Yapılacaklar henüz bitmedi.

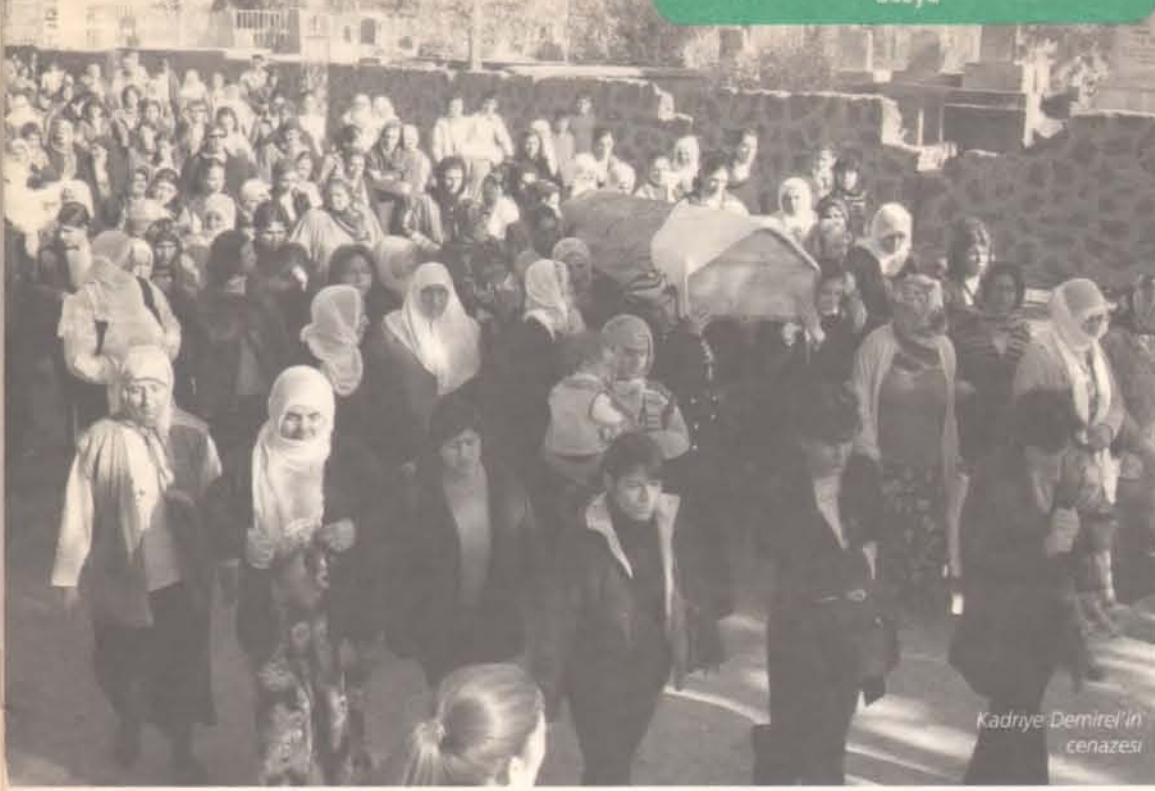
"Esas problem kadının kendisi için konmuş ölçülere itaatsizliğidir"

Nebahat Akkoç - KA-MER

Namus adına işlenen cinayetlerin son zamanlarda fazla konuşulur olması KA-MER olarak hedeflediğimiz bir durumdu. 2003 yılı içinde hayata geçirmiş olduğumuz "Namus adına işlenen cinayetleri önleme ve konu ile ilgili toplumsal duyarlılık yaratma projesi" kapsamındaki hedeflerimizden biri; muhtemel kurbanların bize

Kadriye Demirel

Şemse Allak

ulaşmasını sağlamak, diğeri ise konuyu gündeme taşımaktı. İki konuda da beklentilerimizin üstünde sonuçlar aldık. Cinayetlerin kamuoyunda konuşulur olması, arttığı anlamına gelmektedir. Bir sebep de, belki bu bölgede yaşanan siyasal şiddetin durması, kadına yönelik şiddetin konuşulabilir olmasını kolaylaştırdı. Esas olarak 2003 yılı içinde yürütülen çalışmalar, bir yandan "Namus Cinayetleri" olarak nitelendirilen yargısız infazları engellemek, diğer yandan toplumdaki "namus" anlayışının ne olduğu ve namus adına işlenen cinayetlerin hangi sebep ve yöntemler ile, hangi süreler içinde, kimler tarafından işlendiğine dair bilgiler edinmek amacı ile yapılmıştır. Edindiğimiz deneyimler sonucunda "namus" kavramını evrensel boyutlu olarak hüküm sürmekte olan erkek egemen düşünce sisteminin, kadının ikincil konumunu muhafaza edebilmek, kadın erkek eşitliğini engelleyebilmek için koymuş olduğu ölçüler" olarak tarif edebiliriz. Aynı binanın farklı dairelerinde oturan kadınlar için konulmuş ölçüler bile farklı olabilmektedir. Birinde kadının dışarı çıkması yasaklanmış iken diğerinde serbest olabilmektedir. Ama her durumda kadının ikincil konumunu muhafaza etmek için konulmuş farklı ölçüler vardır ve bu ölçülerin her biri "namus" sayılmaktadır. Kadının bu ölçülerden herhangi birine uymaması, uymayacağını ifade etmesi ya da uymadığının zannedilmesi "namussuzluk" sayılmakta, kadın cezalandırılmaktadır. Geçmişte ve şimdi nedenler aynıdır. Sonuç olarak; esas problem, kadının kendisi için konmuş ölçülere itaat etmemesidir. Ölçüler farklı olsa da "namus" adına işlenen cinayetlerdeki mantık aynıdır. Kadının ölçüleri zorlayan herhangi bir davranışı, ailenin adını lekelemekte, aile toplum tarafından acımasızca yargılanıp dışlanmaktadır. Töre cinayetlerinin Kürt illerinde daha yoğun yaşandığı görüşüne katılmıyorum. Diğer bölgelerde neler yaşandığını bilmiyoruz çünkü. Ayrıca savaş ve/veya şiddetin kadınları özgürleştirdiğine katılmıyorum. Hızlı ve yoğun yaşadığımız şeyler oldu. Bunlar bize acı veren şeylerdi. Belki de bizi harekete geçiren şeyler oldular. Gerçek anlamda siyasete katıldığımızı hiç düşün-

müyorum. Biz kadınlar bağımsız duruşumuzla insan haklarından yana taraf olduk. Bizi asıl güçlendiren şey bu oldu. Bu nedenle de, zaten işlenmekte olan cinayetler gündemde yer almayla başladı. KA-MER' in de Kadın kurultayı kapsamında en iyi yürütülen işlerden birinin TCK yada Medeni Kanun konusundaki çalışmalar olduğunu düşünüyorum. Asıl sorun yasaların kullanılmaması. Dini nikâh, eğitim hakkından yararlanamayan, nüfus kaydı olmayan kadın oranı çok yüksek. Bu nedenle de yürüttüğümüz bir çalışma da kadınların resmi yasaları kullanmalarını sağlamak. Töre, başlı başına bir grup insanın değeri, sorunu değildir. Çeşitli mekanizmalar tarafından beslenmektedir.

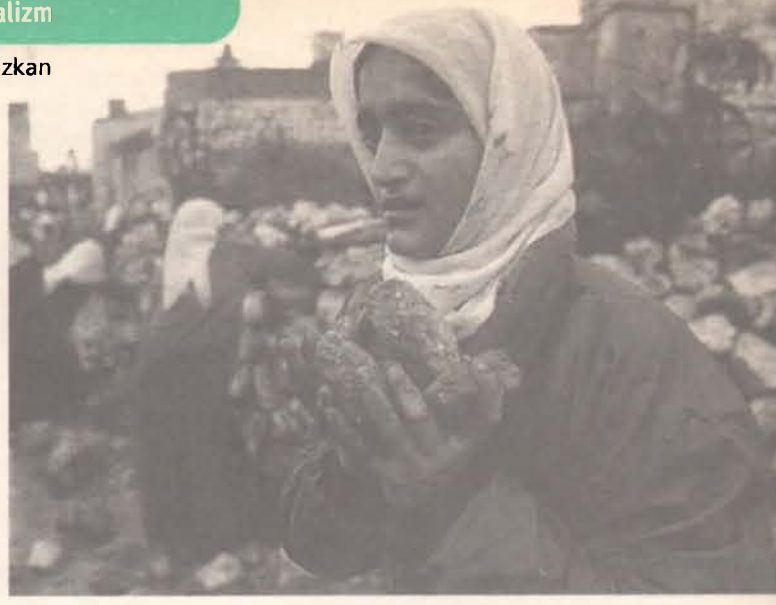
"Kadın mücadelesi geliştikçe kadına yönelik saldırılar arttı."

Jina Serbilind

Töre cinayetlerinin yeni olmadığını söylemek mümkün. Önceki dönemlerde de yaşanıyordu. Fakat bunun son dönemlerde gündemleşmesinin nedeni kadın mücadelesinin gelişim seyri ile bağlantılı. Kadın sorununun giderek ön plana çıkması ve çözümünü dayatması ile birlikte kadına uygulanan şiddet, yine toplumsal anlamda kadınların yaşadığı zorluklar birçok boyutu ile tartışılır oldu. Tabii aslında bu yansımanın yetersiz olduğunu söylemek mümkün. Bunun nedenlerine gelince, bir nedene bağlamak mümkün değil. Salt sosyo-ekonomik ya da kültürel açıdan değil aynı zamanda bunun politik ve siyasi nedenleri de var. En genel anlamda şu söylenebilir: feodal-aşiretçi yapının açığa çıktığı bir gerçeği inkâr edemeyiz. Bölgede ekonomik anlamda yaşanan zorluklar, geri kalmışlık gerçeği, kültür seviyesinin düşüklüğü, demokrasi kültürünün olmayışı, bilinç yetersizliği, geri geleneksel yapıların yıkılmayıp vb. gibi birçok neden sayılabilir. Sadece Türkiye'de değil, dünyanın diğer yerlerinde de bu gibi sorunlarla karşılaşılmasının nedenleri arasında politik nedenler de var. Erkek karakterli egemen sistemin bir

sonucudur bunlar. Toplumların sosyo-ekonomik, kültürel, bilinç anlamında çok bilinçli politikalarla geri bırakılması gerçeği de görmek zorundayız. Bunların özellikle Kürt illerinde yaşanması yukarıda belirttiğimiz nedenlerle de bağlantılı. Bölgede yaşanan savaş dolayısıyla birçok açıdan geri kalmışlık yaşanıyor. Ne ekonomik anlamda, ne de sosyal anlamda orada devletin verdiği bir şey olmadı. Aksine insanlar devamlı bir kıskaç altında tutuldular ve hatta bu gerilikler kamçlandı. Toplumun eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi anlamında Kürt bölgelerine verilen bir emek göremiyoruz. Kürt mücadelesinin gelişiminden sonra yapılan şeyler var. Bu geriliklerin ortaya çıkmasını sağlayan da Kürt halkının verdiği mücadele. Yoksa eskiden de çokça yaşanıyordu ama dile getirilmiyordu ya da bir kabullenmişlik vardı. Ama şimdi artık kadın da bunu kabul etmiyor. Bu nedenle kadına karşı geliştirilen şiddetin altında yatan bir neden de budur. Eğer bir kadın hareketi ya da örgütlenmesi geliştirilecekse sistem bunu kendisi yapmak ister. Ama muhalefet temelinde gelişmesi, aynı zamanda o sistemin temellerini de sarsması anlamına geldiği için buna izin vermesi düşünülemez. Töre cinayetlerinin bununla bağını kurmak gereklidir. Kadın mücadeleleri geliştikçe kadına yönelik saldırılarda değişik biçimlerde artışlar oldu. Bu saldırılar aslında sistemin dolaylı saldırıdır. Belki açık bir biçimde siyaset yürütmeye çalışan, sivil itaatsizlik eylemleri yapan kadınlara saldırılar var ama bununla birlikte böyle dolaylı yapılan saldırılar da oluyor. Bunları sistemden ayrı ele alırsak, sadece toplumun geriliği ile açıklarsak yetersiz kalır. Geri toplumu yaratan ve bunu yasalarla, güncel politikalarla destekleyen kimdir? Bunu yapan sistemin kendisidir. Bu Kürt kadınının yaşadığı durum için daha fazla geçerlidir. Kadınların siyasal eylemlerde yer alışı bile sadece açık saldırılarla değil, bölgede fuhuş ve benzeri yoz yaşam biçimlerinin geliştirilmesi ile yok edilmek isteniyor. Yani kadın bu şekilde yıldırmak isteniyor. Önceki dönemlerde yapılan tecavüz, taciz saldırıları ile açıkça, "siz bu eylemlere öncülük yaparsanız biz de size bunu yaparız," şeklinde dile getirildi polisler tarafından. Aslında diyebiliriz ki, töre cinayetleri de bir anlamda alttan alta destekleniyor. Kadın mücadelesinin giderek aktifleştiği son dönemlerde ceza kanununda birçok tartışma yürütüldü. Örneğin daha önceki yıllarda da farklı değişiklikler yapılmıştı. Aile reisi erkektir ibaresi kaldırıldı, buna benzer değişiklikler oldu. Son dönemde yapılan değişiklikler kadınların yoğun muhalefeti sonucu oldu. Ama yapılan değişiklikler rötüşlar biçiminde. Bu anlamda köklü değişikliklerin yapılması gereklidir. Bunda en fazla etkili olabilecek kesim tabii ki kadınlardır. Örgütlü güç olmadan, kadına karşı oldukça acımasız olan böylesi bir sistemde bir şeyler başarmak çok zor. Kadın açısından, çok yönlü bir şiddet ve kullanılma durumu var. Bunun ortadan kaldırılması uzun vadeli bir mücadeleyi gerekli kılıyor. Önemli olan hangi ulustan olursak olalım, birlikte mücadele edebilme koşullarını yaratabilmektir.

pazartesi'nin geçen sayısında ortak bir tartışmanın ürünü olan yazıda irak'ın işgali ve saddam hüseyin'in yakalanması süreci oryantalizm açısından ele alınmış. bu yaklaşıma katılmadığımı söylemek istiyorum.

oryantalizm değil emperyalizm

irak'ın işgaline, en azından muhalif olan herkes karşı çıktı. ancak işgalin neden gerçekleştiği, işgalin amacının ne olduğu konusunun üzerinde fazla durulmadığını düşünüyorum. bu konuda verilere dayanan, gerçekleri dillendiren tek ciddi açıklama hemen harekât öncesi petrol-iş'ten geldi; "irak: bir özelleştirme operasyonu" başlıklı bir kampanya yürüttüler. irak'ta amaçlananın özelleştirme olduğunun kavranmasının çok önemli olduğunu zaman içinde daha iyi gördük. çünkü abd'nin irak'taki askeri varlığının amacı, yaygın olarak sanıldığı gibi, yönetime ve kaynaklara el koymak değildi. yani abd irak'ı orta-doğu'da bir güç alanı elde etmek ve irak petrollerine el koyabilmek için işgal etmedi (demokrasi götürmek için işgal etmediğini zaten biliyoruz!) arada bunlar da olacaktır tabii ama irak'ın esas önemi sermaye ihraç edilebilecek "bakir" bir alan olması. hepimiz bir yerlerden okumuştuk, emperyalizm, sermaye ihracı anlamına geliyor. irak bu açıdan önemli, çünkü bas rejimi altında devlet mülkü olan bir çok işletmenin artık özel sektöre devredilmesi söz konusu. dünya üzerinde sermaye yatırımı yapılacak alanlar gittikçe daralırken irak gibi bir ülke bulunmaz bir nimet amerikan sermayesi için. zaten avrupa ülkelerinin, bütün ihalelerin abd kökenli şirketlere verilmesinden şikâyetçi olduklarını okuyoruz. benzer bir süreç, geçtiğimiz on yıl boyunca eskiden sosyalist sistemin parçası olan ülkelerde yaşandı. macaristan, polonya, bulgaristan... bu ülkelerde özelleştirilen işletmeleri satın alacak sermaye olmadığı için yabancılarla kucak açtılar. bu ülkelerden birisinde yabancı sermaye direnişle karşılaştı; srbistan. halen işlediği savaş suçları nedeniyle lahey'de yargılanan miloşeviç özelleştirmeye tabii ki karşı değildi, sadece bütün işletmelerin kendi mülkü olmasını istiyordu. abd'nin büyük parasal destek sağladığı bir "halk" hareketiyle tasfiye edildi; bu halk hareketi öncesi srbistan bombalanmıştı da. sırpalar hristiyan, çoğu sarışın. o dönemde bugün irak'a karşı yapıldığı gibi, doğruları aşağılayan bir propaganda yürütmesi mümkün olmadı abd'nin. ama yenen herzeler üç aşağı beş

yukarı aynıydı. uluslararası sermaye, herhangi bir sebeple dışında kalmak isteyen her ülkeye benzer bir muamele yapacak, bu görülüyor. yabancı sermaye örneğin çek cumhuriyeti'nde herhangi bir dirençle karşılaşsaydı, kafka'nın anayurdu olan, batı medeniyetine önemli katkılarda bulunmuş bu ülkeye karşı benzer bir propaganda yürütülür müydü? hiç sanmıyorum. oryantalizm bugünün emperyalizminin değil, geçmişin emperyal sömürgeciliklerinin aracı. sömürgecilik bir ülkenin kaynaklarına el koymaya ve o ülkeyi yönetmeye dayanır. bir ülkeyi yönetme hakkının başka bir ülkede olması gerektiğini savunmak için o ülke halkının, orayı yönetmeye talip olanlardan daha aşağı olduğunu söyleyebilmek gerekir. ama emperyalizm tekrar vurgulayacağım, sermaye ihracına dayanır ve böyle bir aşağılamaya ihtiyacı yoktur. bugün özellikle islami düşünce yanlıları ve milliyetçiler irak'ta olup biteni bir doğu-batı çelişkisi gibi göstermeye çalışıyor. buna katılmak bence mümkün değil.

pazartesi'deki andığım yazıda oryantalizm ve kadınların ilişkisi üzerine söylenenlere de biraz değinmek istiyorum.

batı'nın özellikle on dokuzuncu yüzyıl öncesi, doğu'yu cinselleştirdiği ve cinsiyetlendirdiği önemli ve epeyce kanıtlanmış bir iddia. batılı yazarların doğu üzerine yazdığı ve doğruları şehvet düşkünü hafif meşrep insanlar, doğuyu da hayata şehvetin egemen olduğu bir yer olarak tarif ettiği bir sürü metin, karikatür ve resim var. ama bu, cinselliği hoş görmeyen hristiyanlığın batı toplumlarına bugünkünden daha egemen olduğu bir dönemin zihniyeti. bugün batı doğu'yla ilgili tam aksini söylüyor, doğruların "o işlerden anlamadığı" daha yaygın bir inanç. (hatta bugün doğruların batı'yı cinselleştirdiği söylenebilir. ama bu ilişkinin tersine dönmesi örneğin almanya'yla türkiye arasındaki ilişkiyi değiştirmiyor. söylem her şey değil çünkü.) ancak bunun aksi bile olsa "mesele" burada değil. doğunun, tüm dünyada erkek egemen anlayışın kadını tarif ettiği gibi, "duygusal, üretken, doğurgan, güçsüz, anlaşılmasız ve geleneklerin taşıyıcısı"

olarak tarif edildiği yönündeki pazartesi'nin geçen sayısında yer alan iddia bence tartışılmaya muhtaç. ayrıca, kadınların erkek egemenliği tarafından böyle tarif edildiği bile tartışılabilir. örneğin, "kadınlar işe yaramaz, çıkarlarını bilen, şeytan yaratıklardır ve dünyayı ve erkeklerini parmaklarının ucunda yönetirler" de erkek egemen düşünce. önemli olan bir egemenlik ilişkisinin hangi söylemle doğrulandığı değil, o egemenlik ilişkisinin sebepleri, sonuçları, hangi amaca hizmet ettiği. kaldı ki oryantalizm, yukarıda da izah etmeye çalıştığım gibi, bir söylem olarak bile, emperyalizm çağının değil, geçmişin sömürgeci devletlerinin aracı. bugün zaman zaman yardımına başvurulsa bile, o olmadan da bu işler dönüyor ve abd'nin yaptıklarıyla biz kadınların başına gelenler arasındaki ilişkiyi kurma açısından fazla yararlı bir araç olmadığını düşünüyorum. nitekim, abd'nin kurduğu geçici yönetim, geçtiğimiz günlerde irak'ın şeriat yasalarına göre yönetilmesini benimsedi. yani abd doğulu ve müslüman olanla bal gibi ittifak yaptı. özelleştirme harekâtları, bütün dünyada sosyal devlet ve -reel de olsa- sosyalizm benzeri uygulamaların tasfiyesinden sonra ortaya çıkıyor. bu tür yönetimlerin kadınlara bir parmak bal gibi bile olsa sağladığı bazı kazanımlar var; bedava çocuk bakımı, sağlık ve eğitimin parasız olması, kadın hareketinin güçlü olduğu ülkelerde kadın sığınmaevlerinin, kadın merkezlerinin devletçe finanse edilmesi... özelleştirme bunların ortadan kalkması anlamına geliyor. bu her yerde böyle. saddam esmer bir müslüman, miloşeviç sarışın, hristiyan kökenli ama ateist bile olabilir. irak'ta çocuk bakımı ne durumdaydı bilmiyorum ama dedim ya, srbistan'da da, irak'ta da özelleştirme yapılıyor, dükkânlarda amerikan çikolataları satılıyor ve iki ülkeye de daha önce orada bulunmayan nato üsleri kuruluyor. bence mesele bu, buna da emperyalizm deniyor. irak işgal altında olsa da bu böyle, olmasa da. meseleyi bir kültürler çatışması olarak göstermek isteyenler, doğunun batıya karşı savunulmasını da önerirler; bu da en fazla bize zarar verecektir.

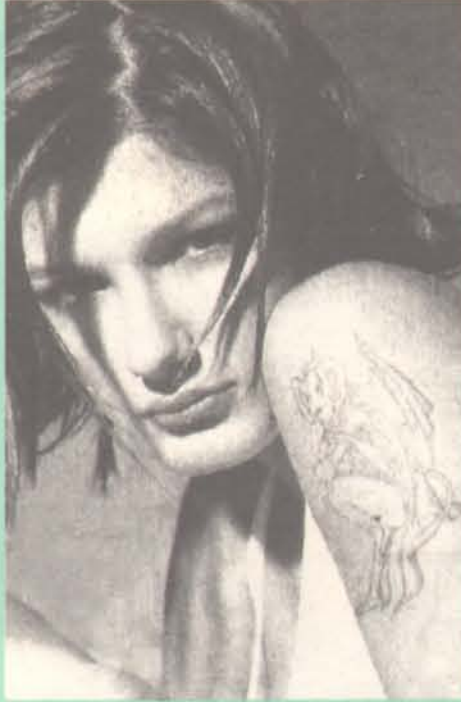
burçin'in ardından

Hani aile dediğimiz o "sevgi dolu" birlik bizim hep yanımızda olurdu? Hani anneler sever, babalar çocukları koşulsuz olarak kollardı? Bu yalanın üstüne kurulmuş oturuyoruz işte. Kendi ortasınıfli küçük ahlaksızlıklarımızı örtmek için kızlarımızın apışaralarından medet umuyoruz. Ya geri almayarak ya da aile meclislerinde mahkûm ederek ellerimizle ölüme yolluyoruz onları.

"Yıllardır kurtulmak istiyorum. Çıkış yolu olan ailemi aradım. Ama onlar beni kabul etmediler. Tek istedikleri Deniz'le evlenmem." (Burçin Bircan'ın günlüğünden / Radikal Gazetesi - 11 Ocak 2004)

Bir kez daha aynı şey oldu. Anne-babalar televoleleri, kötüye giden dünyayı, polis uyuşturucu çetelerini suçladı, psikologlar toplumun, kötü arkadaşların öneminin, ailelerin çocuklarının yanında durmasının gerekliliğinin altını çizdi, gazeteler ise yeni bir haberin ve topluma parmak sallayarak yoldan ayrılmanın acı sonunu hatırlatma fırsatının tadını çıkarttılar. Sonrasında da yine her zaman olanlar oldu, yavaş yavaş silindi, ardından da iyice yokolup gitti Burçin. Adı artık bir soruşturmanın içinde bir isim olup kaldı, bir süre sonra o da silinip gidecek. Biz şimdiden yeni kurbanlar aramaya başladık kendimize.

Gazetelerdeki fotoğraflarına bakıyorum, çok güzel bir kızmış Burçin. Yaşam öyküsünün satır aralarına kısırılmış bir yerinde bir buçuk yaşında evlat edinildiği yazıyor. Sonra onaltı yaşında gerçek kendisine açıklandıktan sonra Burçin eski Burçin olmaktan çıkmış annesinin söylediğine göre. Sonrasında bir ajansın yarışmasında Türkiye birincisi seçilmiş, dünyada da yüz güzeli ünvanına layık görülmüş. Bu kadar mı gerçekten? Neler oluyor çocuklarımıza? Televoleler, güzellik yarışmaları, evlat edinilmek, uyuşturucu çeteleri mi çalışıyor onları bizim elimizden? Peki, neden bizden çalınanı geri almak için bunca isteksiz davranıyoruz o zaman? Çarşıda pazarda iki kuruşluk kazık yememek için canhıraş pazarlık eden bizler değil miyiz? Neden öyleyse çocuklarımız eve dönmek isteyince namus adı verilen o en ikiyüzlü şiddet adına, şartlar koşuyor, reddediyoruz onları? Babalara karşı çıkmaya gücümüz yetmediği için ona gerçeği söylememizi önermiş psikoloğu suçluyoruz gizliden gizliye, suç ortaklığı ediyoruz sıradanın suskun ve öldürücü egemenliğine. O sıradanlık içinde yer bulup kıvrıldığımız noktacıdaki o suçlu rahatımızı bozmamak adına gelenekleri görenekleri sürüyoruz ortaya. Bütün ikiyüzlülüğümüz, hep vasattan yana olan o düşkünlüğümüzle savunuyoruz kendimizi. Uğruna düşlerimizden, umutlarımızdan, mutluluğumuzdan, benliğimizden vazgeçtiğimiz o vasatın rahatlığı uğruna her bedeli ödemeye hazırız hep. Zaten çocuklarımızın da çoğu o vasatı tutturmanın zavallı zaferi uğruna peydahlanmıyor mu? Yo, bu

Burçin Bircan henüz yirmi yaşındaydı. Katıldığı yarışmanın akabinde popüler bir şahsiyet, dolayısıyla medyanın odağı olmuştu. Derken oynadığı erotik filmin ortaya çıkması manşetlere taşınmış, kendisinden hesap sorulmuştu. Ne de olsa bütün o güzellik yarışmaları, mankenlik yarışmaları kadın bedenini sömürüyordu ama erotik filmler öyle miydi? Her neyse diyeceğim o ki, Burçin Bircan yaşarken de medya marifetiyle zor günler geçirmişti. 10 Ocak tarihli Radikal Gazetesi'nin haberine göre Burçin'in babası "kızım televolelerin kurbanı" diyordu. İşin bu kısmı kimseyi zerre kadar ilgilendirmede. Haftalarca baldır ve bacadan, kalça ve memeden ibaretmiş gibi gösterilen bir ceset ve o cesedin "karanlık" tarihi bütün programların başlıca konusu oldu. Televizyonlar, uyuşturucunun ne kadar kötü bir illet olduğunu anlatma kisvesiyle Burçin'in artık yaşamayan bedenini kullanarak yeni erotik filmler yayınladı. Bir noktadan sonra kimin öldüğü, niye öldüğü falan önemini yitirdi; geriye ekranlarda fütursuzca sergilenen uzun, güzel, ölü bacaklar kaldı. Medya bir kez daha görevini layığıyla yapmıştı.

Nermin Yıldırım

kadar açıksözlülük bizi aşar. Aileyi, örf ve adetleri zorlar. O zaman susarak katilalim çoğunluğun kıyımına. Bizler, vasatı koruma adına gözünü kan bürümüş küçük solucanlar! Bizim yer altı dehlizlerimizde, bilinçaltılarımızda, bilinçüstlerimizde nice savunma mekanizmaları gizlidir. Uyuşturucu çeteleri, kötü arkadaşlar, televoleler say say bitmez. Sanki o televoleleri ağzının suyu aka aka seyreden bizler değiliz. Sanki mahallede, altındaki lüks arabayı nereden gelen parayla edindiği pek şüpheli beylerin önünde "işini bilen büyük adam"a layık saygıyla eğilen bizler değiliz. Sanki o kötü arkadaşları da bizim gibi aileler yetiştirip salmıyor sokaklara. Elimizden geleni yaptığımızı söylüyoruz onlar için. Elimizden tek gelen onlara bizim tahammülümüzden daha büyük hayaller kurmamalarını öğütlemek. Öğüdümüzü dinlemeyenlerin, çıkışı arayan bir yarasa gibi bizim ellerimizle örülmüş köhne duvarlara çarpa çarpa parçalanışını izliyoruz. Sözümüzü dinlemeyenin karşısında haklı çıkmanın bir kez daha ucuz kibrine bürünüyoruz. Biz bildik, biz demiştik. Tabii ki biz bildik, o duvarları tuğla tuğla kim ördü sanıyorsanız? Yıllar önce namus belasına ölüme mahkûm edilen bir kızın kendisini köprüden atacak olan ağabeylerine söylediği son sözü okumuştum: "Bari gözlerimi bağlayın". Yo, biz gözlerini açık yollarız çocuklarımızı ölüme. Gözleri açık olsun ki, görsünler, görsünler bizim uçurumlarımız nasıl derin, bizim kayalarımız nasıl sivridir. Yanlarında durmayı kendimize yediremediğimiz çocuklarımızın başlarına dikiliyoruz olsa olsa. İcabında, aileyle, gelenekle, icabında polisle, YÖK'le. En temel anayasal haklarını kullandıklarında bile gözümüzü kırpmadan hayatlarını karartıyoruz. Yaralanıyor, sakatlanıyor, ölüyorlar işte. O noktada bile konuşacak yüzümüz var hepimizin. Hiç utanmadan hem de, hiçbir şey sarsmıyor kendimize güvenimizi. Bir yolun kıyısında, yapayalnız ve kimsesiz bir ölümden başka bir şey sunmadığımız çocuklarımız bizim, küçük yatırımlarımız... Getirileri istenilen düzeyi tutturamadığında kolayca gözden çıkartılıp kaybediliyorlar bu büyük gözaltı ülkesinde. Önemli olan onlar değil ki, hatta biz bile değiliz ki, önemli olan varolanı sürdürmek sorgusuz sualsiz. Varolanın içinde bir kuytu köşecik bulup sinebilmek... Vahşi cezalandırmaların vatani, vahşetin karşısında sinmenin diyarıdır burası. Çocuklarımız ise birer bedel yalnızca, gözü kapalı ödeyebildiğimiz.

aynı hikâye

Bu olaydan sonra olanlar ise tahmin edilmesi pek de zor olmayan şeyler. Erzurum'da önce bir panik, ardından Eliza testi yaptırmak için sağlık kuruluşlarına akın etmeler ve Oksana'nın yakalandığı Karahan Otelin yedi sekiz kişilik grubun taşlı sopalı saldırısına uğraması.

Yıllar önce bir Ramazan günü bankada işlem yaptırmak için sırada beklerken, bir adam arkasında duran bir kadına, "kadın kadın ne sürtünüyorsun abdestim bozulacak," diye bağırma başladı. Benimle birlikte sırada bekleyen diğer müşteriler ve kadın hepimiz tutulduk, şaşkın şaşkın adama bakmaya başladık. Ben bu adam deli midir nedir diye düşünürken sıradaki bir kadın müdahale etti sonra ben devam ettim. Kadın sürtünmediğini söylerken ağlamaya başladı. Biz adamın üzerine yürümeye çalıştık. Neymiş efendim onların inancına göre bir kadın bir erkeğe değdiğinde abdest bozulurmuş. Banka görevlisi bizi susturmaya çalışırken başka bir kadın adamın haklı olduğunu kadının da adama çok yakın durduğunu söylemesini mi? Kadın kaçır gibi bankadan çıktı.

Bana orada yaşadığım şaşkınlık kızgınlığın katmerli bir benzerini yaşatan başka bir olayı geçtiğimiz ay hep birlikte izledik. Erzurum'da fuhuş yaparken yakalanan Ukrayna uyruklu Oksana Topor'un HIV taşıdığı iddiası Erzurum Valisi Mustafa Malay ve Emniyet Müdür Yardımcısı Ali Ayazlar'ın düzenlediği basın toplantısıyla, geçtiğimiz ay, frekansların azizliği ile Balkanlara kadar ulaştı. Yapılan basın açıklamasında, üç ay gibi kısa bir sürede 1335 erkekle birlikte olduğu (bu da 1335 erkeğin en az dört kişiden oluşan aileleri olduğunu düşünürsek 5340 kişinin hayatlarının karardığını düşünmesi demek) açıklandı. Oksana Topor da yaptığı açıklamada AIDS olduğunu bilmediğini, öğrendiğinde de dünyanın başına yıkıldığını söyledi. Sağlık kontrolünden sonra Oksana'nın HIV taşımadığı açıklandı.

Erkekler dünyasında hasta ve mağdur bir kadını pislikmiş haysiyetsizmiş gibi ağlata ağlata televizyonlarda tekrar tekrar gösteren medyayı ve teşhire zorunluymuş gibi işini gücünü bırakmış koşa koşa basın açıklaması düzenleyen vali ve emniyet müdürünü sadece rezillik yaratmış bir grup olarak mı yoksa bir sistemin parçaları olarak mı değerlendireceğiz?

Üstelik "hasta bir kadın böyle teşhir edilmez" iddiası karşısında Valinin savunması ise dehşet

vericiydi: "O zaten fahiş!" Teşhiri bilgilendirmek zanneden yetkililer bir hastanın teşhir edilmesinin, "Bu AIDS'li bununla bir araya gelmeyin demenin tedavi sürecine de hasta haklarına da aykırı olduğunu bilmiyorlar mı? AIDS'li biriyle bir arada bulunmak hastalığın bulaşacağı anlamına gelmez. Bilgisiz ve sorumsuz davranıldığında bu hastalığa dünyanın her yerinde sahip olunabilir. Önlem için mesela cinsel ilişkide prezervatif kullanmak gerekir. Ayrıca medyanın sorumluluğunu bilmesi ve suça ortaklık edecek şekilde davranmaması gerekirdi. Bu olaydan sonra olanlar ise tahmin edilmesi pek de zor olmayan şeyler. Erzurum'da önce bir panik, ardından Eliza testi yaptırmak için sağlık kuruluşlarına akın etmeler ve Oksana'nın yakalandığı Karahan Otelin yedi sekiz kişilik grubun taşlı sopalı saldırısına uğraması. Burada anlaşılabilir olan sorumsuz davranarak hastalık kapandı bu hastalığı başkalarına bulaştıran insanların neden teşhir edilmediği. Onlar sadece Oksana Topor'u değil kendilerini de teşhir ettiler. Ayrıca orada teşhir edilen Rus değil de Türk vatandaşı olsaydı onu da teşhir edecekler miydi acaba?

Teşhiri savunan kadınlar yine işbaşında

Olaylar üzerine Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanının karısı, "onlar" bizim namusumuzu koruyor açıklamasını yapmış. Yani kocalarımız "bu" kadınlarla birlikte olmasa ortalık tacizden tecavüzden geçilmez demek istiyor! Belediye başkanının karısı yaptığı açıklamayla kocasını korumuş olmadı kocasının namusuna duyduğu güvensizliği açıklamış oldu bana kalırsa. En önemli şeyin bu tür hastalıklar konusunda bilinçlenmek ve korunmak olduğuna söylese daha iyi olmaz mıydı?

Daha önce AIDS'li olduğunu bilen bir kişi AIDS'li olduğunu bilerek, korunmadan eşile ilişkiye girdiği ve bunu kasten yaptığını belirttiği için "eşini öldürmeye teşebbüsten" yargılanmış ve ceza almış. Fakat teşhir edilmemişti.

Hacettepe Üniversitesi HIV/AIDS Tedavi ve Araştırma Merkezi Hareket Müdürlüğü (HATAM) Prof. Dr. Serhat Ünal Oksana Topor'a yapılan testlerle ilgili olarak; HIV virüsünün üç ay gibi kısa sürede belirlenemeyeceğini hastaların

virüsü aldıktan sonra yıllar süren belirsiz dönemde tespit edilmediği için hastalığın kan ve cinsel yolla yayılmayı sürdüreceğini söylemiş. Hastalığı kesinleşmiş olsa bile teşhirin hasta haklarına ve hukuka, insan haklarına aykırılık olduğunu bilmeyen valinin ve emniyet müdürünün işgüzarlığı olarak kapanacak mı bu olaylar? Hastalığını bizimle birlikte öğrenen ruh sağlığı bozulan ve sınır dışı edilen Oksana Topor yasal haklarını kullanacağını açıkladı. İnsanlık suçlarının birçoğunun hukukta tanımı, karşılığı yok. Oksana'nın psikolojisini ve panik yaşatılan insanların durumunu hangi hukuk düzeltebilir? Aç ve sefil ülkesinden para kazanmak için kaçıp gelen Oksana'nın zengin! ama uygarlık sefaleti çeken 'pek gururlu' açıklamalarına devam eden erkeklerin ortasında aşağılanan görüntülerini nasıl unutacağız?

Son olarak sorumsuz davranarak eşlerine, sevgililerine hastalık bulaştıran, tecavüz eden, tacizde bulunan, banka soyan hırsızlık yapan, kapkaççılar kaçakçılar, savaş yanlıları neden teşhir edilmiyor

heman çîrok

Ev tiştên piştî ve bûyerê pêk hatin, tiştên ku em baş texmîn nekin nebûn. Li Eerzurumê berê toqan, piştî wê bona testa Elîza bikin erîşkirinên li ser saziyên tenduristiyan û di dema Oksana li Otêla Karahan hat girtin de, erîşa komeke bi heft-heşt kesan ên ku dest bi dar û kevir bûn hat ser wir.

Beriya salan, rojê Remezane dema ez li bankê benda kare xwe bûm, merê jî neke piştî wî sekinî bû re bi qîrîn got "xanim xanim tu çima xwe min didî, tu ye avdesta min betal bikî". Ew mişteriyên ku tevî min li benda dora xwe bûn û jî neke em tev mat man û şaşbûyî me merik niherî. Dema ez xwe bi xwe difikrîm 'ka ev merika dîn e!' jî neke midaxale kir û min jî domand. Dema jî neke got "min xwe te neda" giriya. Me hewl da, em di ser merik de çûn. Çi ku gorî bawerîya wan, weke jî neke merê keve avdesta wî xirab dibe. Gava karmende banke xwest me haş bike, ew çî bû, jî neke merik mafdar dît û got ku ew nezîkî merik sekiniye! Jî neke rev û rev ji bankayê derket. Bûyerê wek wê ku ez qat bi qat heyirîn û hersbûn jî yam mezintir van rojen derbasbûyî me teva temaşe kir. Oksana Todor Okranyayî a ku dema fihûş kiribû hati bû girtin, îdeaya HÎV pe re heyê bi navgîna civîna waliyê Erzurumê Mistefa Malay û alîkare walî Alî Rîza Ayazlar darxistibû ve dev ji Erzurumê berdin, bi ezîziya fireqansan ta gehîştê Balkanan. Di daxuyaniya çapemeniyê de hat diyar kirin ku di se mehen kin de 1335 meran re bûye (ev jî em bifikirin 1335 meran ku malbatê wan kemtirîn Çar kes in, te we wateye ku 5430 kes de bifikirin ku jî yana wan tarî bûye). Di daxuyaniya xwe de Oksana Todor got ku hay ji AÎDS bûna xwe nîn e û wekî hîn bû dînya di ser wê de hilweşiyaye. Piştî kontrola tenduristiya Oksana Todor, hat diyar kirin ku HÎV pe re nîn e. Di dînya meran de jî neke nexweş û mexdûr wek kiret û beheysiyet bi girîdan caredin û caredin medyaya ku di televizyonan de dide temaşekirin û ew walî û gerîndeye ewlekariyê ku tu dibêjî mecbûrê teşîrkirinê ye û kar û xebata berdaye rev û rev, lez û bez daxuyaniya çapemeniyê darxistin, eme tene wek xirtoleke rezîlahîkirî an perçeyek ji dezgaha desthilatdar binirxînin?

Di ser de hemberî îdeaya "jî neke nexweş waha naye teşîr kirin" xweparastina walî sawdayî bû: "Jixwe ew fahişê ye." Rayedaren ku teşîrkirine agahî dihesibînin teşîrkirina nexweşekî "ev bi AÎDSîye, bi wê re neyên cem

hev" û bi ve gotine ve him dijî qonaxa tedaviyê him dijî mafê nexweşa derdikevin nizanin? Cem yekî/a AÎDSî mayîn naye wateye ku ye derbasî wan be jî. Mirov nezanî û be berpisiyarî tev bigere ku dera dînyayê be bila bibe bi ve nexweşiyê dikeve. Ji bo tedbîr mînak di minasebeta cînsî de pewiste prezervatîf be bikaranîn. A din jî, dive medyayê berpisiyariya xwe bizanîbiya û wek hevparbûna vî sûcî tev negeriya. Texmînkirina we ne zede diware ku piştî ve bûyerê çî pek be. Li Eerzurumê bere toqan, piştî wê bona testa Elîza bikin erîşkirinên li ser saziyên tenduristiyan û di dema Oksana li Otêla Karahan hat girtin de, erîşa komeke bi heft-heşt kesan ên ku dest bi dar û kevir bûn hat ser wir. Li vir tîştê naye femkirin ew e ku çima ew meran ku be berpisiyarî tevgeriyane û nexweşî girtine û ev nexweşî derbasî kesêndin kirine nehatin teşîr kirin? Wana ne tene Oksana Todor, bi vî hawayî xwe jî teşîr kirin. A din a li wir hat teşîrkirin Rûs ne bûya hemwelatiyê Tirk bûya gelo de dîsa teşîr bikirana?

Jî neke nexweşî diparezin li ser peywire ne

Li ser ve bûyerê jî na Serokê Şasred-erîya Mezin a Gaziantepê daxuyaniya "ew" namûsa me diparezin kirîye. Ango dixwazê beje ku meran me bi "van" jî neke nebin hawîrdor ji tacîz û tecawizklara naye derbasbûn. Bi min, jî na Serokê Şasred-erîyê bi ve daxuyaniyê ve mere xwe ne parast, jî namûsa mîne xwe ne ewlebûna xwe diyar kir. Bigota ku ya herî girîng di derbare ve nexweşiyê de zanebûn û xwe parastin e, de baştir ne bûya?

Demek bere yekî ku zani bû AÎDS e bi zanebûn û beparastin bi jî na xwe re bûbû û diyar kiri bû ku bi qestî dike ji bo ve bûyerê di derheqê "teşîrbûsa jî na xwe kuştine" de hatiye darizandin û ceza girtiye. Le ne hatiye teşîrkirin.

Di derbare testen Oksana Todor de Gerîndeye Tevgera Navenda Tedavî û Lekolîna HÎV/AÎDSê (HATAM) Prof. Dr. Serhat Ünsal gotiye "di demeke mîna se mehe kin de vîrûsa HÎVê naye destnîşankirin, pey vîrûsgirtina nexweşan ji bo serdemeke bi salan en nediyar dajo naye destnîşan kirin nexweşî belavebûna xwe bi reya xwîn

û minasebeta cînsî ve didomîne". Heke nexweşî misogerbûyî be jî, ev bûyerên wek karguzariya walî û gerîndeye ewlekariyê ku nizanin teşîrkirin dijîtiya mafê nexweşan, huqûqê û mafên mirova ne, ben sergirtin? Oksana Todor ku nexweşiyê xwe li gel me hîn bû, tenduristiya we ya derûnî xirab bû û ji sînora hat derxistin diyar kir ku de mafê xwe ye qanûnî bikar bîne. Terîfkirin û bergîdana gelek sucên mirovatiyê di hiqûqê de nîn e. Kîjan hiqûq dikare derûniya Oksanayê û rewşa kesên ku hatine toqandin rast bike? Oksanaya bona pera qezenc bike ji welatê xwe birçî û sefîl reviyê hatiye vir, eme çawa ji wan dîmene we fedî bikin ku, di nav meran ku, dewlemend in(!) le daxuyaniyên 'pir bişanaz' didomînin ku sefaleta şaristaniyê dikşînin de biçûk ten xistin.

A dawî, ew kesên ku be berpisiyarî tev digerin û nexweşiyê derbasî jî neke xwe, hezkirîyê xwe dikin, en tecawiz û tacîz dikin, banka dişînin, diziyê dikin, qapqacçî, qaçaqçî, en ku alîgîrê şer in çima nayan teşîr kirin?

çekirdek aile yok olmalı!

Doğduğumdan beri **feministim** galiba. Kişisel tarihime baktığım zaman hayatımda her zaman güçlü **kadınları** örnek aldım, ayağı yere sağlam basan, bir erkeğe ihtiyaç duymayan **kadınlarla** birlikte oldum. Hiçbir zaman **kadın** olduğum için kendimi ikinci sınıf görmedim, ezdirmedim...

Kitabın kahramanı Deniz, kapakta "doğuştan muhalif" olarak tanımlanıyor. Bu nasıl bir muhalifet?

Kendine uymayan bir dünyada yaşıyor. Doğduğu andan itibaren birçok şey onu rahatsız ediyor, zaten doğumu muhalif, gerçi o fantastik bir şey. Deniz kendi seçimi olmadan ona dayatılanlara karşı ve dünyayı algılama biçimi birçok insana göre farklı. O dünyayı kendi arzuladığı biçimiyle yaşamak istiyor. Cinsel yönelimi farklı, siyasi bakışı ana akım toplumun baktığı gibi değil. Dolayısıyla kendini yalnız ve yabancı buluyor, bu yüzden de kendine başka bir hayat ve çevre yaratma kaygısını taşıyor. Mesela Türkiye gibi ülkede "Out" bir lezbiyen olarak yaşayabiliyor ve bundan herhangi bir rahatsızlık duymadığı gibi bununla ilgili tepkileri de kabul etmiyor, bunun politikasını da yapıyor. Yani kendi seçimleri doğrultusunda ilerliyor, tabii biraz da şansları var ve onları da kullanıyor.

Deniz feminist mi?

Evet, feminist. Onun benimsediği biraz radikal feminizme yakın. Bir kere lezbiyen ve feminist. Kadınları seviyor. Birçok kadının mutsuz olma nedeninin ataerkil toplum düzeninde yattığını

düşünüyor. Kadınların cinselliklerini, yaşamlarını istedikleri gibi sürdüremediklerini ve bunun sebebinin de kadınların feminizmi içselleştirememesi olduğunu düşünüyor.

Deniz Türkiye'de var olan tutucu aile yapısına ve çekirdek aileye karşı çıkıyor...

Bu biraz seçimlerle, insanın kendi istediği hayatı yaşamasıyla ilgili. Birçok insan sadece öyle olması gerektiği ve başka türlü olamadığını düşündüğü için çekirdek aileyi yaşıyor. Pek çok kadın tanıyorum otuzlu yaşlarında artık bir çocuk sahibi olayım deyip bunun da tek yolunun evlenmekten geçtiğini düşündükleri için sevseler de sevmeseler de evleniyorlar. Bunun başka bir alternatifi onlar için yok. "Ya ne olacak, çocuğumu yapayım da sonra boşanırım" deyip sonra da korkunç hayatın içinde buluyorlar kendilerini. O yüzden bu kadar çok mutsuz evlilik var ve bu kadar çok boşanma var. Bunlar tabii ki en çok da çocuklara zarar veriyor. Çekirdek ailenin yok olması gerekiyor. İşte alternatif aile derken de, kitapta geçtiği gibi belki bir komün yaşantısı ama, insanların birbirine daha saygılı olduğu, insanların sadece ortak paydalarda bulunduğu, dostluk ve sevgi içeren, belli ideolojilere yakın olan insanların yarattığı bir çevre. Ama bu zaten eşcinseller için çok geçerli bir durum. Genellikle ailelerinden uzak, ailelerine kendilerini kabul ettiremedikleri için ve aile kurumunun ne kadar iki yüzlü bir şey olduğunu bildikleri için eşcinseller de "out" olduktan sonraki süreçte kendilerine yeni bir aile yaratma arayışına giriyorlar; çünkü öbür türlü çok yalnız bir durum. Özellikle Türkiye gibi ülkelerde, sosyal imkânın da çok fazla olmadığı ülkelerde bir şekilde küçük klanlar şeklinde yaşamaya başlıyorlar bir süre sonra.

Denizkızı postmodern bir roman mı?

Postmodernliğin tanımları o kadar çok çeşitlendi ki artık ucu bucağı yok. Artık postmodernizmin de ötesine geçildi, gerçi bunları çok kesin yargılarla belirlemek çok zor. Ama genel yapısı itibarıyla postmodern roman türüne uyabileceğini düşünüyorum. Form olarak, içerik olarak, popü-

ler kültüre verdiği yer olarak. Bu tanıma uyduğumu düşünüyorum. Birçok insan bana eleştiri olarak, "Çok fazla konuyu bir araya getirmişsin ve çok şey koymuşsun, bunların bir kısmını da başka bir kitaba ayırsaydın. Buradan üç kitap çıkar" dedi. Bu eleştirilere hak veriyorum; fakat bu yaklaşımın biraz da klasik romana alışkın olmakla ilgili olduğunu düşünüyorum. Ben bu romana bu kadar çok şey koydum ama koymak istediğim için koydum. Şu yaşadığımız görsel çağda, görüntüler çok fazla hayatımızda ve her şey çok hızlı. Dolayısıyla ben üç kişinin hayatını anlatan ve sayfalar süren, betimlemelere dayanan bir

dukça doğal bir süreçti.

Sen kendini feminist hareketin bir parçası olarak görüyor musun?

Kendimi feminist olarak görüyorum ama Türkiye’de feminist hareketin bir parçası olarak görüldüğümü söyleyemem. Çünkü kişisel anlamda yaptığım çok fazla bir şey yok; ama bu kitabı yazmakla, gazetede kadınlar için bir şey vazarak bir şeyler yapabiliyorum. Zaten ben çok bireyciyim ve kendimi çok ait hissedemiyorum.

Feministler bu denli azken varlığından bile haberdar olmadığımız feminist kadınlar ve sen ne zaman harekete dahil olacaksınız?

Bilmiyorum belki onun da zamanı gelecek. Ama ben konformist bir insanım ve benim alışık olduğum bir şey değil aktivizm. Öyle bir deneyimim olmadı ve her zaman mücadele etmeden dahil olabildiğim çevreler oldu benim. Bunun bir eksiklik olduğunu ve benim gibi insanların çok yararlı olacağını da düşünüyorum.

Sen Türkiye’yi ve Türkleri çok yoğun bir biçimde eleştiriyorsun. Deniz ancak Londra’ya gittiğinde sokağa çıkıp eylem yapıyor. Peki sen de Londra’da olsaydın sokağa çıkar mıydın?

Büyük bir olasılıkla evet. Bunun batı merkezilik olarak algılanmasını da istemiyorum ama, hayatımın büyümek dediğim kısmını Amerika’da geçirdim. Üniversite ortamı çok özgürlükçü ve demokratikti; ben bu ülkenin eğitim sisteminde yetişmiştim ve orası beni çok şaşırttı, bocaladım. Buradaki okulda, ailede kurulan hiyerarşi bütününde Türkiye’nin demokratikleşememesini de görüyoruz. Türkiye’de o kadar çok köşe yazarı var ki dünyanın hiçbir yerinde bu kadar çok köşe yazarı yok; ben bunun biraz da insanların kendilerine ait fikirleri olmadığı için olduğunu düşünüyorum. İşte bu yüzden buradaki dinamikler kendilerini üretmiyor.

Zeynep’in ve Deniz’in ütopyası nedir?

İnsanların hiçbir baskı görmeden ve başka insanların seçimlerini ve yaşam biçimlerine saygı duyarak yaşadığı bir toplum.

şeyler okuyamıyorum, sıkılıyorum. Bu benim belki kişisel tercihim, ben kendi okumayı istediğim tarzda bir şey yazdım ve bunun içinde çok fazla ıvır zıvır var. Buna postmodern ve barok da diyebiliriz. Çok fazla süsleme var, çok fazla ayrıntı var, çok geçişli, çok karmaşık.

Kalıplardan bahsetmişken, kahramanlarının cinsel yönelimlerini vurgulamanın nedeni nedir?

Çünkü bu ülkede cinsel azınlıkların yeteri kadar söz hakkı olmadığını düşünüyorum ve onlara ait bir kültür hâlâ yok ve yeni yeni oluşuyor. Ben bu romana "ötekilerin" romanı diyorum. Ama buradaki en önemli vurgu, cinsel azınlıklar. Ben bunların hayatını bildiğim için, içinde olduğum için, iyi tanıdığım için, ikincisi de böyle bir şey var ve insanlar bunu görmezlikten geliyor. O insanların da arasında çok acı çekenler var; ama çok hoş hayatlar yaşayanları da var. Ama heteroseksizm denen bela yüzünden görmezden geliniyor. Herkes heteroseksüel olmalıymış ya da öyleymiş gibi varsayarak başlıyor her şey. Bütün söylemler, bütün din bunun üzerine kurulu, bunu birazcık sarsmak istedim.

Bu kitabı yazarken "out" olamayan insanlar için yazmak gibi bir amacın var mıydı?

Zaten "out" olarak yaşayan bir lezbiyen Deniz. Bunu da bilinçli yaptım, çünkü öbür türlü olduğunda bir mağduriyet duygusu yaratılıyor. Deniz güçlü bir kadın ve lezbiyen olarak bunu bir şekilde kabul etmiş, bunu nasıl kabul ettiğini bilmiyoruz, bilmek zorunda da değiliz. Önemli olan bu şekilde yaşayabiliyor. Ben kendimi kabul etme sürecinde okuduğum kitapları düşündüğümde onlar bana çok faydalı oldu. Sonuçta kitap okuma eylemi çok kişisel bir eylem, orada yalnızsın.

Aisa Maria’nın yazdığı, sevgilisini başka bir kadınla basan bir lezbiyenin nasıl davranması gerektiğiyle ilgili bir bölüm var. Gey ve lezbiyen çiftlerin, toplumdaki herkese dayatılan toplumsal cinsiyet rolleriyle nasıl başa çıkıyorlar?

Türkiye’de fazla düşünülüp sorgulanmadığı için hâlâ eşcinseller arasında da kadın erkek rolüne bürünme, aktif-pasif ya da çiftler arasında iktidar ilişkilerine rastlamak mümkün. Bir süre sonra birçok ilişki heteroseksüel ilişki modeline dönüşüyor. Bunun problemleri bir şey olduğunu düşünüyorum ve artık böyle kategoriler olmamalı.

Tüm bu eleştirilere rağmen kendi sevgilisini başkasıyla yakaladığında iş değişiyor...

İşte insani duygular, kıskançlık, öfke, yetersizlik duygusu gibi duygularla baş etmek gerekiyor. Zaten çelişki de orada yatıyor. Ben bir feminist olarak onun cinsel özgürlüğüne inanmalıyım ve onu rahat bırakmalıyım. Ama o, benim sevgiliyim ve beni aldatıyor! Orada kalıyorsun.

İnsanlara "feminist" olduğunu söylediğinde bile pek çok olumsuzlukla karşılaşırken lezbiyen olduğunu söylemek ve "out" yaşamak daha zor ol- sa gerek...

Elbette ki çok zor, özellikle Türkiye gibi bir ülkede böyle bir şeyi yaşamak daha da zor. Çünkü Batı’da bir yerde olsa ne bileyim destek grupları falan oluyor, gey-lezbiyen grupları oluyor, yalnız olmadıkları vurgusu yapılıyor. Fakat Türkiye’de böyle bir şey yok. Türkiye’de aileler öğrendiklerinde "eyvah" demekten öteye gidemiyor.

Kendine ilk ne zaman ben feministim dedin?

Doğduğumdan beri feministim galiba. Kendi kişisel tarihime baktığım zaman hayatımda her zaman güçlü kadınları örnek aldım, ayağı yere sağlam basan ve bir erkeğe ihtiyaç duymayan kadınlarla birlikte oldum. Dolayısıyla hiçbir zaman kadın olduğum için kendimi ikinci sınıf görmedim, ezdirmedim. Sonra daha bilinçli bir şekilde düşündüğümde aslında bunun anormal bir durum olduğunu da fark ettim. Yani toplumun geneline baktığımda hakikaten kadınların ezildiğini gördüm. İşte o zaman öfke süreci başlıyor ve sonra kadınların başlarına gelenlerin, ezilmelerinin onların seçimleriyle ilgili olmadığını gördüm. Galiba her feminist farklı bir süreçte kendini ve feminizmini tanıyor. Benim için ol-

feministler ne yapmalı?

Yıllardır farklı kadınlar olarak kadın kurtuluşundan ne anlıyoruz, nasıl ifade ediyoruz, mücadele araçlarımız neler olabilir gibi sorularımızı değişik platformlarda tartışıyoruz. Filiz, Gülfer ve Leyla'nın tartışması bu konularda önemli ipuçları içeriyor.

Filiz: Kadınların kendi durumlarını değiştirmek için verdikleri mücadelenin kadın kurtuluşu hedefine bağlanması gerektiğini düşünüyorum. Bu yüzden de kendimi geniş ve çok parçalı bir kadın hareketinin içinde kadın kurtuluş hareketinin bir öznesi olarak görüyorum. Kurtuluş diyorum çünkü kadın olduğumuz için erkekler tarafından ezilmekten kurtulmak gerekiyor. Kadın kurtuluşu sistem içinde eşit haklar elde etmekle mümkün değil. Kadınların erkekler tarafından ezilmesi üzerine kurulmuş, yüzyıllardan beri süregelen yaygın ve sistematik bütünsel bir egemenlik biçimi olan cinsiyetçilik ancak bütünsel bir kurtuluş mücadelesi vererek ortadan kalkar. Kadın hareketi, kadınlara yapılan tüm ayrımcılıklara karşı mücadele eden, kadınların erkekler ve toplum karşısındaki eşitsiz koşullarını değiştirmeyi hedefleyen tüm grupları kapsıyor. Cinsiyetçi sistemi teşhir eden, sesimizi duyurmanın, kadın dayanışması ve örgütlülüğünü güçlendirmenin aracı olan bu mücadelenin sonucundaki kazanımlarımız kurtuluşumuza giden yolda önemli mevziler olacak. Ancak kadın kurtuluş mücadelesi bunun ötesinde bir şey. Bugün seksenli yıllardan çok farklı bir durumla yüzyüzeyiz. Birincisi; seksenli yıllarda eşitlik talebini dile getiren ve toplumun her kesimince benimsenmesini sağlayan esas olarak feministler ve daha çok kadın kurtuluş perspektifine sahip olanlardı. Bugünse devlet katından, burjuva gazetelere, üniversitelerden, proje gruplarına her kesim bizimle birlikte bazen bizden önce bu talepleri savunur oldular. Medeni yasayla ilgili kadınlar lehine ilk taslağı oluşturanlar da esas ola-

rak bu kesimler. İkinci olarak seksenli yıllarda tek işi kadın kurtuluş mücadelesi olan epeyce kadın ve kadın grubu vardı. Bugünse karma grup kimliğiyle ya da kadın grubu olsa bile örgütsel ve programatik olarak karma gruba bağlılığından gurur duyan kadınlar çoğunlukta. Yine seksenli yıllarda daha yeni olduğumuzdan belki de öyle gerektiğinden, biz ulusal ve sınıfsal farklılıklar üzerinde fazla durmuyorduk. Bugünse kendini bize gösteren Kürt kadınlarının hareketini görmezden gelerek kadın mücadelesi vermenin imkânı yok.

Leyla: Bence önemli olan kadın kurtuluş hareketi mi kadın hareketi mi sorusundan ziyade, kadının kendisini bilinçlendirip toplum içinde analizini yaparak kendisini varetmesidir. Bunu yaparken de biraz daha kadından doğru toplumu dönüştürme yine toplum ekseninden toplumdaki kadına, kadından topluma dönük sorunları ele alma, düşünme durumu söz konusudur. Ulusal kurtuluş mücadelesi içinde Kürt kadın hareketinin geliştiği noktalar ortada. Fakat kurtuluşu hedefleyen bir şey olması gerektiğini düşünüyorum. Kadın hareketinin kapsamına her kesim girebilir. Bütün kadın hareketlerinin de bir girme durumu söz konusu ama hedefi belirleyen bir noktada seyretmektedir. Hedefi net olan, kendi kuruluşu, kendi kurtulmasını hedefleyen bir noktada olduğundan dolayı bence de kurtuluş mücadelesi ve bu ekseninde gelişecek kadın kurtuluşu ideolojisi daha cazip geliyor. **Gülfer:** 80'lere dek bir takım kadın hakları var, yenileri için mücadele ediyorlar. 80'e kadar olan şey, kadın hakları. 80'den itibaren Türkiye'deki kadınlar bunun yetersizliğini fark ettiler ve başka şeyler istediler. Yeni bir şey doğuyordu ve bu kadın kurtuluş mücadelesiydi. Kurtuluş mücadelesi diyorsan, bir şeyin seni bağladığını, hayatında temel problem olduğunu söylüyorsun. Bunu tanımlamak lazım. Bu da ikinci dalga feminizm. Kadınlar, kadın olmamızdan kaynaklanan başka bir problem var demeye başlıyorlar. Kadın sömürsünün ekonomi politikinden bah-

sediliyor. Buna patriyarka deniyor. İstedğin kadar oy kullan, istediğin kadar siyasete gir bir yere kadar. Patriyarka diye bir şey var. Dolayısıyla kadın mücadelesiyle kadın kurtuluş mücadelesi arasında çok temel bir fark var. Ama kadınlar toplantılarda, kadın kurtuluş mücadelesinden ve kadın mücadelesinden bahsederken aynı şeyi söylediklerini zannediyorlar. Kadın kurtuluş mücadelesi diyorsan devrimle bir iktidarı yıkacaksın. Ama kadın hareketi diyorsan varolan sistemde kadın hakları mücadelesinden bahsediyorsun. Burada temel farkı koymak gerekiyor. Kurtulmaktan bahsediyorsak, başımızdaki belayı tekmeleyip atmaktan bahsediyoruz. Bir sosyalist olarak kapitalizimden de kurtulmaktan bahsediyorum. Nasıl? Devrimle. Bunun gibi...

Filiz: Cinsiyetçi sistemi yıkarsak, erkekler tarafından ezilmekten kurtuluruz. Cinsiyetçilik kendi başına yaşayan ve süregelen bir sistem değil bence. Tarih içinde hep üretim tarzları ile eklenerek varlığını sürdürmüştü. İçinde yaşadığımız kapitalist toplumda ise cinsiyetçilik kapitalist üretim ilişkilerinde kökleşmiş. Bu nedenle kapitalizmin yıkılması ve sosyalizm, kadınların kurtuluşunun ön koşuludur. Bundan sosyalizmin kadınları kurtaracağı anlaşılmasın. Sosyalizm tüm ezme ve ezilme ilişkilerini yok etmeyi

hedefleyen bir sistem olarak kadın kurutuluşu için de bir potansiyel taşır. Ancak bizler kapitalizmde ve sonrasında cinsiyetçi sistemin kökünü kazıma yönelik, kadın kurtuluşunu hedefleyen bağımsız ve örgütlü mücadele vermezsek kurtulmamız mümkün değildir. Bugün kadın hareketi ve kadın kurtuluş hareketinin taleplerinin nerelerde ayrıştığını ortaya çıkarmak gerekiyor. Beni bir sosyalist feminist olarak TCK tasarısındaki ayrımcılığa karşı mücadelede farklı kılan talepler ne? Ya da Medeni Kanun da. Özgün, radikal ve sistem dışı taleplerle yola çıkmak gerekir.

Gülfer: Mor İğne kampanyası sırasında ben genç bir kadındım. İstanbul'a yeni taşınmama rağmen kampanyayı duyup etkilenmiştim. Hani

laysan hangi kadınlarlasın? Bunlar önemli şeyler.

Leyla: Kadın hareketi derken biraz gerilere gitmek lazım. Yani bugünkü sermayenin altında yatan neden nedir ya da kadının bugünkü taleplerini dillendirirken ya da böyle ağır bir yükü kaldırırken dayanacağı noktalar nelerdir? O açıdan biraz tarihe girmek gerekir diye düşünüyorum. Kadının iktidar olduğu, kendi yasalarını kurduğu, yine aynı zamanda erkeği evcilleştirdiği sürece dönmek istiyorum. Neolitik süreç diye tabir ettiğimiz süreç kadının ilk iradesini ortaya koyma ama bunu yaparken kadın o dönemde iktidardı anlamında değil. Giderek erkek kadındaki gücü alır. Patriyarkayla mücadele etmek için ideolojileri dönüştürmeyi hedefleyen yani

temde de. Bunu kadın olarak bugünkü mücadele ve örgütlenme biçimimiz itibarıyla dönüştürme mecburiyetindeyiz. Kadının kurtuluşunu hedeflemek, kendini var etmek ve siyasette kendini ifade etmek kolay bir şey değil. Sistemleri yıkmak, dönüştürmek için kadında doğan bir mücadele olması gerekiyor. Kadında topluma yönelik bir dönüşüm olmadan sistemler de yıkılmayacak, yeni bir ideoloji de oluşturulamayacak. Kadın rengi de açığa çıkamayacak.

Gülfer: Kadın renginden bahsediyorsun. Onu anlamıyorum. Sosyalist rengi diye konuşulduğunu hiç duymadım ama kadından bahsedildiğinde, kadın ruhu, çiçeği, böceği falan oluyor. Tamam bir şey tanımlayacağız değil mi? Yani kadınlar olarak toplumu değiştireceğiz. Feminist devrim, dünyayı da toplumu da sarsar. Kadınları, erkekleri, yaşlıları, gençleri ve hatta sermayeyi de etkileyecek bir şey. Kadın kurtulduğu zaman her şey alt üst olacak. Hani sosyalizmde olamayacağı kadar alt üst olacak. Ama nasıl yapacağız? Nereden yola çıkacağız? Bizim ideolojimiz ne? Kadınlar olarak bundan bahsetmek zorundayız. İdeoloji üzerine tartışılmıyor. Oturup bu işin kitaplarını okumak, yazılarını yazmak, toplantılarını yapmak, yeni kadrolar yetiştirmek, örgütler kurmak. Bunlar esas ve dişli işler. Şunu çok istiyorum. Bir adam kadını mı dövüyor, o adamı linç edecek bir kadın grubu istiyorum. Feminist bir parti istiyorum. Kadın partisi değil, feminist parti istiyorum. Bütün farklılıklarına rağmen, kadınların bu feminist partide birleşmelerini istiyorum. Kadınların bir arada mücadele vermesi net bir ideolojiyi gerektirir. Sen belki tarihi önemsersin ama ben bugünü önemserim, benim canım şimdi yanıyor. 2000 yıl önce iktidar benim miydi? Ben antropoloji okudum, hiç böyle bir şey öğrenmedim. Zaten gözüm iktidarda da değil. 2000 yıl öncesinden bana ne. Ben şimdi yaşadığıma bakarım.

sen diyorsun ya feministler Türkiye'de az, sesleri güçlü değil diye. Aynı o gencecik, İstanbul'a yeni taşınan, köy kökenli kızı, beni etkilediği gibi bir çok kadını etkiledi Mor İğne kampanyası. Ben mesela doğduğum soyadıyla ölmek istiyorum. Bir tane soyadım olmalı tıpkı erkekler gibi. Bu soyadı babamın da olabilir. Mesela okumak istiyorum. Kız çocuklarının okula gitmesini istiyorum. Bunun için elimden geleni de yaparım ama kadın kurtuluş hareketi dediğinde bunların hepsini yaparsın, desteklersin, bizzat bunların militanı olursun. Ama sen kadın kurtuluş mücadelesi diyorsan aslolarak yüzün başka bir şeye dönüktür. Bunların yanına tüm kadınların ev emeğini, köleliğini de koy. İşte bunların hepsini var eden bir neden var ve biz bu nedeni ortadan kaldırmayı hedeflemeliyiz. Bu neden sadece kadınları değil, gençleri de erkekleri de çirkinleştiriyor, bu hale sokuyor. Asıl hedef bu, bunu yok etmeliyiz. Şimdi sosyalistler de böyle değil mi? İşçiler ne yapacaklar? Sermayedarları yok edecekler, kamulaştırmalar olacak. Ama buraya gelmeden ücret için de mücadele edilecek. Dümdüz bir yol yok ki. Hedeflediğin şeydeki metodun ve araçların ne? Kimlerlesin? Kadınlar-

bunun dil, demokratik mücadele ya da daha radikal bir tarzda da olabilir. Her ideoloji burada sosyalist ideoloji de söz konusu. Sosyalizmden bahsederek de kadın sorunu ikinci planda kalmaktadır. Bütün ideolojiler değişmediği, kadın rengini almadığı, kadın bilincini taşımadığı müddetçe sorunlar devam eder. Sistemler içinde kadın yok. Kadın her zaman ikinci planda. Bu sosyalist sistemde de böyle oldu. Kapitalist sis-

o bir dünya şampiyonu

Fotoğraflar: Barış Üstel

Nuran Pehlivan yirmi üç yaşında. 1997 yılında Türkiye'nin ilk milli kadın bilek güreşçisi unvanını aldığından beri her sene uluslararası dereceler alıyor. Yani benim dereceler dediğim Dünya Şampiyonluğu, Avrupa Birinciliği falan gibi "kıymetsiz" şeyler! Nuran, Yıldız Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü 2. sınıf öğrencisi.

İçeri girdiğimde masada dört- beş kadın oturuyordu. Hangisinin o olduğunu kolaylıkla kestirebileceğimi sanıyordum ama öyle olmadı. Hiçbiri beklediğim özellikleri taşımıyordu. Kısa boylu, bol 'edeleli', şöyle kodu mu oturtan ve de kadından çok erkeğe benzeyen hatta az da olsa Naim Süleymanoğlu'nu andıran biriyle karşılaşmayı bekliyordum sanırım. Yani neticede bir "erkek sporu"na bu derece gönül vermiş bir kadının erkekleşmesi gerekmez miydi? Nuran'la tanıştığımda laf sırası bana geldiğinde yerden yere vurduğum kimi önyargıları, hani şu doğal değişmezler üzerinden yürütülen kadınlık erkeklik durumlarına dair ön kabulleri ceplerime doldurup fütursuzca ortalıklarda gezindiğimin farkına vardım. Nuran Pehlivan yirmi üç yaşında. 1997 yılında Türkiye'nin ilk milli kadın bilek güreşçisi unvanını aldığından beri her sene uluslararası dereceler alıyor. Yani benim dereceler dediğim Dünya Şampiyonluğu, Avrupa Birinciliği falan gibi "kıymetsiz" şeyler! Nuran, Yıldız Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü 2. sınıf öğrencisi. Hâlâ 2. sınıfta olması tembellikten değil, daldan dala atlamasından, arada bir bölüm o da olmadı ülke falan değiştirmesinden kaynaklanıyor. Türkiye'de Endüstri Mühendisliği okumaya başlamış, sonra yurtdışında okumaya karar verip tasını tarağını toplayarak Fransa'ya gitmiş. Bakmış bu spor vaziyetleri uzaktan idare edilecek gibi değil, geri dönüp yeniden sınavlara girmiş ve bu kez makine mühendisliğini kazanmış. Yoksa sordum, okulunda da gayetle çalışkan, terbiyeli, Türk örf ve geleneklerine uygun davranışlar sergileyen bir hanım bir kızımızmış kendisi. Pop Star'ın "zorlu" jürisinin değerlendirmesinden dahi alınırın aklıyla ve de 'bileğinin hakkıyla' çıkabileceğinden yana hiç kuşum yok.

Soyunsaydım tanırdınız!

Nuran şimdi senin kaç tane uluslararası derecen var? Nerelerden neler aldın?

(Bunu söylemeden geçemeyeceğim. Nuran, bu soru karşısında durup parmaklarıyla şöyle bir hesap yapıyor. Sanki daha önce bu soruyu hiç duymamış ya da bu konu üzerine hiç düşünmemiş gibi... Sanki az önce pişti oynamışız da şimdi de oturmuş puanlarını sayıyor. O kadar olağan bir durum bu yani!) Uluslar arası ilk turnuvaya 1997'de Hindistan'da katıldım ve orada dünya üçüncülüğü aldım. Sonraki yıl Mısır'da Dünya ikincisi oldum. 1999'da Türkiye Dünya Şampiyonasına katıldı ama Macaristan'daki Avrupa Şampiyonasından ikincilikle döndüm. 2000 yılında Amerika'da Dünya ikincisi oldum. 2001 yılında İtalya'da yapılan Şampiyonada sağ bilekte Dünya Şampiyonu, sol bilekte Dünya ikincisi oldum. Aynı yıl Litvanya'daki Avrupa Şampiyonası'nda sağ ve sol bilekte iki tane ikincilik aldım. En son olarak 2003 yılında Kanada'daki Dünya Şampiyonası'nda sağ bilekte ikinci, sol bilekte üçüncü oldum ve Almanya'daki Avrupa Şampiyonasında üçüncülük aldım.

Maşallah. İyi ama ben seni neden tanımıyorum? Yani bu tamamen benim cehaletimden mi kaynaklanıyor? Yoksa Süreyya Ayhan'dan ya da kadın voleybol takımının önlenemez yükselişinden falan haberdarım. Altı yıldır her sene uluslararası platformda ciddi dereceler alıyormuşsun ama daha önce senin hakkında bir haber falan okuduğumu anımsamıyorum.

Aslında kimi gazeteler benimle ilgili haberler yaptılar ama basın bu işi çok da ciddiye almadı sanırım. Açıkçası benim de öyle popüler olmak, herkesin beni tanınması gibi kaygılarım yok zaten ama yaptığım işle daha çok ilgilenilmesini isterdim elbette. Herkes takdir edilmek ister. Basının ilgisi çok da anlaşılabilir değil benim açımdan. Geçen yıl bir dergiden teklif aldım. Beni kapak yapmak istiyorlardı ama azıcık soyunmam şartıyla. Aldığım dereceler ya da yaptığım iş ancak bu şekilde ilgi çekiyor sanırım. Yani diyeceğim o ki soyunsaydım tanırdınız!

Bilek güreşi yapmak nereden aklına geldi? Hayır, dikkat ettim de sadece spor dalını seçerken değil, bölümünü seçerken de erkeklerin tekelinde gibi görünen bir bölüme, makine mühendisliğine el atmışsın. Erkekler alemine fitne mi sokmaya çalışıyorsun sen?

Yok amacım bu değil. "Bakın bunu kadınlar da yapabilir" demek için yapmıyorum ama elbette erkekler kadar kadınlar da yapabilir. Bilek güreşi nedense hep erkek sporu olarak düşünülüyor. Bu sporla uğraşan kadınların da daha erkeksi falan olması bekleniyor. (Burada kulaklarıma dek kızardığımı söylememin gereği var mı?) Bilek güreşi öyle sanıldığı gibi tamamen fiziksel güce dayalı bir spor da değil zaten. Zamanı kullanmayı öğrenmekle, refleksleri geliştirmekle hatta zeka ve estetiği birleştirmekle yapılabilecek bir iş bu. Taktiklerimizi satranca benzetiyorum ben biraz. Satrançtaki gibi ince hesaplara, adımlarınızı önceden planlamaya ihtiyacınız var. Öyle sadece fiziksel güç kullanarak birini kolundan tutup yerden yere vurmak değil yani. Böyle olsaydı çok sıkıcı olurdu zaten. İşte ben de tüm bunlardan dolayı ilgilendim bu sporla ve başlamada önce dur bir bakayım kaç kadın uğraşıyor bununla demedim, başladım.

Yendiğim erkeklere çantamı taşıtıyorum Seçtiğin spor dalı çevrenin sana bakışını etkiliyor mu sence? Örneğin okuldan nasıl tepkiler alıyorsun?

Okuldan hep olumlu tepkiler alıyorum. Hatta okuldan kurulacak takıma antrenörlük yapmak için teklif aldım. Çevrem bana bakışının değiştiğini de sanmıyorum. Beni tanımayan insanlar dediğim gibi daha erkeksi bir tip falan bekliyor olabilirler ama tanıyınca böyle olmadığını görüyorlar. Yaptığım spor çevremler kurduğum ilişkide çok da belirleyici olmuyor.

Okulda arkadaşların seninle maç yapıp kendilerini denemek istiyorlardır herhalde.

Bu çok sık olan birşey. Mesela bugün bile üç kişiyle maç yaptım. Bilek güreşi yaptığımı öğrenince özellikle erkekler beni yenip yenemeyeceklerini merak ediyorlar, mutlaka denemek istiyorlar. Ben de onlarla çanta taşımasına maç yapıyorum.

Yenilince tepkileri ne oluyor?

Henüz okulda hiç fire vermedim. Dediğim gibi bu iş sadece güçle ilgili olmadığından profesyonel olmayan bir erkeği yenmekte zorlanmıyorum. Ama şunu farkettim ki erkekler güç konusunda acayip kompleksliler. Yenilmeyi hele hele bir kadına yenilmeyi kesinlikle hazmedemiyor-

lar. Hatta kimileri maç yapmak için özellikle yalnız kalmamızı kolluyor. Eğer yenilecek olurlarsa başkalarının bunu görmesinden çekiniyorlar. Benim için hava hoş. Çanta taşımasına maç yapığımız için sonuçta yendiğim erkeklere çantamı taşıtıyorum.

Ülke profesyonelleştikçe kadın sayısı artıyor.

Az önce bilek güreşine başlarken kaç kadının bu sporla uğraştığını hesaplamadığını söylemiştin ya, sonradan öğrendin mi? Ortalama kaç kadın uğraşıyor bu sporla?

Ben profesyonel olarak bilek güreşi yapmaya 1996'da başladım. 97'de Deniz Coşkun ve ben milli takıma giren ilk kadınlar olduk. O zaman iki kişiydik ama şimdi her sene dört ya da beş kadın oluyor takımda. Ama profesyonel olarak kaç kadın bu sporla uğraşıyor dersiniz, 1500 kadar lisanslı bilek güreşçisi kadın var şu an Türkiye'de.

Peki milli takımdaki kadın sayısının erkeklere oranı nedir?

Her yıl minimum sekiz erkek oluyor takımda. Bizde kadınlar erkeklerin yarısı kadar oluyor genellikle.

Diğer ülkelerde de böyle mi bu oran?

Bütün ülkelerde böyle değil tabii. Ülke profesyonelleştikçe kadın sayısı artıyor, bu sayı eşitleniyor.

Son dönemde kadın sporcuların sayıları da uluslararası arenadaki başarıları da arttı. Bu konuda senin yorumun nedir?

Bunları yakından takip ediyorum ve çok onurlanıyorum. Bence böylelikle toplumun spora da kadına da bakışı değişiyor.

Hazır Nuran'ı bulmuşken öyle on soru sorup O'nu hemen bırakmadım tabii. Benim için çok ilginç ve bir o kadar da keyifli bir sohbetti. Yer darlığından ancak bu kadarını sizlerle paylaşabiliyorum ama sohbetimiz sırasında öğrendiğim bir ayrıntıyı daha eklemeyi geçemeyeceğim: Tuhaf bir biçimde Nuran'ın hâlâ sponsoru yok. Anladığım kadarıyla kendisinin de bu tür "ayrıntılarla" uğraşmaya niyeti yok. Ped reklamı çıktığında evde kanal değiştirilen günleri hatırlayan biri olarak, Orkid'in kadın voleybol takımına sponsor olmasını pek isabetli bulan ben, Nuran kızımıza kimlerin (ne doktorların, ne mühendislerin) talip olacağını merakla bekliyorum.

feminist harekette kampanyalar

Kadınların ezildiği bilinci, kendisi için bir bilinçtir. Kendiliğinden olan bir bilinç değildir. Tersine, ancak, kendiliğinden kadınlık bilincinin aşılmasıyla oluşur. Bu da tek tek kadınları ikna etmeyi gerektirir. Kampanyanın özü budur.

Tanık olduğum dönemde "kampanya" feminist hareketin en etkili çalışma biçimlerinden biriydi. Kampanya nedir? Davayla ilgili bir grup kadının, ele alınan konuyla ilgili olarak kadınların görüşünü oluşturmak, kendi dışına taşımak, kamuoyunu etkilemek, öncelikle toplumu dönüştürmek, yerine göre de devlet üzerinde baskı grubu faaliyetinde bulunarak belirli talepler doğrultusunda somut sonuçlar elde etmek için, zaman içinde sınırlı bir dizi eylemde bulunma-

artık orada değildik. Kendimizi ilk kez sınayacaktık. Kaç kişi bizimle beraberdi? Bilmiyorduk. Ayla Gürsoy'un evinde yapılan bir toplantı hatırlıyorum. Tanıdığımız, imzalaması, imza getirmesi mümkün kadınları davet etmiştik. Dar feminist çevrenin dışına ilk açılışımızdı. Örneğin, Meral Tamer'i davet etmiştik. Geldi. Dinledi. Elinden geleni yapacağını söyledi. Toplantı bitip çıkarken de kulağıma eğilip, "Halkla ilişkiler konusunda bu kadar bilgisiz olduğunuzu bilmiyordum, bu alanda belki size gerekli eğitimi sağlayabilirim," dedi. Yaptığımız iş aslında buydu, ama biz henüz bunun farkında değildik. (1) Kendi yöntemlerimizle gittik. Herkes kendi çevresinde en az on onbeş kişiye; onlar on onbeş kişiye telefon ederek, herkese uzun uzun ne yaptığımızı niye yaptığımızı anlatarak (her görüşme herhalde en az yarım saat sürmüştür) imza istemeye başladı. İstanbul sınırlarını aşıp Ankara'ya ulaştık. Orada kontak kişimiz Fatmağül idi. İğneyle kuyu kazarak iki ayda 7000 imza topladık. Listeler birleşip bu sayı çıktığında, hepimiz şaşırıktık. Çünkü bu başlangıçtaki beklentimize göre büyük bir sayıydı. Sonra Ankara ekibi dilekçeleri 8 Mart 1986 günü TBMM'ne götürdü. Ama, ne dilekçe işleme kondu; ne de olay basına yansıdı. Gene de ben, bu ilk kampanya denemesinin önemli olduğunu düşünüyorum. Bu deneyimin öğrettiği ilk şey, topluma, basına, devlete, yerel yönetimlere yönelmeden önce, kadınların desteğini arama gereği idi ve o ilk deneyim bunun hiç de kolay bir iş olmadığını göstermişti. Kadınların ezildiği bilinci, kendisi için bir bilinçtir. Kendiliğinden olan bir bilinç değildir. Tersine, ancak, kendiliğinden kadınlık bilincinin aşılmasıyla oluşur. Bu da tek tek kadınları ikna etmeyi gerektirir. Kampanyanın özü budur. 1987'de Dayağa Karşı Yürüyüş, onu izleyen Kariye Şenliği, 1989 boyunca Mor Çatı ve Kadın Eserleri Kütüphanesi'nin kuruluş aşamalarında yürütülen "destek toplama" kampanyalarında bu ilk deneyimden hayli yararlandık. Ama, her kampanyanın, ele aldığı konuyla, amacıyla, hedefiyle, hedeflediği kitleyle ilişkili olarak yeniden düşünülmesi, farklılaştırılması gerektiği de açıktı. Benim deneyimlerim açısından KADER'in kuruluşu ve çalışmaları sırasında yürütülen kampanyalar, diğerlerinden farklıdır. On yıl "el yordamı"yla çalıştıktan sonra, feminizmin de "iletişim" söz konusu olduğunda pro-

fesyonel birikimden yararlanması gerektiği tasına gelmiştim. Bu yüzden, kuruluş aşamadan itibaren KADER'de meslekten gazetecilerle meslekten "halkla ilişkilercilerin" işi içine almaları gerektiğini kabul ettik. Basınla, medya ile ilişki kurma, mesaj geçirme, kampanya mesajını yayma açısından bu şarttı. Ayrıca, basın ve medya içindeki kadınların kazanılması başına bir hedefti. KADER'in az ya da çok başarılı çok sayıda (2) kampanyası oldu. Bu kampanyaların ilki, beni en etkileyenidir. Yola çıkarken başka sivil toplum kuruluşlarının desteğini almıyorduk. 1985'te tek tek kadınların desteğinde yürüttüğümüz türden bir kampanyayı bu kez, ulaşabildiğimiz tüm sivil toplum kuruluşları düzeyinde yürüttük. Henüz kuruluşu yeni, yeri, telefonu, faksı, sekreteri olmayı, "girişim" olarak aslında hâlâ eski "amatörler" düzeyinde çalıştığımız söylenebilir. Koşullar heyecan, her gelen imzaya duyulan mutlulukla gelmeyende duyulan hayal kırıklığı da eşlik ediyordu gibiydi. Sonunda gazetelerden sağladığımız destek sayesinde "yolunuz açık olsun" kampanyası gibisinden bir mesajın altındaki zelliye yakın sivil toplum kuruluşunun imzaları çarşaf gibi bir basın bildirisiyle yayınlamaya başladık. Göreli olarak en az desteği "kadınlar" neklere almıştık. Neyse! Daha yazılan çok şey var ama, yerim bitti, burada kesiyim.

Dipnotlar:

(1) Sosyal hareketler tarihinde kadın hareketinin kampanya tekniklerinin geliştirilmesi konusunda ayrı bir yeri vardır. 1900'lu yıllarda değişik batı toplumlarında yürütülen "oy hakkı" mücadelesi, büyük ölçüde gösterilerinden basın kampanyalarına, protestolarından gösterilerinden tutuklanmaktan açlık grevine, kent meclis parmaklıklarına zincirlemekten Londra'da balonla uçarak "kadınlar oy" pusulalarının üzerine atılmasına dek çok değişik kampanyaların el yordamıyla bulunup geliştirildiği ve bilimlerine armağan edildiği bir süreçti.

(2) 2002 milletvekili seçimlerinde adayların kamerasını izleyen gün Hürriyet gazetesinde "Maç Meclisi" manşetini atılabilmek, bence önemli bir kampanya başarısıdır. "Dantelli Kürsü" (1999, ve benzeri kurumlar düzeyinde), "kadın adayları sıraya" (2002, partilere yönelik) "Beni unutma" (2002, basın kampanyası), "kadın adayları aranıyor" (2004, afişleme) bu kampanyalardan bazıları.

sıdır. Bu tanıma varırken, şahsen katıldığım kampanyaları hatırlıyorum. 1985'te, sonradan CEDAW olarak hayatımıza giren sözleşmenin hayata geçirilmesi amacıyla TBMM'ne vermek istediğimiz "dilekçe" kampanyası bunlardan ilkiydi. Ne kadar çekingendik, korkaktık. Konuyu tesadüfen öğrenmiştik. Bilsak'ta (Stella sayesinde) düzenlediğimiz (neden, hatırlamıyorum) bir toplantıya davet ettiğimiz bir kadın milletvekilinin kıskırtmasıyla (peki, siz ne yapıyorsunuz ki!) kalkıştık bu işe. On onbeş kadın günlerce konuştuk, tartıştık, "dilekçe" metnine ne koyacağız diye. Eski günlerden gelen, "kadın emeğine eşit fırsat" talebi vardı; "her mahallede bir kreş" talebi vardı; bunlara yeni dönemdeki düşüncemizin ürünü olarak iki şey daha eklemiştik: Medeni Kanun değişmelidir; eğitimde "cinsiyetçiliğe" son verilmelidir. Kapsamlı feminist taleplerimizi dört ana başlığa indirebilmek küçümsenmeyecek bir başarıydı. Sonra sıra geldi, imzaların nasıl toplanacağına! Eski sol artık yoktu, ayrıca biz

Çalışmalarına kadınlar adına değil, kadınlarla beraber alternatif bir yaşam iddiası ile başlayan Gökkuşığı Kadın Derneği I. Olağan Kongresini yaptı. Dernek Başkanı Ayten Kordu dernek çalışmalarını, gökkuşağının kadınlar için ne anlam taşıdığını anlattı.

Kadınların gökkuşağı

Sizi kısaca tanıyabilir miyiz?

Yaklaşık dört beş yıl karma örgütlerin kadın çalışmalarında yer aldım. Kuruluşundan bu yana Gökkuşığı Kadın Derneği'ndeyim. Derneğin başkanlığını ve dönem sözcülüğünü yürütüyorum. Kadının yaşadığı sorunlara yönelik söz, karar sahibi ve çözüm olabilmesinin özgün kadın kurumsallaşmasından geçtiğine inandığım için buradayım.

Dernek hangi ihtiyaçtan kaynaklandı? Oluşum sürecini anlatır mısınız?

Kadının kendi yaşamında yaşadığı sorunlarına ilişkin yaşam içinde söz ve irade sahibi olması ve bunlara çözüm üretebilmesi için özgün bir kadın kurumsallaşmasının gerekli olduğunu düşündük, bu ihtiyaçtan yola çıktık. Çünkü daha çok kendimizin üretebildiği, geliştirdiği bir çalışma alanının çözüm üzerinde yarattığı etkinin daha farklı olduğunu düşündük. Yaklaşık bir yıldan beri Gökkuşığı Kadın Derneği'nin çalışmalarına sürdürüyoruz. Hem karma yapılardan hem de özgün kadın çalışmalarından gelen arkadaşlar vardı ve bir çok deneyim tartışıldı. Tartışmalarda hem kadın hareketinin Türkiye'de şimdiye kadar yarattığı birikim ve açığa çıkarttığı örgütlenme modellerini ve bunların yanıt olma boyutunu tartıştık. Sonuçta uygun model olarak yatay örgütlenme modelini seçtik. Bu modeli daha önce de kadın hareketi içerisinde tartışan, uygulamaya çalışanlar oldu. Biz o deneyimlerden de yola çıkarak biraz daha somutlaştırmaya, hiyerarşinin en aza inebildiği hatta belki hiç olmadığı bir süreci pratiğe geçirmeyi hedefledik. Dernekte, üyeler de yönetim kurulu toplantılarına katılmakta. Tartışmaları kadının toplum içerisinde yaşadığı bütün sorunlara ilişkin çözüm üretebilme, siyasete, ekonomiye ilişkin bir söz söyleme, cinsiyet ayrımcılığından kaynaklı yaşadığı problemlere ilişkin kendi çözümümüzü söyleme, kendi çözüm gücümüzü

oluşturabilme üzerinden yürüttük. Kadın kimliğini öne çıkaran yaşama oradan bakmaya çalışan bir modelin olması gerektiğini düşünüyoruz. Kadın sorununa ilişkin hayata farklı yerlerden bakan kadınlar olabilir. Sonuçta herkes aynı noktadan bakmak durumunda değil ama kadın kimliğinde buluşmanın bizim için temel bir ilke olduğunu, kadının bağımsız hareketini geliştirebilme, bağımsız kadın hareketine bir katkı sunma ve çatı olabilmeyi hedefliyoruz.

Kürt illeri ile Anadolu'daki kadın hareketlerini ve yaşadığı çelişkileri, erkek egemen sistemi değiştirebilme boyutuyla ele alırsak nasıl bir çatı olmayı hedefliyorsunuz?

Ben derneği anlatırken, yatay örgütlenme ile beraber kadının kendinin üretebileceği bir alan olmasından bahsettim, örgütlenmeye mahallelerden başlamak gerektiğini, kadının yaşadığı ihtiyaçlardan ve sorunlardan başlamak gerektiğini düşündük. Yani biz kadın sorununa farklı bakan, tartışan, çözüm bulmak isteyen kadınların bir arada olmasını nasıl sağlayacağız dedik. Yatay örgütlenmenin buna hizmet edebileceğini düşünüyoruz. Merkezîyetçiliğin, hiyerarşinin aşıldığı bir örgütlenmenin, insanların kendi düşüncelerini söyleyebileceği, üretebileceği bir alanı yaratmanın ilk adımı olduğunu düşünüyoruz. Bölgede, Anadolu'da, Ege'deki kadınlar kültürel boyutu ile farklılıklar yaşıyor, ama sonuçta kadın olarak yaşadıkları aynı şey. Örneğin, Kürt kadınının Türk kadınına göre ek olarak yaşadığı ulusal bir baskıdır. Ama sonuçta orada bile kadın olmasından dolayı hâlâ ikincil ve ezilenin ezileni durumunda. Biz kadınları kurtarmak için kurulmadık, kadınlarla beraber bir şeyler yapmak ve üretmek istiyoruz. Bizim için temel olan kadının yarattığı, alternatif olabildiği hayata kendisinin bulunduğu yerden baktığı, kendi sözünü söylediği, kararını alabildiği bir yaşamdan bahsediyorum. Hepimiz bir şekilde

erkek egemen sistemden nasibimizi almış durumdayız. Bu anlamda, hem kendimizle hem de erkek egemen sistemle çatışmamız gerekiyor. Bize göre her çalışma Derneğe bağlanmak zorunda değil. Biz kadınlarla beraber bir şeyler geliştirelim, herhangi bir yerde kadınlar bir şeyler yapmak istiyorlarsa, onlarla beraber yer alalım, onlara destek verelim. Dernek olarak şubeleşmeyi düşünmüyoruz. Şubeleşme de başka bir merkezileşmeyi getiriyor. Biz mahallelerde çalışmayı geliştirirken herşeyi oranın kadınları ile beraber oluşturmayı düşünüyoruz. Yatay örgütlenme modeli gerçekten çalışma biçimi ile bir anlam kazanıyor, merkezîyetçilik yatay örgütlenme içinde de olabilir. Gökkuşığı olarak aldığımız ilk toplantıda bazı ihtiyaçları açığa çıkarmaya çalıştık. Örneğin: tanıtım sürecinin yaşanması gerekiyor. Çalışma grupları biçiminde, herkesin gönüllü katılımını esas alan, kim hangi çalışmada yer almak istiyor kim hangi çalışmayı açığa çıkartmak istiyorsa, herkes çalışma grubunu oluşturabilir dedik Yönetim kurulunun önerileri olabilir ama daha çok çalışma grubunun kendi içinde çalışmalarını belirlemesi, sunması tartışması verimi artıracaktır diye düşündük. Çalışma grupları kendi içinde çalışma tarzını belirleyip hayata geçirmeli diye düşünüyoruz. Kısa vadeli hedefimiz kendimizi tanıtmak. Arşiv çalışması başlatmayı düşünüyoruz. Bir proje grubu kurduk, projelere yapmak istediğimiz şeyleri yaşama geçirme boyutu ile bakıyoruz. Yoksa sadece projecilik mantığına takılan bir durum değil. Bir danışmanlık grubu oluşturduk, şimdiden kadınların sorunları gelmeye başladı, şiddet gören dayak yiyen, taciz ve tecavüzü yaşayan, boşanmak isteyen, ensest ilişkiler, aile içinde sorun yaşayan bir sürü sorun gelmeye başladı, bu sorunları danışma merkezi ile yoğunlaşıp gerekli yerlere yönlendirmeye çalışıyoruz.

Mürüvet Yılmaz

"ayıp" hastalıklar

İçimiz kararmıştı artık değil mi? Nazan her ne kadar "yumuşatarak" yazsa da; okurken öyle ihmalkâr ve bilinçsiz hissediyor ki insan kendisini, tatil yerlerinde ıslak mayoyla oturduğumuz anlar, umumi tuvaletler, geçirtilen kaşıntılar... Bu vicdan azabından, **jinekoloğa** gidip yaptırılan bir simir testi kurtarır bizi ancak.

Bugün vaginal mantarı olan bir kadına, bir diş sarımsak verip vaginasına koymasını söylesem herhalde en kibar olanı bile beni deli yerine koyar. Oysa sarımsak bugüne kadar bilinen en harika antibiyotik ve antimukotik(mantar ilacı). Aynı zamanda antiviral de. Örneğin gözü-nüzdeki arpacığa ya da dudağınızdaki uçuğa sarımsak sürmek, kullanabileceğiniz çoğu sentetik ilaç kadar hatta belki de daha çok işe yarıyor. Sevgilinizde ya da sizde olan minicik bir uçuk masum bir öpüşmeyle diğerine hemen bulaşır değil mi? buna neden olan Herpes cinsi bir virüs. Bu virüs, genital organlara da bulaşabilir. Genital uçuk hastalığına neden olabilir. Oldukça acı verici ve tedavisi zor bir hastalıktır. Üreme organlarında kaşıntılı, ağrılı, uçuk biçiminde sivilcelerle kendini gösterir, giderek çok ağrılı yaralara dönüşür. Çoğu zaman bir süre sonra kendiliğinden geçer. Ama sonradan tekrarlar. Çoğumuz bu düzelmeye kanıp, doktora gitmediğimiz için oldukça tehlikeli sonuçlarla karşılaşabiliriz. İdrar yollarında hastalıklara, menenjitte, rahim ağzı kanserlerine hamilelerde düşüklere neden olur. Ayrıca, doğum sırasında hastalık bebeğe bulaşır, gözlerini, derisini ve sinir sistemini etkileyerek bebeğin ölümüne yol açabilir. Biraz Herpes benzeyen, ama faili "human papilloma virüs" adında başka bir virüs olan bir CYBH da, genital siğil yani kondiloma aküminatam hastalığıdır. Dış üreme organında, vajen içinde, makat ve idrar kanalının dışı yakın kıvrımlarında görülen ağrısız, karnabahar görünümlü, yumuşak et kümeleriyle kendini gösterir. Tedavisi çok zordur. Ama mümkündür. Eğer tedavi edilmezse kümeler büyür, çevredeki organlara zarar verir. Doğum yolunu, idrar kanalını, makatı tıkayabilir. Doğum sırasında bebeğe de bulaşır ve bebeğin solunum yollarında siğiller oluşur, solunum yetmezliğine yol açar. Hasta-

lıktan korunmanın en kolay ve en etkin yolu cinsel ilişkide prezervatif kullanmaktır. Genital siğiller gibi, siğile benzer oluşumlarla kendini gösteren, ancak yalnızca genital bölgede değil, kollarda bacaklarda ve saçlı deride de yer tutan bir başka virüs hastalığı Molluscum Contagiosum'dur. Hem cinsel yolla, hem de vücut teması, ortak kullanılan havlu ve eşya ile bulaşır. Kaşıntı ve ağrı olur. Kim zaman kendiliğinden iyileşir. Tedavisi biraz zahmetlidir. Her siğilimsi yapı tek tek sıkılıp, içindeki peynirimsi madde çıkarılmalı ve içine fenol uygulanmalıdır. Şu anda duyar gibiyim, "Ya, uyuz oldum bu yazıya, ne kadar iç karartıcı hastalıklar" diyor galiba kimimiz. Sırada uyuz ve kasık biti var. Sonra söz, genel belirtiler korunma yöntemlerine geçeceğiz. Uyuz, parazit bir kene türü olan "sarcoptes scabiei" hayvancığının oluşturduğu bir hastalıktır. Aşırı kaşıntı yapar. Özellikle parmak aralarında, kasıklara yakın bacak içlerinde, dirseklerde. Uyuz kişiyle yakın temasta parazit bulaşır. Üç hafta kadar sonra, özellikle akşam ve gece kaşıntılar artar, yatakta dayanılmaz hal alır. Bileklerde, parmak aralarında kırmızı noktalar gö-

rülür, bunlar parazitin tünel ağızlarıdır. Genital bölgede de küçük noktacıklar vardır, renkleri morumsudur. Tedavide gecikilirse, fazla kaşınmaktan dolayı deride yaralanmalar ve enfeksiyon oluşur. Tedavisi kolaydır. Kasık biti ise, bir bit türüdür, özellikle kasıktaki ve genital bölgedeki kıllara yerleşir. Vücuttaki diğer kıllı bölgelere de yerleşebilir. Deride kırmızı, mor lekeler oluşur. Tedavisi kolaydır. Evet, bilinen kırktan fazla cinsel yolla bulaşan hastalıktan başlıcaları bunlar. Genel olarak bir özet yapacak olursak: Cinsel organlarımızdan normalin dışında, su veya süt gibi, sarı, beyaz, yeşil renkte, kokulu akıntı gelmesi, cinsel ilişki sonrası kanama, cinsel ilişki sırasında ağrı, acı, yanma hissi, idrar yaparken yanma, sızı, sık sık, az miktarda idrara çıkma, peniste veya vaginada kabarcık, yara, siğil, kızartı olması, kasıktaki lenf bezlerinde şişlik, testislerin birinde veya ikisinde ağrı olması, karın içinde ağrı, yanma hissi, cinsel organda ve çevresinde kaşıntı gibi belirtilerin bir veya daha fazlası, bizde herhangi bir CYBH olduğunu gösteriyor olabilir. En kısa zamanda doktora gidip, bunun teşhisini sağlamalıyız. Sonra da tedavisini. Tedavi edilmeyen bu türden korunmanın en kolay ve kestirme yolu ilişki sırasında prezervatif kullanmak bir hastalık, cinsel ilişki sırasında AIDS(HIV) virüsünü almayı da kolaylaştırır. Bu hastalıklardan ya da asexüellik! Seçim size kalmış.

Önümüzdeki ay kadınlara yakıştıran, maledilen depresyonu tartışmaya çalışacağız. Kadınlara mahsus olduğu neredeyse genel kabul gören depresyonla ilgili gazete eklerinde yazılan, "perdelerinizi açın, güneş gören eve taşının, süt için, muz yiyin," önerilerinin dışında ne yapılabilir acaba? kimbilir belki de bizi bunaltan herkese, herşeye çekilecek isyan bayrağının ön aşamasıdır depresyon. Olamaz mı?

Fotoğraf: E. J. Bellocq

yemekkoliklik kader mi?

yemekle ilişkimizi düzeltmek yemekkoliklik adını verebileceğimiz her tür sorunumuzu yiyecek sağaltma eğilimimizden vazgeçmek için yapabileceklerimize devam ediyorum. kısaca hatırlatmak istiyorum; iki tür yeme isteği duyuyorduk: ağız açlığı ve mide açlığı nedenleriyle. ağız açlığı duygusal nedenlerle duyduğumuz açlıktır; bizi heyecanlandığımızda, üzüldüğümüzde, acı çektiğimizde, sevindiğimizde ya da sadece belirlenmiş yemek saatleri geldiği için (kahvaltı vakti, öğle ve akşam yemekleri) buzdolabının ya da masanın başına götürür. mide açlığı ise, yiyecekler bedenimizin bir tür yakıtı olduğundan, bedenimizin yakıt ikmali gerektiğini belirten yeme gereksinimidir. öncelikle yeme alışkanlıklarımızı incelememizde yarar var. ufak bir deftere sayfanın ortasına bir çizgi çekip bir yanına ağız açlığı, diğer yanına ise mide açlığı yazalım. birkaç gün boyunca yeme gereksinimi duydukça, bu gereksinimin nedenini bulup ona göre saatini yazarak ilgili sütuna işleyelim. bu birkaç günün sonunda genellikle ağız açlığından olayı yediğimizi anlarız. yemekkolikliğimizi sağaltacak olan bu sütunların oranını değiştirmekle olur. yani kendimizi biraz dürtmeliyiz. buna, acıktığımız her seferinde gerçekten aç mısın diye sorarak, evet cevabını aldığımızda da bu duyguyu (açlık duymanın fiziksel belirtilerini) iyice hissetmeye çalışarak başlayabiliriz, çünkü genellikle bu hissi kaybetmişizdir; fiziksel açlık duymadan önce genellikle yukarıda verdiğim nedenlerle yemiş olduğumuzdan açlık hissiyle bağlantımız zayıflamıştır. neden ağız açlığıysa da bunun nedenini kendimize sorarak öğrenip sevgiyle kabullenmek ve açlık duyduğumuz şeyi kendimize sağlamalıyız. tam olarak neye aç olduğumuzu öğrenip kendimize tam o yiyeceği sağlamamız önemli. dondurmaysa dondurma, zeytinyağlı dolmaysa zeytinyağlı dolma. bir de yemek yediğimiz her seferinde biraz yedikten sonra kendimize yeterli oldu mu diye sorarak sadece o an için yeterli ol-

çocukluğumuzdan beri
arkamızdan ağlayan
ekmekler, açlık çeken
çocuklar, evinde tabakta
yemek bırakılmayan teyzelerle
dolmuş bir geçmiş peşimizi
bırakmıyordur. ama boş verin,
artık kendimizi zorunluluklarla
değil gereksinimlerimizle,
arzularımızla besleyelim.

duğunda yemeyi bırakıp bir sonraki açlık sinyali-mizi beklememiz mide açlığı işaretlerini beklemek mide açlığı-beslenme ilişkimizi düzeltmek-te bize yardımcı olacaktır. bu noktadan sonra karşımıza bazı sorular çıkar: "ne zaman yemeliyim?" "sağlıklı beslenmeyle ilgili sorunum olur mu?" "ne kadar yemeliyim?" gibi "ne zaman yemeliyim?" in cevabı her açlık sinyali aldığımızdadır. tabii bu her acıktığımızda yanımızda yiyecek bulunmasını sağlamak gibi bazı ön çalışmalar yapmayı gerektirir. çare ise yanımızda bir yemek torbası taşımak, çocuk büyütme/büyütüyor olanlarımız bilir, bebek, çocuk acıkırsa diye her yola çıkılırken gerekli olabilecek her tür yiyecek önlem olarak çantaya konur. bunu kendimiz için yapmalıyız. sokağa çıkarken, işe giderken yanımızda acıktığımızda beslenebilmemiz için bir yiyecek çantası bulunmalı.

"ne yemeliyim?" in cevabı da çok benzer: canımız neyi istiyorsa onu yemeliyiz. tam istediğimiz şeyi yemediğimizde yeme gereksinimimiz tatmin olmaz, kahvaltı vakti canımızın istediği şey hamburgerse bunu uygunsuz bulup yerine peynir, ekmek (hatta kibrit kutusu büyüklüğünde

yağsız peynir ve ince iki dilim ekmek ve istediğiniz kadar salatalık ve domates) gibi klasik kahvaltı yiyeceklerinden yersek açlığımızı gideririz ama tatmin olmayız. hamburgere olan isteğimiz beklediği bebek yerine koltuk değneklerini bulan polyanna'nın hayal kırıklığı gibi sürer. pol-yanna da kendisini kandırmak için ne oyunlar oynamıştır kendisine ama gerçekten koltuk değnekleri olasılığıyla karşı karşıya olduğunda depresyona girmiştir ki o depresyonun tohumları bence bebek yerine gelen ilk koltuk değnekleriyle atılmıştır. neredeyse hepimiz canımız ne istiyorsa onu yemekten söz edildiğinde, çikolatadan, pastadan ya da daha önce kendimize yasladığımız şeylerden başkasını yemeyeceğimizi düşünürüz. bu bir süre için doğru olabilir çünkü ardımızda yılların yasaklarının açlığı var. daha sonrasında ise bedenimizin bilgeliğine inanmak gerek. o gereksinimleri gayet iyi bilir.

"ne kadar yemeliyim?" in cevabı da tahmin edeceğimiz gibi ne kadarla doyuyorsanız o kadar. açlık duygumuzun işaretlerini değerlendirmeyi öğrendikten sonra artık tokluk duygumuzu değerlendirmeyi öğrenmeye sıra geldi. bir restorana gittiğinizi düşünün. salata, garnitürlü et ve biraz da meze ısmarlıyorsunuz. bir süre yedikten sonra sohbet ederken hafif hafif doydüğunuz hissini duyuyorsunuz. tabağınıza baktığınızda birkaç sebze dışında neredeyse her şey duruyor ama salata bitmiş. ne yaparsınız? genellikle bir nefes alıp tabaktaki ete yöneliriz. yemeği ziyan etmemek gerekir, o kadar da para vereceğiz üstelik. doydüğumuzda ziyan olmasın diye kullandığımız çöplük midemiz olmamalı. bunu sadece bir gösterge olarak kabul ederiz. belki de yemeklerimizi teker teker ısmarlamak, ya da hani şu lokanta terimiyle az döner dedikleri gibi yarımsar porsiyonlarla ilerleyerek yemeliyiz. bunlar benim önerilerim. herkesin kendine özgün bir açlığı var ona uygun elbiseyi biçebilecek en iyi terzi de sadece ve sadece kendimiz olabiliriz.

Ben varım, buradayım!

"Her hayat bir masal ve her masal bir sese ihtiyaç duyar. Bir ateş bu elimde tuttuğum, yeryüzünde anlatılmış masalların en güzelini en bitmemiş şekliyle anlatmak," diyor Jülide Kural.

Bir kadın, yaşamadığı, tanımadığı bir dilin, kültürün ve sokakların içinde yürürken bir gün bir resimle karşılaşır. Bu resim bir kadının bedenindeki kırık bir kolu göstermektedir. Ama öyle bir kırık kol ki tüm o kırıklığına rağmen başını dik durmasını sağlayan bir şeydir aslında. Ve yalnız kadın o resimle karşılaştığında kendi içini görür. İki yalnız ruh sanki bir araya geldiğinde ikisinin de başı dimdiktir. Belki en önemli ortak yan bu olur. Başka bir kıtadan bir kadın tarafından yapılmış bir resim. O kadının yaptığı diğer resimlerin peşine düşer. Ve resimler birbirini kovalar durur bir başkası derken derken, uzunu bir arama, anlama, tartışma döneminin ardından bir ilişki başlar. Bu ilişki öyle bir noktaya kadar gider ki sonunda gelinen yerde tek bir söz çıkar ortaya. Aslında iki kadın da aynı şeyi söylemek istiyordur ama ressam olan kendini ifade etmiştir oyuncu olan belki de onun ardına sığır.

Frida, "yürüyemezsem dans ederim ben" der. Yani bizi yürütmüyorlar, demektir. Üstelik Meksika da söylemiştir, üstelik ataerkilliğin en yoğun yaşandığı simgesel bölgelerin birinde söylemiştir. Aslında belki Frida ve benim ilişkim sanırım o kadar gerçek bir yerden temellendi ki sanki başka türlü olamazmış gibi, sanki bundan başka bir yol kalmamış gibi sahneye götür-

dü bizi. Tabi bunlar sonuçta benim düşlerim benim yaşadıklarım benim gördüklerimdir, ama bir hikâye anlatmış olsaydım Frida'yla ne zaman buluştun, nasıl oldu, ne zaman birlikte 'yaşasın hayat' demek istediniz? sanırım aşağı yukarı böyle bir hikâye olabilirdi.

Ben kadınların yaşam öyküleri ortaya anlatıldığında bunun doğru olup olmadığını düşünür dururum. Ne, ne kadar, nasıl anlatılmalı. Bir yandan özel alan politiktir. Bir yandan da kendimizi görünür kılmaya mücadelesi. Nasıl yapılmalı?

Hayatının hiç bir özel yanının başkaları tarafından bilinmesinden hoşlanmayan bir kadın olarak ben, Frida'nın hayatını başkalarıyla paylaşmak mahremiyete dokunmak mı diye sürekli kendime sordum. Ve bu sorunun sorumluluğunu da hep sırtımda taşıdım. Frida Kahlo gibi kendini aracısız anlatan bir kadın ressam var karşımızda.

Ve diyor ki, "bu benim gerçekliğim ve ben gerçekliğimi resmediyorum. Ve buyrun ey insanlar hepiniz bakın. Hiçbiriniz benim sırtımdaki kırıkları, ayağımın inceliğini, kısıllığını düşünmeyeceksiniz. Ben varım burdayım ve bana bakın," diyen bir kadın. Bunlara rağmen bu sorumluluğu taşıyorum.

Bir kere Kahlo ile ilişkimizin gelişmesi ve olgunlaşması gerekiyordu. Bu ilişkinin somut karşılığı da şuydu; ben önce gerçekten elimde büyüteçle olmak üzere tüm ayrıntıları tüm resimleri çok uzun yıllar inceledim, bütün biyografilerini okudum, gittiği yerleri biliyorum, Meksika tarihi üzerine, Aztek ve Maya kültürleri üzerine araştırma yaptım. O daima kadın kimliğiyle yaşadı. Politik tutumunda da kadın kimliğini her zaman ön planda tutan ki o dönemin komünistlerini düşünürsek hani çok erkek bir kültürün egemenliğinde dil olarak, tavır olarak, Frida'nın her zaman kadın bir komünist olduğunu gördüm. Ben baktığım zaman anladığım bir kadını bir kadınla tartışıyorum. Ve bu tartışmamı da başka insanlarla paylaşıyorum.

Acaba bunu yaparken yanlış aktarıyor olabilir miyim dediğin oluyor mu ? Çünkü bir Frida

Kahlo var. Bir de senin Frida'n var...

Evet. Bu çok önemli bir nokta o yüzden de ben olabildiğince herşeyi sahnede söylüyorum. 'Yaşasın Hayat' ki bütün konseptte baktığımız zaman bir oyuncu var, bir de Frida var karşısında. Oyuncu sahnede diyor ki beni içine alma ben sana dışarıdan bakıyorum. Bazen kendi gördüğüm yerden bakıyorum. Bir yerde diyor ki oyuncu; al başını git buralardan, git bu adamdan ve bütün bunlardan. Sen bütün bunların dışında bir kadınsın. Senin söylediğin kaygıyla söylüyorum bunları. Diyorum ki eğer çok merak ediyorsanız ey seyirciler gidin ve kendi Frida'nızı kendiniz keşfedin. Ben sadece ipuçları veriyorum. İnsanlar yine de bu oyunu seyrettiklerinde büyük bir olasılıkla Frida Kahlo ismini duyduklarında beni görecekler. Fakat her hayat bir masal ve her masal bir sese ihtiyaç duyar.

Bir ateş bu elimde tuttuğum, yeryüzünde anlatılmış masalların en güzelini en bitmemiş şekliyle anlatmak. Yani Frida'yı anlatmak kolay değil. Benim yapmak istediğim tiyatro da soru sorduran, merak ettiren, bitirmeyen bir tiyatro.

Peki Yaşasın Hayat oyunundan sonra hiç konuştun mu kadınlarla ve erkeklerle? Değerlendirmelerinde farklar var mı?

Çok büyük farklar var. Bir kere çok net olarak şu ayırım var: bu oyun her durumda kadınlara çok dokunuyor. Kadınlar çok daha fazla anılıyor, daha içten hissediyor. Erkekler, tedirgin oluyorlar. Erkek seyircinin ilk duygusu Frida'yı sevmek! Ben Frida'yı sevmiyorum. Etkileniyorum diyor. Gücünden, çevresine yaydığı auradan. Kadın o kadar güçlü ki o kadar pervasız ki ve o kadar kocaman bir kalbi var ki. Zor, şaşırtıcı ve yakıcı bir kadın olduğunu söylüyorlar. Ama kadın seyirciler, sevgi bağı kuruyorlar. O kadını seviyorlar, dertlerini dert ediyorlar, hayatlarında ki karşılıklarını arıyorlar. Kadın işçi oynadım. Üç yüz kadın geldi, benim için çok özel bir gösteriydi. Gerçekten çok heyecanlıydım. Hayatında ilk defa tiyatroya gelen kadın işçiler vardı. Oyundan sonra söyleşi yaptık. Tiyatroya hiç gitmemiş, Frida'yı hiç duymamış, belki Meksika'dan da çok haberdar olmayan kadınlar konuşmaya başladı. Bir kadın dedi ki (çok emekçi bir kadın, çok bilge, çok yıpranmış bir yüzü vardı. Hiç unutmayacağım o kadını). "O kadın var ya (sanki o kadın kuliste kaldı biz burada onun hakkında konuşuyormuşuz gibi yaparak) ne kadar acı çekerse çeksin mücadele ediyor. Ben de zor yaşıyorum, sokakta zor yaşıyorum, evimde zor yaşıyorum, işimde zor yaşıyorum. Ama O'nun mücadelesini gördüm, güçlendim. Öyle bir kadın olunca sanki tüm kadınlar buradan kolkola çıkacakmış hissi uyandı bende." Sonra bütün diğer kadınlar konuşmaya başladı. Benim için çok önemli bir sınavdı bu.

Kahlo kendine ait o odayı yarattı...

Güç kavramı genellikle erkekler dünyasına aitmiş gibi görünür. Halbuki bence Frida'nın en önemli yanlarından biri de gücü. Parçalanmış bir beden, sırtı çürüyor ve o her zaman sırtında ki çürümenin kokusunu duyan bir kadın. Tam giderken, artık hayattan giderken bir şey yapıyor, kıpkırmızı karpuz dilimlerini resmediyor. "Evet ben bu dünyada yaşadım, acılar içinde yaşadım. Ama ben diyorum ki size giderken; buyrun size koskocaman karpuz dilimleri, bunlara bakmayı becerin bunlar iştah açar." Hayat, benim yaşasın hayat dediğim şey, işte böyle kıpkırmızı karpuz dilimleri. Yani evrenin bir parçası. O her zaman doğanın bir parçası olarak algıladı kendini. Yani kökleşmek istedi, hep bir ağacın içinden ağacın köklerini toprağa bağladı. Düşünsenize ben şimdi, atmış yıl sonra bir başka meslekten bir kadın olarak diyorum ki, Frida hâlâ senin üzerine düşünüyorum, hâlâ senin söylediklerini tartışıyorum ve hâlâ yaptığın resimler ve renkler beni çarpıyor, bu da onun ve onun gibi kadınların ve hayatların devam ettiğini gösterir. Bence "Yaşasın Hayat" tam burada başlıyor.

Oyunu geçen yıl izlemiştim. Senin Frida'n da beni ağlatmıştı ve yaşamak zorunda kaldığı pek çok şey de öfkeliydin.

Geçen yaz dostlarınla yolda çok ağır bir kaza geçirdin. Kazadan söz etmek istersen eğer, Frida'yla çok benzer şeyler yaşadın, uzun zaman sırtüstü yattın...

Aslında, bir şeyleri anlamak için ne kadar çok ve içten çaba sarf edilirse edilsin, sahiden bazen yaşamadan anlamak mümkün olmuyor. Şimdi daha fazla hissedebiliyorum. Yani bu hissediş, oyunculuk çalışmaları için korseler takmamın ya da bastonla dışarıda dolaşmamın çok ötesinde bir şey.

Şu feminist tiyatro konusu. Kadın oyunları az da olsa var ama neden feminist tiyatro var mıdır, nedir? Hiç konuşulmaz, tartışılmaz.

Türkiye'de feminizm nerede, ne boyutta tartışılıyor, hangi derinlikte yaşıyor ve gerçekten nasıl bir yaygınlığı var ya da bunun için yeterince çaba var mı? Bence buradan başlamak gerekiyor. Bu hepimiz için geçerli bir soru. Şuna bağlamak istiyorum buradan: Bir toplumsal olgunun sanatsal ifadesine dönüşebilmesi için, o toplumsal olgunun yaşayabilirliğinin gerçekleşmiş olması gerekir; beslenmesi gerekir yani. Hayattan kaynağını bulmadan gelen bir şey çok acemice, kaba ve ister istemez sadece bir sözü iletmeyi hedefleyen bir şey haline dönüşüyor. Benim daha önceki oyunum da kadınlık durumuyla ilgiliydi. Şimdi de Frida Kahlo gibi bir kadının ardında durarak zaten ben söylem olarak da tavır olarak da feminist tiyatroya giden bir yoldayım ama öyle bir tiyatro nasıl olmalıdır, var mıdır? Bu ancak Türkiye'deki kadın hareketinin hayata yayılmasıyla, kendini daha fazla ifade etmesiyle ve bunun kaçınılmaz olarak artık sanatsal ifadeye dönüşme isteğini ve potansiyelini oluşturmasıyla mümkün olacak.

Zaman zaman kadın çalışmalarına katıldın.

Kadınlık durumlarıyla ilgili sanatsal işler yapan kadınların sokakta mücadele eden kadınlarla birlikte davranmasının önemli olduğunu düşünüyorsun. Burada bir kopukluk var...

Örgütlülük ve kadınlarla bir araya gelmek ve bir tartışma yürütmek çok önemli. Mesela bu oyunuma çok az feminist kadın geldi. Kadın mücadelesi açısından önemli bir karakter kaç kere sahneye geliyor ki. İçimdeki Çılgık oyununu da kendini kadın hareketi içinde konumlandıran kadınların çoğu izlemedi. Çünkü ben sahnedeki ilişki kurduğumu düşünüyorum kadınlarla. Kadın hareketiyle buradan el ele veriyorum. Ama bir kopukluk olduğu da ortada. Gerçekten başka kadınlarla buluşuyorum. Ben oradan besleniyorum ve bütün eleştirilerle, duygularla, düşüncelerle yeniden yoluma devam ediyorum. Elbette, ben çok isterdim ki kadın hareketi içinde olan kadınlar oyunu izlesin, üzerine oturup tartışalım, bu tartışmanın hem bana sahne açısından, hem de hepimize yararı olacaktır.

Rebeka'nın yalnızlığı

Rebeka Fırıncıyan, İstanbul'da yaşayan bir Ermeni kadın. Asıl mesleği hemşirelik. Futbolla Almanya'da tanışıyor. Türkiye'ye geldikten sonra, gol kraliçeliğine ve Fenerbahçe'nin kadın takımına kadar giden başarılı bir grafiği var. Milli takıma alınması gündeme geliyor. Ancak Rebeka şu anda futboldan uzaklaştırılmış durumda. Çünkü Rebeka ligden Ermeni Asala "terör" örgütüne üye olduğu dedikodusuyla uzaklaştırıldı...

Kadınlar futbolda oldukça başarılı olmalarına rağmen, bu başarılar futbolun ya da ülkenin gündemine giremiyor. Herşeyiyle erkeklik kültürünü taşıyan futbol dünyası, kadınların başarılarını gündemine almak istemiyor. Tam tersine kadınları, başarılarını görmezden gelerek ya da toplum tarafından en zayıf görülen yönlerinden vurarak, etkisizleştirmeye çalışıyor. Bunu kimi zaman cinsiyetçilikle, kimi zaman da milliyetçilikle yapıyor. İktidarı ve gücü elinde bulunduranlar, gündemi istedikleri gibi belirliyorlar. Buna karşılık, kadın hareketi, kadın sporcuların özellikle futbolda yaşadıklarını gündemine almıyor. Çünkü futbol bir erkek sporu olarak görülüyor. Rebeka Fırıncıyan, İstanbul'da yaşayan bir Ermeni kadın. Asıl mesleği hemşirelik. Futbolla Almanya'da tanışıyor. Türkiye'ye geldikten sonra, gol kraliçeliğine ve Fenerbahçe'nin kadın takımına kadar giden başarılı bir grafiği var. Hatta milli takıma alınması gündeme geliyor. Ancak şu anda Rebeka, futboldan uzaklaştırıl-

ınkârcı, şiddeti ve önyargıları körükleyecek şekilde davranıyor. "Biz de varız, dilimizi, kültürümüzü özgürce yaşamak istiyoruz, yaşamın her alanında Ermeniler de vardır, demek istiyoruz" dendiğinde Ermenistan yolu gösteriliyor. Bu kadar ağır şiddete uğrayanın Ermeniler olmasına karşılık, toplumsal hafızada lanetlenen, yine Ermeniler olmuştur. Birçoğumuz yetiştiğimiz çevrede veya eğitim gördüğümüz okulda Kürtleri bölücü ve kuyruklu, Ermenileri ise dış güçler tarafından kışkırtılan, ülkenin bütün zenginliklerine sahip olup "bizleri" yok etmeye çalışan, ben-cil, katil ve ne idüğü belirsiz "karanlık emelleri" olan insanlar olarak tanımışızdır. Türkler ise, "Türk, öğün, çalış, güven" sözünde özetlendiği gibidir. Ermenilerin lanetliliği öyle bir hal almıştır ki, bu halk o denli terörize edilmiştir ki, devlet çözemediği her şiddet olayını, sorgusuz sualsiz, bir karalama kampanyası halinde rahatlıkla Ermenilere mal edebilir. Yine devletin, toplumun gözünde küçük düşürmek istediği, karalamak istediği kişilere "Ermeni" demesi, o kişilerin geleceklerinin kararmasına yeter. Örneğin, bir medya patronu hakkında azıllı bir katilden bahseder gibi, "Ermeniymiş meğer", "Ermeni dölü" şeklindeki haberler, Hürriyet, Milliyet gibi gazetelerin oldukça yakın dönemde sürmanşetten verdikleri haberler. Yine politikalarını ve eylem biçimlerini onaylasın onaylamasın, tüm Ermeniler her an Asala Ermeni örgütünün üyesi veya sempatzanı olabilirler. Ataerkillik, bu milliyetçiliğin haricinde, aynı zamanda cinsiyetçilikle de birlikte geliyor. Yani ataerkillik, yalnızca etnik kimlikleri ayırmıyor, aynı zamanda kadınlar da ayrımcılığa uğruyor. Bu ayrımcılık, yaşamın her alanında olduğu gibi, karşımıza sporda, en fazla da futbolda çıkıyor. Spor da tıpkı diğer iş kolları gibi kadınlara uygun olanlar ve olmayanlar olarak belirlendiği için, kimse "kadın başına" istediği spor dalında gelişme imkânı yakalayamıyor. Emegiyle başarılar yakalayan kadın ise, erkek kültürü tarafından bir şekilde uzaklaştırılıyor. Bu iki türlü ayrımcılık nedeniyle, Rebeka'nın başarıları engelleniyor. Rebeka, "sen bir Ermeni kadınısın ve bir kenarda dur" denilerek engellenmiyor. Bütün bu toplumsal tarih ve toplumsal hafızanın çirkin ayrıntıları kullanılarak, hakkında asılsız dedikodular çıkarılarak engelleniyor.

Rebeka, futbolda başarılı olmuş bir Ermeni kadın...

Futbol federasyonu ve bütün bir futbol camiası, gecelerini barlarda içki ve uyuşturucu alemlerinde geçiren erkek futbolcuları ödüllendiriyor. Hatta haklarında çıkan bütün dedikodu haberleri, erkeklerin erkekliklerini pekiştiriyor, onların futbolda yükselmelerini sağlıyor. Öyleyse, bütün bir futbol dünyası, ama özellikle de futbol federasyonu başarılarıyla irade olan kadınlarla, böyle yükselen erkek futbolcular arasında ahlaksız bir fark gözetiyor. Kadınlara şiddet uyguluyor. Fakat sanırım, şiddet, dışlanma ve ayrımcılığa ek olarak, Rebeka, bir de yalnız bırakılmanın acısını yaşıyor olmalı. Çünkü, futbolu erkek dünyasına bırakan biz feministler, bu tarihsel başarılarla sahip çıkmadık. Hatta habersiz kaldık, çünkü bugüne kadar futbolcu kadınlarla ilişki kurmadık. Futboldaki kadın sömürüsü, buradaki kadın başarıları gündemimize girmedi. Bunun bir sebebi de, futbolcu kadınların yaklaşımlarıyla bizlere bir parça erkekleri hatırlatmalarıydı. Rebeka'nın başarılarını ve acılarını biz kadınlar da gündeme getirmeli ve onu sahiplenmeliydik. Rebeka şimdi yeşil sahalardan uzak. Futbola yıllarca emek vermiş, başarılar elde etmiş, gelecek vaat eden Rebeka gibi birçok kadın, bugünlerde federasyonun gündeminde. Daha evvel spora emek ve gönül vermiş kadınlara rağmen, federasyon yeniden bir kadın ligi oluşturacak. Geçmişin acılarının üzerine kurulacak yeni kadın futbol liginde, hangi ayrımcılıkların, dışlanmaların ve acıların yaşanacağını bilemiyoruz. Ancak derler ya, görünen köy kılavuz is-temez.

mış durumda ve hemşirelik mesleğine geri dönmüş. Çünkü Rebeka ligden Ermeni Asala örgütüne üye olduğu dedikodusuyla uzaklaştırıldı. Biliyoruz ki, Ermeniler bu coğrafyanın en eski halklarından. Osmanlılardan beri katledilmiş, dışlanmış, sonu belirsiz sürgünlerde belleğini ve geleceğini kaybetmesi beklenmiş, hâlâ inkâr edilen soykırımlara uğramışlardır. Bu inkârcı ve imhacı tarihin, son seksen yılda da şiddet biçim değiştirerek devam ettiği biliniyor. Bugün hâlâ, iç ve dış politika, Ermeni sorununda kaçamak,

siyahlı kadınlar:

işgali durdurun

Gila Svirsky, İsraili bir barış ve insan hakları eylemcisi. Barış İçin Kadınlar Koalisyonu'nun da kurucularından ve kuruluşundan beri Siyah Giyen Kadınlar'ın üyesi. Emek Ergun'un çevirdiği makale 31 Ağustos, 2003'te SCNews'de basılan şiddet karşıtlığı yazı dizisinden alındı.

Strateji olarak şiddet içermeyen eylemler, birinci Filistin İntifadası patlak verdikten bir ay sonra, 1988'in başlarında Siyah Giyen Kadınlar'ın kurulmasından bu yana İsrail kadın barış hareketinde uygulanmaktadır. Siyah Giyen Kadınlar hareketi, küçük bir İsraili kadın topluluğunun basit protestolarıyla başladı: Kadınlar, haftada bir kere aynı saatte, aynı yerde siyah kıyafetler giyerek, el şeklinde, üzerinde beyaz harflerle 'İşgali Durdurun' yazılı olan siyah pankartlar taşıdılar. Bu gösterişsiz girişim sayesinde, İsrail genelinde kadınlar bu protestoyu duydu ve benzer eylemler başlattılar. İsrail'in Filistinli vatandaşlarının yaşadığı kuzey bölgesindeki oturma eylemlerine, Arap ve Yahudi kadınlar omuz omuza katıldı. İsrail'de başlayan hareket, başka ülkelere yayıldı. Hareketin gücü, hareketin şiddet içermeyen tarzında ifade edilen açık ve değişmez mesajı: İşgali Durdurun. Mesajın hedef kitlesi, İsrail halkı ve liderleri, uluslararası milletler ve liderler ve Filistin halkıydı. Amaç ise işgale karşı çıkanların, ama bireysel olarak siyasi gücü olmayanların seslerini duyurmaktır. Bu kadınların inadı ve eylemlerinin sayısının artması sayesinde, bu hareket böylesine yaygın bir etki yaratabildi. Mescidi Aksa İntifadası 2000 yılının Eylül ayının sonlarında patlak verdiğinde, dokuz İsraili kadın barış kuruluşu bir araya gelerek, Barış İçin Kadınlar Koalisyonunu oluşturup şiddet içermeyen birçok eylem gerçekleştirdiler. Bunların bazıları, İsrail Savunma Bakanlığı'na girişi önlemek için caddenin ortasına yatmak gibi, ülke topraklarındaki 'giriş yasaklarını' protesto etmek adına yapılan sivil itaatsizlik eylemleriydi. Çoğu zaman kadın-erkek karışık olan ve barış kuruluşlarının ortaklığında gerçekleşen sonraki eylemler, yine şiddet içermeyen ama yasal da olmayan eylemleri içerdi. Başka eylemlerde, Filistin evlerinin ve mallarının daha fazla yıkılmasını engellemek için kadınlar tek başlarına kendilerini orduya ait buldozerlerin önüne attılar ya da kendilerini zeytin ağaçlarına zincirlediler. Bu eylemlerin bazıları tutuklanmalarla sonuçlandı. Bir buçuk yıl önce (2001 Aralık ayında), 5000 İsraili ve Filistinli kadın birlikte, 'İşgal Hepimizi Öldürüyor' ve 'Düşman Olmayı Reddediyoruz' bayrakları altında, Kudüs'ün İsrail tarafından Filistin tarafına bir yürüyüş düzenledi. Geçtiğimiz Haziran

ayında İsraili kadınların Tel Aviv'de düzenlediği toplu 'yerde yatma eylemi'ne katılan siyahlar içindeki 1000 kadının kaldırımında yatması, bu kadınların işgal kurbanları için tuttıkları yası simgeliyordu. Koalisyon üyelerinden bazıları, şiddet içermeyen başka direniş türlerine de katıldılar. Bugün, Machsom (Kontrol Noktası) Gözetleme Topluluğu kadınlarının (Gözetleme noktalarında, İsraili askerleri gözetleyen ve Filistinlilere geçiş izni vermeleri için İsraili askerleri ikna etmeye çalışan İsraili kadın topluluğu, bkz. www.machsom-watch.org), kontrol noktalarındaki varlığı bile özellikle Filistinlilere karşı uygulanan zalimce eziyetlerin önlenmesine yetiyor. Geçenlerde bu kadınlar, bir askerin silahıyla bir çocuğu vurmasını önlediler, ama 'İsrail Savunma Güçleri'ne (İDF) müdahale ettikleri' gerekçesiyle de tutuklandılar.

Yeni Profil kuruluşu, ordunun yaptıklarına vicdanen karşı çıkılması gerektiğini savunuyor. Kuruluş, geçen yıl 'Kadınlar Reddediyor' kampanyasını başlattı. Peki kadınlar neyi reddediyor? 'Çocuklarımızı savaş için büyötmeyi, adımıza savaş suçlarının işlenmesini, işgali desteklemeyi, başka bir ulus bizim yüzümüzden acı çekerken normal hayatımıza devam etmeyi.' Bu, şiddet içermeyen eylemlerin kullanılmasına bir örnektir; İsrail toplumunun militarist kültürünü değiştirme ve İsrail çocuklarına şiddet yanlısı olmama değerlerini aşılama çabasıdır. İsrail'de, barışa hizmet adına şiddet içermeyen eylemlerin kullanılmasının en başarılı örneği Dört Anne Hareketi'dir. Oğulları İsrail ordusunda hizmet veren dört kadın tarafından 1997'de kurulan bu topluluk, İsrail'in birliklerini Lübnan'dan çekmesi için İsrail halkını harekete geçirmeye çalışıyordu. Kuruluş, İsrail'in bölgedeki uzatmalı varlığının hiçbir güvenlik amacına hizmet etmediği, sadece askerlerin hayatlarını tehlikeye attığı fikrinden yola çıkmıştı. Hareket başlangıçta, yüksek rütbeli askeri görevliler tarafından küçümseyle karşılandı (Görevliler, 'Kadınlar gü-

venlikten ne anlar?' diye bu kadınlarla alay ettiler). Ancak Dört Anne'nin kullandığı stratejinin temelinde anne olarak konumlarının yükselmesi yatıyordu. Bu, profesyonel kadınları hor görse bile annelerine saygı duyan bir toplumda çok etkili oldu. Dört Anne Hareketi hiçbir zaman sivil itaatsizliği kullanmadı; ama politikacı olarak değil, yasalara itaat eden kadınlar olarak mücadelelerinin samimiyetine dikkati çeken küçük gösteriler ve oturma eylemleri düzenlediler. Savaş birliklerinde hizmet veren oğulların anneleri olarak konumları, halkın gözünde onlara, İsrail'in Lübnan'da sürdürdüğü politikaya meydan okuma hakkını verdi. Hükümetin en yüksek görevlileriyle toplantılar yapmak istedikleri ve istekleri kabul edildi. Görevlilerin verdikleri yetersiz cevaplar, daha sonra topluluğun iyi işleyen medya gücüyle herkese duyuruldu. Bu hareketin 'otantik', anne-odaklı yapısı ve partizan politikadan ayrılması, İsrail halkı arasında büyük destek ve anlayış-

la karşılandı. Lübnan'da ölen İsraili asker sayısı her geçen gün daha da artarken Dört Anne'nin iletmeye çalıştığı mesaj, duyarlı kulaklardan kaçmadı. Hareket başladıktan yaklaşık üç yıl sonra İsrail ordusu Lübnan'dan çekildi. İsrail'deki kadın barış hareketi, şiddet içermeyen eylemleri çeşitli yaratıcı şekillerde kullandı. En etkili eylemler, temelde sivil itaatsizlik içeren ve risk taşıyan eylemler olsa da, yarattığı etkiden bir şey kaybetmeden birçok yasal eylem de yapıldı, yapılıyor. Kadın göstericiler bazen polis ve ordunun kadınlara zarar vermeyeceği inancıyla kendilerini 'koruma altında' hissetseler de, bu inancın boş olduğu kanıtlandı. Fakat açıkça görülüyor ki, şiddet içermeyen stratejiler, şiddet içeren stratejilere göre çok daha büyük bir manevi güç ve ikna gücü sağlıyor. Şiddet içermeyen eylemlerin uygulanması aynı zamanda, kendini öteki türlü çaresiz hissedenenlere de güç veriyor ve ortaya çıkan sonuçlar da bu uygulamaların büyük etki yarattığını doğruluyor.

(<http://www.amin.org/eng/uncat/2003/aug/aug31.html>)
ARAP MEDYA İNTERNET AĞI-AMİN

O filistin'in hikâyesini anlatıyor

Ghada Karmi, kitap, makale ve politik tutumuyla dünyaya Filistinli olmanın ne anlama geldiğini anlatmayı hedefliyor. Fatma'yı Ararken, İsrail'in kuruluşunun sadece ekonomik ve politik sonuçlarını değil, Filistinliler açısından yolaçtığı büyük maliyeti de ortaya koyuyor...

Fatma'yı Ararken, Everest Yayınları'ndan çıkan bir kitap. Kitabın yazarı Ghada Karmi, kitapta kendi ailesinin yaşamı ekseninde, İsrail devletinin kuruluş aşamalarını, Süveyş krizini, Ortadoğu'ya ilişkin pek çok sorunu, Filistinli bir kadının bakış açısından dile getiriyor. Halen İngiltere'de yaşayan ve İngiltere'nin ilk Filistin politik örgütü Filistin Derneği'nin kurucusu ve başkanı olan Dr. Ghada Karmi, Kudüs'te doğdu. 1948 yılında ailesi oradan ayrılmak zorunda kaldı. Aile daha sonra İngiltere'ye yerleşti. Bristol Üniversitesi'nde tıp eğitimi alan Karmi, 1972'den bu yana Filistin meselesinde politik olarak aktif bir rol oynuyor.

re'de yaşayan ve İngiltere'nin ilk Filistin politik örgütü Filistin Derneği'nin kurucusu ve başkanı olan Dr. Ghada Karmi, Kudüs'te doğdu. 1948 yılında ailesi oradan ayrılmak zorunda kaldı. Aile daha sonra İngiltere'ye yerleşti. Bristol Üniversitesi'nde tıp eğitimi alan Karmi, 1972'den bu yana Filistin meselesinde politik olarak aktif bir rol oynuyor.

Batı'nın İsrail'le Filistin arasındaki çatışmayı çözme girişiminde bulunması doğru mu?

Evet, doğru. Çünkü bu çatışma tamamen adaletsiz. Çoğunluğu silahlı, sivil insanlar olan Filistinlilerin, İsrail'in sahip olduğu gibi büyük bir orduyu yenmelerinin hiçbir yolu yok. Batı'nın ve özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nin bir çözüm bulması ve İsrail'i dizginleyerek onu barış görüşmelerine zorlaması çok önemli.

Sizce bu etik bir sorumluluk mu?

Kuşkusuz. Politik bir sorumluluktan önce ahlaki bir sorumluluk. Gerçek şu ki İsrail Devleti İngiltere'nin yardım ve desteğiyle kuruldu. Hiçbir zaman uzun bir mazisi olmadı. Devamlılığını

da ancak Batı'nın ve en çok da Amerika'nın desteğiyle sürdürebiliyor. O destek olmadan İsrail'in uzun süre yaşayacağını sanmıyorum; bununla birlikte, İsrailileri denize dökmekten de bahsetmiyorum. Bunun küçük bir devlet olduğundan söz ediyorum. Dışardan korunuyor olmasaydı, bu kadar büyük bir orduya ya da böyle güçlü bir ekonomiye sahip olamazdı. Eğer bölgede hak ettiği alanda kalsaydı, bugünkü sorunlarımız olmazdı.

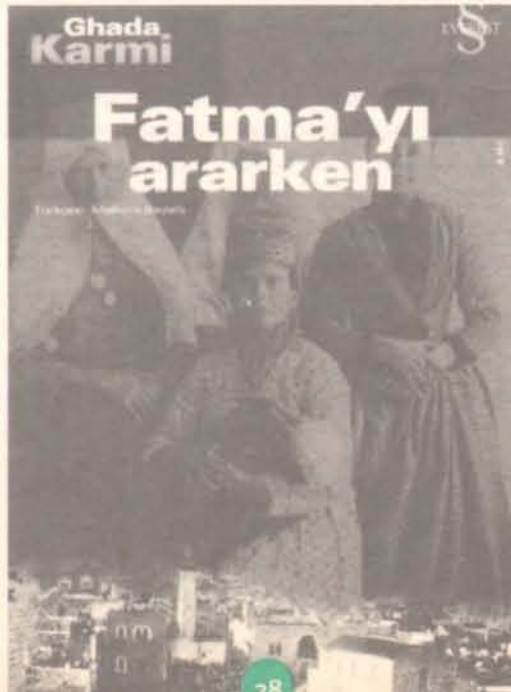
Dinle ilgili çatışmalar ne boyutta?

Tüm bu olup bitenlerin dinle ilgili olduğunu kesinlikle sanmıyorum. Bu bir toprak kavgası. Siyonist Yahudiler dediğimiz bir grup insan, Filistinlilere ait olan toprakların yönetimini ele geçirdiler ve ellerinde tutmaya devam ediyorlar. Aslında bu olanlar, Filistinlerin direnç göstermesi ve ellerinden geldikince topraklarını geri almaya çalışmaları yüzünden. Zaman içinde çatışma dinsel bir boyut kazandı, ama aslında bu durum önceden tasarlanmıştı. Daha başlangıçta Siyonistler Filistin toprağıyla bağlantısı olan Eski Ahit'ten yararlandılar, ama tamamıyla olumsuz yönden. Tutumlarının dini bağlılıkla ilgisi yoktu, sadece Filistin hırsızlığına makul bir neden uy-

durmak istiyorlardı. Bu yüzden son zamanlarda, Filistin'in geri kalan kısmının, yani 'Batı Şeria' dedikleri bölgenin de İncil tarafından onlara verildiğini iddia eden pek çok İsraili var. Şimdi her iki tarafta karşılıklı olarak -hatta sadece Filistin tarafında yükselişe geçen kemikleşmiş İslami hareketlere karşılık olduğunu vurgulamalıyım- bu dinsel talepleri göz önünde bulunduyorlar, ama artık her şey için çok geç. Korkarım ki, çatışmanın dili olarak dinsel terminoloji kullanıldı ve kullanılmaya devam ediyor. Hamas ve İslami Cihad gibi belli gruplar bir İslam devleti kurmaktan söz ediyorlar. Eğer Filistin olarak özgürlüğümüze kavuşursak, Filistin topraklarının dini bir lütf olduğu hakkında konuşmaya başlayacaklardır. Bunların hepsi bu çatışmada geç kalmış manifestolar ve sorunun merkezinde yer almıyorlar. Öte yandan olup bitenlerin bu yönü İslami terörden ve benzeri şeylerden bahsedip duran Siyonistler tarafından istismar ediliyor; bir diğer yanda da bazıları iyi niyetli olan bazıları olmayan pek çok insan var ki, "Hepimiz İbrahim'in çocuklarıyız," diyorlar. Güzel, ama bu çatışmanın konusu tam olarak bu değil.

Filistinlilerin aksine İsraililere duyulan bu büyük sempatinin ya da bu büyük yakınlığın sebebi nedir?

Sanırım iki nedeni var. Birincisi, İsraililerin Eski Ahit'le ilişkilendirerek Filistin'in Yahudilere ait olduğu yönündeki başarılı propagandası. Bu düşünce, Hristiyan öğretisinin yayıldığı, Batı'daki Pazar Okulları'na çok benzer olarak sunuluyor. İnsanlar dindar olmasalar bile, din denilen şey her neyle ilgiliyse Eski Ahit'in de onunla ilgili olduğuna dair bir duyguları ve eskiden o topraklarda pek çok Yahudi'nin bulunduğu dair kesin bir düşünceleri var. İkinci olarak, İsrail'in Batılı bir demokrasi olduğuna, Batı modeli liberal bir demokrasi olduğuna ilişkin inanç. Tabii ki İsraililer bundan faydalanmakta çok başarılılar; her zaman ya fiziksel olarak Avrupalılara benzeyen ya da İngilizce'yi bir İngiliz, bir Ame-

rikalı kadar iyi bilen ve ayrıca onlara çok da yabancı gelmeyen sözcükler buluyorlar, tüm bunlar yüzünden insanlar İsraililerin tanıdık olduğunu hissediyorlar. Bu çok saçma, çünkü İsrail'e gidip oradaki aşırı Ortodoks Yahudilere ya da Doğulu Yahudilerin çoğuna bakarsanız, hiçbir Avrupalıya benzemezler. Ama buna karşılık Araplar farklıdır.

Yani, Batı dünyasıyla Müslüman Arap dünyası arasında çok kesin bir fark olduğunu mu söylüyorsunuz?

Evet, tam olarak bunu söylemek istiyorum ve özellikle bir Batı devleti örneği olarak İngiltere'de bu durumu daha yoğun hissediyorum; çünkü burada, kendi yerli halkına, yani Filistinli Araplara ait bir ülkenin yabancılara verilmesini olağan sayıyorlar ve iş verdikleri Arapları küçümseyen bir tavır sergiliyorlar, ki bu davranış biçiminde bugün ısrar etme halindeler. Irak savaşına bakın. Irak'a saldırarak, gerçek boyutlarını şimdi farkına varabildiğimiz türden bir yıkıma neden olmanın yanı sıra zararsız Arap halkının ihtiyaçlarını ve sosyal haklarını ezip geçen tutum sergiledi.

"Fatma'yı Ararken" adlı kitabınız sizin öykünüz mü?

Bu kitabı yazdım, çünkü Filistinlilerin neler hissettiği, bu çatışmanın neden çıktığı üzerine bana daha önce sorduğunuz konulara çok duyarlıyım. Kendi öykümün pek çok Filistinlininkine aynı olduğunu düşünüyordum. Tamamen aynı değildi tabii: Anavatanımı kaybetmek, yabancı bir toplumda, İngiltere'de büyümek ve hem geçmişimle hem de şimdiki yaşamımla uyum sağlamaya çalışmak gayet kişisel konulardı. Aslında bu kitabı yazmak çok zordu, bunu belirtmem gerek. İnsanlar bu kitabı okuduklarında, bir Filistinli olmanın ne anlama geldiğini tam anlamıyla kavrayacakları konusunda artık daha fazla umudum var: İsrail'in kuruluşunun, sadece ekonomik ya da politik olarak değil, bu öykünün anlattığı şekilde nelere mal olduğunu içeriyor kitap. Bu kitabı yazmak, İngiliz dilinde kaleme alınması bakımından benim için çetin bir iş oldu. Bildiğim kadarıyla, böyle bir kitabı İngilizce yazan ilk Filistinli kadın benim ve bu açıdan kitap benzersiz. Arapçada ve başka dillerde buna benzer başka kitaplar da var, başka Filistinliler tarafından buna benzer pek az anı kitabı yazıldı ama hepsi erkekti.

(www.bbc.co.uk)

tecavüz davalarına kadın yargıç

Bizler TCK'nın tartışıldığı şu günlerde, "rüzgârda eteği açılıp da örtmeyen kadın hayasızdır, kendisine tecavüz edenle evlenen kadın bir süre sonra duruma alışır," gibi pervasız cümlelerle uğraşaduralım, Hindistan Anayasa Mahkemesi'nin tecavüz davalarına kadın yargıçların bakmasına karar verdiğini duyduk. Darısı bizim başımıza.

Emek Ergun

Hindistan Anayasa Mahkemesi, tecavüz davalarına bakmaları için kadın yargıçların yöneteceği özel mahkeler kuruyor. Anayasa Mahkemesi, bütün mahkemelerin, cinsel taciz ve tecavüz davalarına karşı daha fazla sorumluluk ve duyarlılık göstermelerini istedi. Kadın yargıçlar tecavüzün yanı sıra, cinsel taciz ve çeyizle bağlantılı suçlara da bakacak. Delhi şehir polisi, kadınlara karşı işlenen suçlara adanmış mahkemelerin daha hızlı adalet dağıtabileceğini söylüyor. Delhi, kadınlara karşı işlenen suçlar konusunda yüksek bir suç oranına sahip; geçen sene 300'den fazla tecavüz davası görüldü. Üstelik şehirdeki cinsel taciz olayları da geçen seneye göre yüzde 22 oranında artmış durumda. Kadın hakları aktivistleriyse, kurbanlara vurulan toplumsal damganın, birçok kadının şikâyetinde bulunmasını engellediğini söylüyor. Delhi'de önde gelen ceza avukatlarından Seema Gulati adlı kadın şunu söylüyor: "Kurbanın, kadın yargıç ve kadın savcı önünde kendini çok daha rahat hissedeceğine eminim." Ancak bazıları da, kadın yargıç ve savcılarının atanmasının pek etkisi olmayacağına inanıyor. "Kadın yargıçların ve savcılarının olması, öyle ya da böyle insanlığa aykırı bir durum," diyor Delhi Devlet Barosu Meclis Başkanı KC Mittal ve ekliyor, "Yargıcın cinsiyetinin bir önemi yok." Oysa erkek yargıçlar bazı davalarda tecavüz kurbanlarına duyarsız kalmakla suçlandılar. Sekiz yıl önce ülkenin batısındaki Jaipur şehrinde, yüksek sınıftan (kasttan) beş Hintli adamın, bir mahkemeye karşı protesto gösterileri düzenlendi. Beş adam, ülkede çocukların düşük sınıftan (kasttan) bir kadına tecavüz etmesinin pek olası olmadığı kararına varan evlendirilmesi geleneğine karşı çalışma yapan kırk üç yaşındaki kadına toplu tecavüz etme suçundan beraat ettiler. Yeri tam olarak açıklanmayan orta Hindistan bölgesindeki bir başka davada da, mahkeme, adamın yaralanmadığı, bu yüzden de yedi yaşındaki kurbanının karşı koyduğuna dair kanıt olmadığı gerekçesiyle bir adamı serbest bıraktı. Uzmanlar, yargıcın, kızın zararının yitirilmesini ve vücudunda ısırık izleri olmasını ya da otobüs durağında gerçekleştiği iddia edilen tecavüze şahit olanların ifadelerini göz önüne almadığını söylüyor. Tecavüze verilen en hafif ceza yedi yıl hapis ve toplumun bir bölümü şimdi tecavüzcülere idam cezası verilmesini talep ediyor. Ekim ayında Delhi'de görülen ve büyük yankı uyandıran bir başka dava da, İsviçreli bir diplomatın, bir film festivaline katıldıktan sonra arabasında tecavüze uğramasıydı. Aynı gece, film yapımcısı olan Hindistanlı kadın da tecavüze uğradı ve saldırganlarla boğuşurken başına ciddi darbeler aldı. Bu saldırılarla aynı hafta, bir tıp öğrencisi dört başkanlık koruması tarafından toplu tecavüze uğradı. Hindistanlı kadın yargıçlar, tecavüzün insanın temel haklarına karşı işlenen bir suç olduğunu ve kurbanın yaşama hakkını ihlal ettiğini hatırlatıyor ve bu davaların daha katı ve ciddi biçimde yürütülmesini istiyorlar, çünkü cinsel şiddet, kadının özel yaşam hakkına yapılan yasaya aykırı bir işgal olduğu kadar, insanlığa da aykırı bir hareket.

Kaynak:

http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/3335141.stm

<http://www.feminist.org/news/newsbyte/uswirestory.asp?id=8232>

elvedalenin

Halk kapitalizmin sunduğu her tür konfor ve değişime çok çabuk ayak uydurur. Binbir çeşit malzemeye tıkabasa doldurulmuş marketler açılır, kapitalizmin simgesi Coca Cola panoları, kenti yutarcasına boy göstermeye başlar, insanların giyim kuşam tarzı değişir, Oğul Alex aval aval ne yapacağını bilmeden dolaşırken kızkardeşi üniversiteyi bırakıp Burger King de çalışmaya başlar.

Nihayet Almanya'dan sıcak ve düşündürücü bir film. 80'li yıllardan beri kendinden pek fazla söz ettirmeyi başaramayan Alman sineması Elveda Lenin'le geçmiş parlak günlerine döner umarım. Çok genç olanlar hatırlar mı bilmem ama bizim kuşak 80'li yılların parlak Alman yönetmenlerini özler olmuştuk. Tom Tykwear'ın Koş Lola Koş'undan sonra Wolfgang Becker de Elveda Lenin'le Alman sinemasının eski günlerine döndüğünün müjdecisi oldu. Film bizlere 70'li yılların sonunda Doğu Almanyalı bir aileyi tanıtır. Anne baba ve iki çocuk mutlu yaşarken, bölünmüş Almanya'da herkes rejime ayak uyduramaz ve çoğu ailede olduğu gibi erkek aileyi batıya geçmek için terk eder. Bu duruma zor katlanan kadın bir süre kimseyle konuşmaz daha sonra kendine gelerek eski hayatına döner. O hayatta kadınlara yüklenen görevleri başarıyla uygulamakla yükümlüdür. O ilk önce anne ve başarılı bir pedagoğdur kadın olduğunu unutmak zorundadır, kadın kimliği ile isyan edemez, sadece susarak acıya katlanır, kimse bir kadın olarak acısını bilmemelidir, o herşeyden önce "anne"dir, daha fazlasına hakkı yoktur, aynı zamanda iyi bir Doğu Alman vatandaşıdır, kadın kimliğini öne çıkaramaz, öyle öğretilmiştir çünkü. Doğu Almanya'da veya günümüzde hatta daha "demokratik" düzenlerde bile sıkıysa önce kadın olduğunu hatırla, bu hiç de kolay birşey değil. Bu arada yıllar geçmiş ve aile için hayat devam etmektedir ki, duvarın yıkıldığı gün kadın uzun sürecek bir komaya girer. Halk kapitalizmin sunduğu her tür konfor ve değişime çok çabuk ayak uydurur. Binbir çeşit malzemeye tıkabasa doldurulmuş marketler açılır, kapitalizmin simgesi Coca Cola panoları kenti yutarcasına boy göstermeye başlar, insanların giyim kuşam tarzı değişir, Oğul Alex ortalıklarda aval aval ne yapacağını bilmeden dolaşırken kızkardeşi üniversiteyi bırakıp Burger King de çalışmaya başlar. Aylar sonra kadın uzun komasından uyanır. İşte o andan itibaren DDR Almanya'sının bu "mükemmel anne ve yoldaş" tarihi durdurup tekrar yazacaktır. Yönetmen Wolfgang Becker filminin başarısını acı-tatlı komedisiyle seyirciyi DDR'ın son dönemlerindeki sosyopolitik düşünceyi veya birleşmiş yeni bir Almanya'nın problemlerini anlatmaktan öte, Berlinli basit bir ailenin duvarın yıkılışıyla yaşadıklarını öylesine duyarlılıkla anlatmasına borç-

lu. Alex i oynayan Daniel Bruhl ve "anneyi" oynayan Katherin Sass duyarlı oyunculuklarıyla filme büyük katkıda bulunuyorlar, yan karakterlerdeki oyuncuları da unutmamak gerek. Filmin müziklerini besteleyen Yann Tiersen'i de elbette (Amelie filminin müziklerini de o yapmıştı). Ama bana sorarsanız bu filmin büyük başarısı zeki ve bir de o kadar duyarlı Bernhard Lichtenberg'in senaryosundan kaynaklanıyor. Filmin dayandığı iki olgu, duvarın yıkılışıyla Berlin'deki hayatın ani değişimi ve Alex'in çocukluktan ergenliğe geçişi. Komadan çıkan annesinin bu değişimden haberdar olmaması için Alex imkânsız başaracaktır. Annenin yatak odası Che Guevara'nın bakışları altında hâlâ sosyalist hayatın yaşatıldığı kurtarılmış bölgeye dönüştürülmüştür. Bu odada televizyonda hiçbir şey olmamış, düzen değişmemiş gibi eski programlar devam eder (kamera ile içli dışlı olan Alex'in bir arkadaşının sayesinde), genç korocular yine parti şarkıları söyler, halen değişimi kabullenmemiş eski dostlar da hiçbir şey değişmemiş gibi davranırlar, ama tüm bunlar Alex'in yönettiği kurmaca bir dünyadır. Filmi hüznle izledim. Alex'in kurguladığı hayallerini süsleyen ütök geçmişle, geleceğin daha özgür ama içinde dayanışma, dürüstlük gibi kimi kaybolmuş değerleri barındıran bir ülkenin özlemini duydum. Ve de artık kadınların anne, yoldaş, bacı, teyze, çiçek vs..... olmadıkları bir toplumu.

Tiyatro Boyalıkuş Dış Ses'e çağırıyor

"Küçük, güzel, ölçülü" hayatlarını
yaşayan iki kadın....
Biri evinin, diğeri iş yerinin
sorumluluklarına gömülmüş.
Ve bir gün...

Dramaturji: Jale Karabekir

Metin: Zeynep Kaçar

Oyuncular: Duygu Erdoğan – Zeynep Kaçar

Dış Ses: Murat Karasu

Dekor: Emre Mutlulu

Tarihler: 13-20-27 ŞUBAT CUMA 20:30

Yer: Oyuncular Tiyatro Kahve-
Cem Safran Sahnesi

Adres: İstiklal Caddesi Rumeli Han
(Rebul Eczanesi Üstü) Kat: 2 Beyoğlu

Rezervasyon: 212 245 13 14

Oyunun süresi yaklaşık 1 saatir

Çitlembik

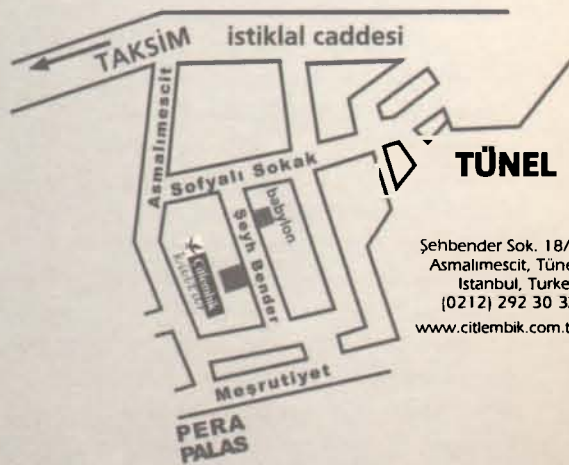
kültür
kitabevi

... açıldı!!!

12 Şubat'tan itibaren Pazar-Pazartesi hariç her gün saat 13.00-20.00 arası açık olan Çitlembik Kültür Kitabevi'nde tüm Çitlembik kitaplarında %50 indirim var.

Sevgili Pazartesi okuyucularını çaya bekleriz...

Çitlembik
kitaplarında
%50 indirim...

Şehbender Sok. 18/1
Asmalımescit, Tünel
İstanbul, Turkey
(0212) 292 30 32
www.citlembik.com.tr

Çitlembik

www.citlembik.com.tr kitap@citlembik.com.tr

Feminist Ansiklopedi'ye Pazartesi Dergisi'nin 61. sayısında Şöhret'le birlikte başladık. Bir süre sonra tek başına hazırlamaya başladığım köşeye kaldığımız yerden devam edeceğim. İlk adımda şöyle demiştik: Kadınlar yaşayan anadilleri kuşaktan kuşağa aktarır... Bunu kimse inkar edemez değil mi? Oysa resmi yazılı dil ve sokakların dili kadınlara bazan kördür. Geride bıraktığımız yüzyıl boyunca kadınlar kendileri için ve bütün insanlar için başka bir dünya isterken, kurumları ve kavramları çok sık karşılarında buldular. Bu karşılaşmada, örtüleri kaldırdılar, kapıları kırdılar, kendi kavramlarını yaratmaya çalıştılar. Bu sözlük çalışması bize çarpanları sıralamayı amaçlıyor. Kendini "A" harfiyle anlatmaya başlarken katkı ve önerilerinizi bekliyor.

Feminist Ansiklopedi

Hayız: Eski dilde kadınların aylık kanaması. Sünni fıkhıta hayız kanamasının başlaması kadınlarda ergenlik çağının başlaması sayılır. 9 ile 55 yaş arasında sınırlandırılmıştır. İslam dinine göre aylık kanaması olan kadınlar namaz kılamaz, hacda tavaf edemez, camie giremez, kuranı elleyemez, çünkü temiz görülmez. Hayız geçtikten sonra boy abdesti alınması gerekir. Kur'anın Bakara suresinin 222. ayeti şöyle der: "Sana hayız durumunu soruyorlar. Pisliktir, bu durumdaki kadınlardan çekilin, temizlenecekleri zamana kadar onlara yanaşmayın"

Hayızdan nifazdan kesilmek: Kadınların adetten kesilmesi

Hançer: Ucu sivri, iki tarafı keskin kamaya benzer bıçak. Reşad Ekrem Koçu şöyle anlatır. "Tanzimatdan önceki eski toplum hayatımızda hançer, erkek tuvaletinin, aynı zamanda merdlik nişanı olan en önemli süslerinden biriydi. Erkek çocuğun delikanlılık çağı, belindeki kuşağın kıvrımına sokulmuş bir hançer taşıması ile başlardı...Şu kıta 18. yüzyılın meşhur şairi Nedim'in ünlü bir şarkısından. Sürmeli gözlü, güzel yüzlü gazalAn anda/Zer kemerli , beli hançerli civAnAn anda/ BAHusus aradığım servi hirAmAn anda/Nice akmaya gönül su gibi SadAbAde. " (BÜYÜK A LARIN ÜSTÜNE ŞAPKA GELECEK) Bu şiirde bir erkek başka bir erkeği bir çok divan şiirinde olduğu gibi sevişmeye davet etmektedir. Reşad Ekrem Bu bahsi şöyle bitirir "Edebiyatımızda güzellerin, bilhassa güzel delikanlıların kaşları ve kızgın sert bakışları hançere benzetilegelmiştir. " Osmanlı'da erkek- kadın aşkıdan ziyade, erkek- genç erkek aşkının bilinir ve yaşanır olması, kadınları hem "hançerden" hem de" hançer kaşlılara" vurulabilen erkeklerin kapalı aşk hayatından uzakta tutmuştur.

Histeri: Yunanca 'hysteron' dan gelmektedir. Kelime anlamı döl yatağıdır. Deyimi ilk kullanan Hipokrat ve sonraki yüzyıllar boyunca bir çok hekim iste-

riyi yaşı ilerlemiş ve cinsel ilişki kuramamış kadınlara özgü bir döl yatağı hastalığı olarak görmüşlerdir. Nöroloji ve diğer tıp bilimleri histerik kadınları uzun süre aşağılamıştır. 1907 yılında Lozan'da yapılan Nöroloji Kongresinde kadınlarla çocukların zeka düzeyinin eşit olduğu, mental kapasitelerinin yetersiz olduğu resmi olarak söylenmiştir. Birçok hekim kollarını oynatamayan, bacaklarını hareket ettiremeyen, bayılan bu kadınların rol yaptığını düşünmüştür. Freud ve Beuer hastalığın ruhi nedenlerini saptamış ve tedavisi için psikanalizin gerektiğini ortaya çıkarmıştır. İkisi de insan dünyasında dürtüler ve arzularla, yasaklar arasında bir çatışma olduğundan, kadınların bu çatışmaları bedenlerine yönlendirdiklerinden söz etmişlerdir. Bugün histerinin çoğunlukla kadınların yakasına yapıştığı ama erkeklerin de histerik olabileceği biliniyor. Yüzyıl başı Viyana'sında derterine deva arayan histerik kadınların psikanalizin gelişmesinde ve derinleşmesinde etkin bir rol oynadıklarını söyleyen Doç. Tefika Tunaboylu İkiz tıp biliminin ve toplumun histerik kadınları uzun süre aşağıladığından bahsederken , Flaubert, Maupassant ve Zola gibi yazarların yakınları olan histerik kadınların değerli edebi metin kaynakları olduklarını , bu kişilerin onlardan bir şekilde yararlandıklarını belirtir.

Histerik: Histeri hastalığına tutulmuş kişi. 'Histerik kadın' terimi kadınları aşağılamak için kullanılır. Histerik erkek, cinsel bir arıza çağrıştırmaz. Bu kelime günlük dilde cinsel istekleri olduğunu gizlemeyen, bu konuda taleplerini ifade edebilen kadınlar için veya cinsel olarak doyumsuz olduğu ve bu yüzden sinirli olduğu varsayılan kadınlar için kullanılmaktadır. Genç kızların cinsel arzularını çokça belli etmesi durumunda bunun ebeveynler tarafından hastalık olarak görülmesi ve kızımız " isterik" mi acaba diye endişeye kapılmasına orta sınıf ailelerde sıkça rastlanabilir. Bu endişe kız çocuklarla paylaşılmaz fakat bu çocukların hayatı denetlenir. Erkenden evlenmeleri sağlanmaya çalışılır. Ergen erkeklerde ortaya vurulan cinsel istek bir hastalık belirtisi olarak görülmez.

Hazırlayan: Handan Koc

**8 MART 2004'TE
NE SAFLARIMIZDA
NE SİYASETİMİZDE
ERKEKLERİ İSTEMİYORUZ.
ÇÜNKÜ
BİZ KADINLARIN
ASGARİ MÜŞTEREKLERİ
BİR DEVRİME
YOL AÇABİLECEK
KADAR BÜYÜKTÜR...**